T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
BÜTÇE VE MALİ PLANLAMA BİLİM DALI

SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ BENİMSENMESİ: BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hava ŞAHİN

BURSA – 2020

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
BÜTÇE VE MALİ PLANLAMA BİLİM DALI

SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ BENİMSENMESİ: BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hava ŞAHİN

Danışman:
Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ

BURSA – 2020

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Maliye Anabilim Dalı, Maliye Bilim Dalı'nda 701512018 numaralı **Hava ŞAHİN**'in hazırladığı "**Sosyal Belediyecilik Anlayışının Benimsenmesi: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği**" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 12.03.2020 günü 12:30 - 14:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/~~çalışmasının~~ ..... başarılı ..... (başarılı/~~başarısız~~) olduğuna ..... oybirliği ..... (oybirliği/~~oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi
İİBF Maliye Bölümü

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Reyhan LEBA
Bursa Uludağ Üniversitesi
İİBF Maliye Bölümü

Üye
Doç. Dr. Özgür BİYAN
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
İİBF Maliye Bölümü

...../...../ 2020

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "**Sosyal Belediyecilik Anlayışın Benimsenmesi: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği**" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı : Hava ŞAHİN

Öğrenci No : 701512018

Anabilim Dalı : Maliye

Programı : Yüksek Lisans

Statüsü : ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 16/03/2020

Tez Başlığı / Konusu: SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ BENİMSENMESİ: BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 118 sayfalık kısmına ilişkin, 13/03/2020 tarihinde şahsım tarafından TURNITIN adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: HAVA ŞAHİN
Öğrenci No: 701512018
Anabilim Dalı: MALİYE
Programı: YÜKSEK LİSANS TEZLİ
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
(Adı, Soyad, Tarih)
Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ

*** Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.**

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Hava ŞAHİN
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Maliye
Bilim Dalı	: Bütçe ve Mali Planlama
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XIV + 122
Mezuniyet Tarihi	: ……/……/2020
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ

SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ BENİMSENMESİ: BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Sosyal belediyecilik, yerele yansımış sosyal devlet anlayışı olup sosyal devletin, vatandaşlarına sunmakla yükümlü olduğu sosyal politika anlayışına dayalı hizmetlere belediyelerin müdahil olmasıdır. Ancak sosyal belediyecilik, sosyal devlet olgusundan uzaklaşmak için araç değil, sosyal devletin yükünü alarak görevlerini yerine getiren ve sosyal hak anlayışını benimseyerek toplumdaki dezavantajlı gruplara tarafsız hizmet veren bir yaklaşımdır. Sosyal bütçe de sosyal devletin en önemli araçlarından biridir. Teorik anlamda altyapısını yaşam kalitesi oluşturur ve yasalarla desteklenir. Devletler bazı kriterleri de kullanarak vatandaşlarının ihtiyaçları doğrultusunda sosyal bütçeyi hazırlamalı ve vatandaşların yaşam kalitesini arttırmak için kullanmalıdır. Dolayısıyla sosyal bütçe, sosyal belediyeciliğin benimsenme düzeyinin en temel göstergesidir. Çalışmada Bursa Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik anlayışını ne kadar benimsediği performans esaslı bütçeleme sisteminden yola çıkılarak incelenmektedir. Bu kapsamda 2006-2019 dönemine ait 3 stratejik plan ve bu planlara ilişkin performans programları ile faaliyet raporlarındaki dezavantajlı gruplara yönelik performans hedef ve gerçekleşmeleri değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bütçe, Sosyal Politika, Sosyal Belediyecilik, Dezavantajlı Gruplar

ABSTRACT

Name and Surname	: Hava Şahin
University	: Bursa Uludag University
Institution	: Social Science Institution
Field	: Public Finance
Branch	: Budgeting and Fiscal Planning
Degree Awarded	: Master
Page Number	: XIV + 122
Degree Date	: …. / …. / 2020
Supervisor	: Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ

THE ADOPTION OF SOCIAL MUNICIPALISM: THE CASE OF BURSA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Social municipalism is the understanding of the social state reflected in the local administrations and municipalities It is the participation of municipalities in services based on the social policy understanding that the social state is obliged to provide to its citizens. However, social municipalism is not a tool to get away from the social state phenomenon, but it is an approach that fulfills its duties by taking the burden of the social state and adopts the understanding of social rights and provides neutral service to disadvantaged groups in the society. Social budget is one of the most important tools of the social state. Theoretically, its infrastructure creates quality of life and is supported by laws. States should prepare the social budget in line with the needs of their citizens using some criteria and use them to improve the quality of life of the citizens. Therefore, the social budget is the basic indicator of the level of social municipality adoption. In this study, the extent to which Bursa Metropolitan Municipality adopts the concept of social municipality is examined based on the performance-based budgeting system. In this context, 3 strategic plans for 2006-2019 period and performance programs related to these plans and performance targets and realizations for disadvantaged groups in the annual reports are evaluated.

Keywords: Social Budget, Social Policy, Social Municipality, Disadvantaged Groups

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın başından bugüne kadar gelen süreçte yardımlarını ve değerli görüşlerini benimle paylaşarak sabrıyla bana yol gösteren danışman hocam değerli Prof. Dr. Tolga DEMİRBAŞ'a öncelikle teşekkürü bir borç bilirim.

Ve hayatım boyunca beni yüreklendiren, en sıkıntılı zamanlarımda bile varlıklarını hissettirerek beni rahatlatan, çalışmamın her aşamasında yanımda olan ve benden desteklerini esirgemeyen biricik eşime ve aileme tüm kalbimle teşekkür ederim.

Bursa, 2020 Hava ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ii
YEMİN METNİ iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
ÖNSÖZ vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR xii
KISALTMALAR xiv
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET VE SOSYAL POLİTİKA

1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI, TARİHSEL SÜREÇ VE AMAÇLARI 3

1.1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI 3
1.2. SOSYAL DEVLETİN TARİHSEL SÜRECİ 4
1.3. SOSYAL DEVLETİN AMAÇLARI 7
1.3.1. Sosyal Güvenliği Sağlamak 8
1.3.2. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma 9
1.3.3. Gelir Dağılımında Adaleti Sağlamak 9
1.3.4. Fırsat Eşitliğini Sağlamak 10

2. SOSYAL DEVLETİN ARACI OLARAK SOSYAL POLİTİKA 10

2.1. SOSYAL POLİTİKANIN TANIMLANMASI 11
2.2. SOSYAL POLİTİKANIN ÖNEMİ VE AMAÇLARI 12
2.3. SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI 13
2.3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları 13
2.3.1.1. Devlet politikaları 13
2.3.1.2. Sendikalar 14

2.3.1.3. Kooperatifler 15
2.3.1.4. Uluslararası Örgütler 16
2.3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları 17
2.3.2.1. Sosyal Sigorta 17
2.3.2.2. Sosyal Yardım 18
2.3.2.3. Sosyal Hizmet 19
2.3.2.4. Sosyal Tazmin 21

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE UYGULAMA ARACI OLARAK SOSYAL BÜTÇE

1. SOSYAL BELEDİYECİLİK 22
1.1. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN KONUSU 24
1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN İŞLEVLERİ 25
1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon Faaliyetleri 26
1.2.2. Mobilizasyon, Yönlendirme, Rehberlik ve Kılavuzluk Etme 26
1.2.3. Yardım Sağlama ve Gözetme 27
1.2.4. Yatırım Yapma 27
1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN KAPSAMI 27
1.2.1. Tarihsel Açıdan Sosyal Belediyeciliğin Kapsamındaki Değişim 27
1.2.2. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları 29
1.2.2.1. Engellilere Yönelik Uygulamalar 29
1.2.2.2. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar 29
1.2.2.3. Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamalar 30
1.2.2.4. Yoksullara Yönelik Uygulamalar 30
1.2.2.5. Kadınlara Yönelik Uygulamalar 31
1.3. SOSYAL BELEDİYECİLİKTE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI 31

2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN UYGULAMA ARACI: SOSYAL BÜTÇE 33

2.1. BÜTÇE KAVRAMI 33

2.2. SOSYAL BÜTÇE KAVRAMI VE ÖNEMİ 34

2.3. SOSYAL BÜTÇENİN AMAÇLARI 36

2.4. SOSYAL BÜTÇENİN BİLEŞENLERİ 37

2.5. SOSYAL BÜTÇENİN AŞAMALARI 42

3. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN HUKUKİ ÇERÇEVESİ 44

3.1. 1982 ANAYASASI 44

3.2. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU KAPSAMINDA BELEDİYELERİN SOSYAL BELEDİYECİLİĞE İLİŞKİN GÖREVLERİ 45

3.3. 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNUNDA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİĞE İLİŞKİN GÖREVLERİ 49

3.4. 6360 SAYILI YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ YASASI'NDA SOSYAL BELEDİYECİLİK 50

3.5. 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU 51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN LİTERATÜR 54

2. BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE GENEL BAKIŞ 56

2.1. TARİHSEL GELİŞİM 56

2.1.1. Bursa İlinin Tarihi 56

2.1.2. Bursa'da Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi 57

2.2. ORGANİZASYON YAPISI 58

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNDEN SORUMLU TEMEL HİZMET BİRİMİ: SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI 60
2.3.1. Engelliler Şube Müdürlüğü 62
2.3.2. Huzurevi Şube Müdürlüğü 65
2.3.3. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü 67
2.3.4. Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü 69

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ 71

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ 71
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 71
3.3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI 72

4. BELEDİYELERDE PERFORMANS ESASLI BÜTÇE SİSTEMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ 72

4.1. STRATEJİK PLAN 73
4.2. PERFORMANS PROGRAMI 73
4.3. FAALİYET RAPORU 74

5. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN STRATEJİK PLAN, PERFORMANS PROGRAMI VE FAALİYET RAPORLARINA YANSIMA DURUMU 74

5.1. 2006 – 2009 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ 75
5.1.1. 2006 – 2009 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik 76
4.1.1.1. Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacı 78
4.1.1.2. Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacı 80
4.1.1.3. Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacı 81
4.1.1.4. AB ile İlişkilerin Güçlendirilmesi ve Uluslararası Fonlardan Yararlanılması Amacı 82
4.1.1.5. Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacı 83
5.1.2. 2006 – 2009 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri 83
5.2. 2010 – 2014 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ 90
5.2.1. 2010 – 2014 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik 90
5.2.2. 2010 – 2014 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri 93
5.3. 2015 – 2019 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ 99

5.3.1. 2015 – 2019 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik 99

5.3.1.1. Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Amacı 100

5.3.1.2. Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması Amacı 101

5.3.2. 2015 – 2019 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri 103

6. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 109

SONUÇ 112

KAYNAKÇA 115

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dünyada Sosyal Kamu Harcamaların GSYİH'ye Oranı 38

Tablo 2. Dünyada Sosyal Kamu Harcamalarının Toplam Kamu Harcamalarına Oranı 39

Tablo 3. Türkiye'de Kamu Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Toplam Kamu Harcamaları İçindeki Oranı 40

Tablo 4. AB'de Mahalli İdarelerin Sosyal Harcamalarının Toplam Harcamalarına Oranı (2016 Yılı) 41

Tablo 5: Engeller Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları 63

Tablo 6: Huzurevi Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları 65

Tablo 7: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları 68

Tablo 8: Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları 70

Tablo 9: Bursa Büyükşehir Belediyesinin Stratejik Planları ve Belediye Başkanları 75

Tablo 10: 2006-2009 Stratejik Planındaki Terimler ve Açıklaması 76

Tablo 11: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Amaçlar 77

Tablo 12: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler 79

Tablo 13: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler 80

Tablo 14: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler 81

Tablo 15: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki AB İle İlişkilerin Güçlendirilmesi ve Uluslararası Fonlardan Yararlanılması Amacına İlişkin Bilgiler 82

Tablo 16: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacına İlişkin Bilgiler 83

Tablo 17: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu 84

Tablo 18: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu 86

Tablo 19: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu 88

Tablo 20: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacına İlişkin Performans Durumu 89

Tablo 21: 2010-2014 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Amaçlar 91

Tablo 22: 2010-2014 Dönemi Stratejik Planında Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Hedef ve Faaliyetler 92

Tablo 23: 2010-2014 Stratejik Plan Dönemi Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kapasitesinin Arttırılması Amacına İlişkin Performans Durumu 93

Tablo 24: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Amaçlar 100

Tablo 25: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planında Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Stratejik Amacına İlişkin Bilgiler 101

Tablo 26: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planında Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması Amacına İlişkin Bilgiler 102

Tablo 27: 2015-2019 Stratejik Plan Dönemi Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu 103

Tablo 28: 2015-2019 Stratejik Plan Dönemi Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Arttırılması Amacına İlişkin Performans Durumu 105

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tebliğ
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
BADEM	: Bursa Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
BENMEP	: Bursa Engelsiz Mobil Eğitim Projesi
BUMEP	: Bursa Mobil Eğitim Projesi
BUSMEK	: Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
C.	: Cilt
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı
H.	: Hedef
S.	: Sapma
G.	: Gerçekleşme
SH	: Stratejik Hedef
SK	: Sayılı Kanun
PH	: Performans Hedefi
OA	:Odak Alan
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
md.	: Madde
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
PEB	: Performans Esaslı Bütçeleme
SA	: Stratejik Amaç
SH	: Stratejik Hedef
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Sosyal devlet modeli, sosyal refahın maksimizasyonunu, sosyal adalet ve barışı sağlamak maksadıyla devletin ekonomik ve sosyal hayata aktif olarak müdahale etmesini gerekli gören bir anlayıştan doğmuştur. Toplumdaki muhtaç kesimlere insanlık onuruna yakışacak şekilde yaşam seviyesi sağlamak ve bu sayede sosyal adaletin gerçekleşmesi için uygun bir ortam yaratmak, sosyal devletin en temel görevlerindendir. Sosyal politikaların uygulanması konusunda yetkili birimin merkezi idare olmasının yanında yerel yönetimler ve belediyeler de son yıllarda sosyal politika kapsamındaki hizmetlerini geliştirmişlerdir. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda görev yüklerinin artması, belediyelerin sorumluluk alanlarını genişletmiş ve sosyal devletin yerel düzeydeki yansıması şeklinde ifade edilen sosyal belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal belediyecilik sosyal risk gruplarına, dezavantajlı kesim olarak bilinen çocuk, kadın, yaşlı, yoksul ve işsizlere, çeşitli nedenlerle toplumun dışına itilmiş kişilere yönelik hizmet sunumlarının genel adıdır. Uygulamada sosyal belediyeciliğin somut bir yansıması ve aracı olarak kabul edilen sosyal bütçe, günümüzde sosyal politikaların en önemli amaçlarından sayılan yaşam standartlarının yükseltilmesi amacına hizmet eder. Bu bütçeleme anlayışının iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sosyal harcama ve sosyal kamusal gelirlerden meydana gelen sosyal bir muhasebe sistemi olmasıdır. İkincisi ise; sosyal bütünleşmede ve adalette, işsizlikle mücadele etmede, yaşam kalitesinin arttırılmasında, adil bir gelir dağılımının sağlanmasında ve yoksullukla mücadele konusunda orta vadeli bir plan olmasıdır.

Sosyal devlet, sosyal politika, sosyal belediyecilik kavramları literatürde teorik açıdan tartışılmasına rağmen bu kavramların uygulamaya nasıl yansıdığı konusunda yeterli araştırmaların olmadığı görülmektedir. Özellikle sosyal belediyeciliğin Türkiye'deki belediyeler tarafından bütçesel anlamda ne kadar benimsendiğine ilişkin oldukça az sayıda yayın bulunmaktadır. 2000'li yılların başında Türkiye'deki yerel yönetim reformları sayesinde kaynakların yerinden yönetim ilkesine ağırlık verilerek kullanılması anlayışına geçilmiştir. Ayrıca 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 2006 yılında çağdaş bir bütçeleme sistemine geçen belediyeler, stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporları sayesinde sosyal belediyeciliği hayata geçirmek açısından önemli bir fırsat elde etmişlerdir.

Bu nedenle çalışmada Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik anlayışını ne kadar benimsedikleri sorusuna yanıt aranması kararlaştırılmıştır. Tüm büyükşehir belediyelerini incelemenin güç olmasından dolayı uygulama örneği olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak Bursa Büyükşehir Belediyesinin 2006-2019 döneminde performans esaslı bütçe sistemi uyarınca hazırladığı ve kamuoyu ile paylaştığı dokümanların (stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu) içerik analizine tabi tutulması tercih edilmiştir.

Sosyal belediyecilik uygulamaları kültürden spora, sanattan sosyal hizmetlere kadar oldukça geniş bir yelpazeyi içermektedir. Ayrıca belediyelerde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin politika dokümanlarında standart şekilde sınıflandırılmamış olması, hangi faaliyetin sosyal belediyecilik ve sosyal bütçe kapsamında ele alınması gerektiğinin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle tezde sosyal belediyecilik kavramı; yaşlılar, engelliler, yoksullar, kimsesizler gibi "dezavantajlı gruplara" yönelik sosyal hizmetler olarak sınırlandırılmıştır. Bu nedenle çalışmanın kısıtı dezavantajlı gruplar dışındaki sosyal belediyecilik uygulamalarını kapsam dışında bırakmasıdır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal belediyeciliğin temel çıkış noktası olan sosyal devlet kavramı, tarihsel gelişimi, amaçları; sosyal devletin uygulama aracı olan sosyal politika kavramları ele alınmış ve yerelleşmiş sosyal devlet anlamına gelen sosyal belediyecilik kavramı incelenmiştir. İkinci bölümde ve sosyal belediyeciliğin uygulamadaki aracı olan sosyal bütçe kavramları ele alınmıştır. Sosyal belediyeciliğin sorunlarına değinilmiş ve sosyal belediyeciliğin Türkiye'deki gelişimi incelenmiştir. Üçüncü bölümde örnek belediye olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik bağlamında değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
SOSYAL DEVLET VE SOSYAL POLİTİKA

1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI, TARİHSEL SÜREÇ VE AMAÇLARI

1.1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI

Sosyal devlet, "*devletin, toplumun sosyal refahını maksimize etmek amacıyla müdahalelerde bulunmasını öngören bir devlet modelidir*". Genel olarak sosyal devlet, "*müdahaleci, düzenleyici, yeniden dağıtıcı, girişimci, bireylere hak ve özgürlüklerin sağlanması bakımından pozitif bir devlet anlayışı*" olarak ifade edilmektedir. Sosyal devletin en temel özelliği piyasa güçlerinin işleyişini değiştiren ve ekonomik hayata müdahale eden bir model olmasıdır. Vatandaşların sosyal ve ekonomik haklarla desteklenerek belirli bir yaşam seviyesinin altına düşmeden yaşayabilmeleri temeli üzerine dizayn edilmiştir (Yay, 2014: 147-148).

Refah devleti ise *"bireylere ve ailelere asgari bir gelir güvencesi veren, onları toplumsal tehlikelere karşı koruyan, onlara sosyal güvenlik olanakları sağlayan, toplumsal konumları ne olursa olsun tüm vatandaşlara eğitim, sağlık, konut gibi sosyal hizmetler alanında belirli bir standart getiren devlettir*" (Koray, 2008: 95).

Literatürde sosyal devlet ve refah devleti kavramlarının sık sık aynı anlamda kullanıldığı görülmekle birlikte yukarıdaki tanımlardan da yola çıkarak sosyal devletin daha geniş bir kavramı ifade ettiğini söylemek mümkündür. Refah devleti refahın paylaşımı konusunda ön plana çıkarken sosyal devlet ise refahı oluşturmak ve paylaştırmak konusunda ön plana çıkmaktadır. Nitekim bu hususa vurgu yapan Aydın ve Çakmak (2017: 6) sosyal devletin, "*aslında aile, piyasa ve devlet tarafından üretilen refahın bu yapılar arasında nasıl bölüşüldüğünü belirlemekte*" olduğunu ifade etmektedir.

Refah devleti ve sosyal devlet kavramlarının ortaya çıkış kökenlerine bakıldığı zaman Alman kökenli olduğu görülebilmektedir. Sosyal devlet kavramı Almancanın konuşulduğu kıta Avrupası ülkelerinde kullanılırken, özellikle İngilizcenin hâkim

olduğu ülkelerde "*Refah Devleti*" kavramının kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'de ise "*Sosyal Devlet*" ifadesi iki ayrı kavramı birleştirerek yeni bir kavram olarak ifade edilmektedir. Buna göre sosyal devlet, bir yandan sosyal adalet kavramını, diğer taraftan ise sosyal refahı yaygınlaştırmaya çalışan devlet olarak açıklanmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 15).

Devlet en genel tanımıyla, belirli bir coğrafi bölgede hâkim konumda bulunan, hükümet yetkisini elinde bulunduran ve kurumları aracılığıyla otorite sağlayan siyasi birlik olarak bilinmektedir. Devletin temel görevi, istikrarlı bir şekilde sosyal düzenin devam etmesini sağlamak olarak ifade edilmektedir. Devlet, toplumdaki düzeni yeniden dizayn ederken, özellikle zayıf, yoksul, muhtaç ve güçsüz bazı bireylerin ve grupların yararlarına sosyal adalet açısından öncelik tanımaktadır. Bu açıdan bakıldığında toplumsal anlamda sosyal adaleti sağlamak adına, ekonomik ve sosyal hayata aktif olarak müdahale edilmesini gerekli ve meşru gören bir anlayış söz konusu olmaktadır. Devlet, sosyal ve ekonomik yaşantıya nasıl ve ne şekilde müdahale edebileceğini yalnız başına belirleyememektedir. Bu müdahaleyi ülke şartları ve ihtiyaçları doğrultusunda serbest piyasa ve sivil toplum ilkelerini bilerek ve değerlendirerek gerçekleştirir. Devlet söz konusu bu müdahaleyi ekonomik ve sosyal hayatın yararına olacak şekilde yapmaktadır. Bununla beraber milli gelirin vatandaşlar arasında dengeli ve adil bir biçimde dağıtılmasını gerçekleştirmeye çalışmak da *sosyal devlet* olarak nitelendirilmektedir. Sosyal devletin en önemli özelliği, vatandaşlarına sosyal haklarını en iyi şekilde vermesidir (Yaman, 2014: 2-3).

1.2. SOSYAL DEVLETİN TARİHSEL SÜRECİ

Tarihsel süreçler incelendiği zaman, toplumun sosyal anlamda koruma ihtiyacının her dönemde var olduğu, bireylerin insanca yaşamaları gerektiği bu nedenle temel gereksinimlerin bir şekilde devlet tarafından karşılandığı görülmektedir (Özdemir, 2004: 138). Bu sosyal korumalar ve maddi desteklerin, bazı hayırsever ve hümanist bir anlayışla bir araya gelmiş, gönüllü organizasyonlar tarafından kimi zamanda devlet politikalarıyla yerine getiriliği tarihin her sürecinde karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde sosyal devletinin ilk ne zaman ortaya çıktığı konusunda tarihçiler ve sosyal bilimciler arasında ortak bir görüş bulunmamaktadır (Yay, 2014: 19).

Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkmasında tarihsel süreç içerisinde yaşanan ekonomi, politika ve sosyal alanda yaşanan gelişmeler büyük önem taşımaktadır. Yaşanan bu tür gelişmelerin genel anlamda sanayi devriminin ortaya çıkmasından kaynaklandığı görülmüştür. Adaletsizlikler, yoksulluk, sosyal gerginliği olan ortamlar, sosyal hareketler, savaşlar ve ekonomik krizler şeklinde ifade etmek mümkündür (Erdal, 2012: 59).

Sanayileşmenin başlamasının ardından tarıma dayalı olan ekonominin değer kaybetmesi ve çökmesiyle birlikte ve bunun yerine sanayi sektörünün ve daha ilerleyen zamanlarda hizmet sektörüne dayalı bir ekonomik yapının ortaya çıktığı görülmektedir. Sanayi öncesi dönemde kırsallarda yaşamakta olan topluluk kırsal alanlarda tarım işleri yaparak yaşamlarını devam ettirirken, sanayileşmeye geçilmesinin ardından makinalı tarım aletlerinin gelişme göstermesiyle, kırsal kesimde yaşayan topluluklar iş bulabilmek için şehirlere göç etmeye başlamışlardır. Bu duruma göre ekonomik anlamda tarım faaliyeti yürütmekte olan insanlar, tarım sektöründen uzaklaşmış ve tarım sektörü küçülürken hizmet sektörü büyüme göstermiş ve kırsal alanlarda yaşayan insanların şehir merkezlerine göçmesiyle birlikte kırsal yerlerde nüfus azalmıştır (Gümüş, 2012: 32).

Sanayileşme devriminin artmasıyla birlikte ülkelerde nüfusun artması da paralel bir şekilde ilerlemiştir, bu çoğalmadan kaynaklı gerilimlerin artması ve kapitalist anlayışın gelişmesine neden olmuştur. Bu açıdan bakıldığı zaman ülkelerin sanayi devrimi ile birlikte kapitalist üretim sistemine geçmesi ve kentleşme olgusu ücretli çalışanların sayısının artmasına sebep olmuştur. Sosyal değişimlerin yaşandığı dönemlerde işçi sınıfının siyasal açıdan bilinç kazandığı ideolojik değişimler gözetilmiş ve demokratik yönetimlere geçişlerin olduğu görülmüştür (Özdemir, 2004: 146).

Bu gelişmeler doğrultusunda birçok sosyal devlet hizmetinin toplumda yaşayan bireylere sunulması zorunluluk haline gelmiş ve ülkeler bu anlamda sosyal ve ekonomik alanlarda politikalar üretip uygulamaya başlamışlardır. Modern anlamda ilk politika uygulayan ülke İngiltere olmuştur. İngiltere, 1833 yılında fabrikada çalışan işçileri denetlemek adına fabrika yasası çıkartmıştır. 1847 yılında ise yoğun şartlarda çalışan işçilerin haklarını savunmak ve korumak için işçilerin çalışma saatlerini maksimum 10

saat ile sınırlandıran düzenlemeler getirmiştir (Hague ve Harrop, 2004' den akt. Taşdelen, 2017: 11).

İngiltere, fabrikada çalışan işçilere yönelik yürürlüğe koyduğu politikalarla kentsel yapıdan eğitime, eğitim sisteminden sağlığa kadar birçok alanda düzenlemeler yapmış, ekonomik ve toplumsal alana müdahalede bulunmuştur. Sanayileşmenin yaygınlaşmasıyla beraber devam eden işsizlik ve yoksulluğun yanında yaşanmakta olan yeni gelişmeler, 1906 ile 1914 yılları arasında devlet politikalarında daha köklü bir değişimi beraberinde getirmiştir. Özellikle 1906 ve 1908 yılları arasında yaşanmış olan bu politik değişimler, çocukların eğitim ve sağlık haklarına dönük çeşitli iyileştirmeler yapılmasını da sağlamıştır (Sallan Gül, 2000: 58).

Dünya'da İngiltere dışında diğer ülkelere baktığımız zaman genel görünüm şu şekilde kısaca özetlenebilir: Sanayileşme devrimine İngiltere'den sonra giren Almanya 19. Yüzyılın ikinci yarısından sonra önemli gelişmeler yaşamış ve bu gelişmelerle birlikte hayatlarını yoksul durumda geçiren işçiler oldukça önemli sosyal bir sorun haline gelmişlerdir. Bu sorunların hızlıca artmasıyla 1870 yılında Bismarck döneminde çıkartılan düzenlemeler ile birlikte Almanya da işçi haklarını korumaya başlamış ve işyerinde meydana gelen kazalardan işverenleri sorumlu tutmuştur. Bu tür düzenlemelerle birlikte yardımlaşma ve dayanışma platformları kurmuş ve günümüzde hâlâ var olan sosyal sigorta uygulamalarının temellerini atmıştır (Sallan Gül, 2006: 145).

Almanya'da bu bağlamdaki yeni politikalar neticesinde, 1883 yılında sağlık, 1884 yılında kaza, 1889'da ise emeklilik ve yaşlılık sigortası yasaları yürürlüğe koyulmuştur (Kuyucuklu, 1980'den akt. Taşdelen 2017: 12). Tarihsel dönemlerin içerisinde modern anlamda ilk sosyal devlet anlayışının uygulandığı bir diğer ülke olan Prusya'da ise yoksul vatandaşlara yardım desteği için sosyal güvenlik alanları kurulmuştur. Yoksul olan vatandaşların temel giderlerini karşılamak için belediyeler ve mesleki kuruluşlar tarafından bu yardımların gerçekleştirilmesi sağlanmıştır (Sallan Gül, 2006: 145).

Sosyal refah seviyesinin gelişmiş olduğu İsveç'te ise eğitim 1842'den beri zorunlu hale getirilmiştir. 1900'lü yılların ortalarına doğru devletin hastalık ve mesleki kazalardan oluşan rahatsızlıklara kaza sigortası desteği yasal altyapıya kavuşmuştur.

İsveç bu reformlarla birlikte 1913 yılında zorunlu yaşlılık aylığı sistemini kuran ilk ülke olmuştur (Pierson, 1991 den akt. Taşdelen, 2017: 12).

Amerika'da ise meydana gelen iç savaşlar neticesinde federal hükümet düzeyinde ilk sosyal yardım düzenlemeleri 1862 yılında iç savaş sırasında çıkartılmış, bu yasa kapsamında dul ve yetim kalan insanlara sosyal güvenlik garantisi sağlanması için düzenlemeler yapılmıştır (Alper, 2008: 7).

İkinci dünya savaşından sonra başlayan ve 1970'li yıllara kadar uzanan, 1945-1975 yılları arasını kapsamakta olan dönem, refah devletinin en üst noktaya ulaşmış olduğu dönemdir. Bu dönemde sosyal politikaların yaygın hale geldiği, ekonomik anlamda büyümelerin artmış olduğu ve Keynesyen politikaların refah devletinin gelişmesini sağladığı yıllar, refah devletinin altın çağı olarak bilinmektedir. İkinci dünya savaşının ardından Batı Avrupa'da başlayan yenilikler, hem refah devletinin gelişimi, hem de işçi sınıfı bakımından toplumsal olarak bir mutabakatın şartlarının sağlanmasını beraberinde getirmiştir. Batı Avrupa toplumları açısından benzer özellikler taşıyan bu dönem, uygulanmakta olan ekonomik politikalar açısından, "*Keynesyen Refah Devleti"* ya da "*Keynesyen Uzlaşma*" şeklinde bilinmektedir (Koray, 2005: 86).

Sonuç olarak yukarıda sözü edilen gelişmelerle birlikte "*liberal devlet anlayışı*" yerini "*çalışma ve sosyal adalet ilkelerine dayanan, fertlere sadece klasik özgürlükler sağlamakla kalmayarak aynı zamanda onların insanca yaşamaları için zorunlu olan maddi ihtiyaçlarını karşılamayı da görev edilen sosyal devlet anlayışına bırakmıştır*" (Bozkır Serdar, 2018: 33).

1.3. SOSYAL DEVLETİN AMAÇLARI

Sosyal devletin amacının dar anlamda "*kişilere minimum bir gelir düzeyinin garanti edilmesi*" ya da "*belirli ihtiyaçların karşılanmasında minimum standartların sağlanması*" olduğunu ifade edenler olduğu gibi konuya geniş anlamıyla yaklaşanlar da olmuştur. Onlara göre sosyal devletin amacının "*tüm vatandaşların yaşam koşullarını iyileştirmek*" ya da "*bir toplumu oluşturan bireylerin, yasalar karşısında olduğu kadar siyasal, ekonomik ve sosyal hayatın işleyişi içinde de eşit ve özgür olmalarını sağlamak*" olduğu söylenebilir (Aktan ve Özkıvrak, 2003). Bu çalışmada sosyal devletin amaçları aşağıdaki başlıklarda geniş anlamıyla ele alınmaktadır:

1.3.1. Sosyal Güvenliği Sağlamak

Sosyal güvenlik, "*herhangi bir sosyal risk yüzünden geliri veya kazancı azalmış kişilerin, başkalarının yardımına gerek kalmaksızın, yaşama ve geçinme ihtiyaçlarını karşılayan bir sistemler bütünü*" olarak tanımlanmaktadır (Seyyar, 2020). Bu durumda, sosyal güvenlik bu tür olumsuz durumlarla karşı karşıya kalan kişilere ekonomik anlamda bir güvence sağlayan bir mekanizmadır. Toplumlarda sıkça karşılaşılan bu olumsuz durumlar ise; yaşlılık, hastalık, iş kazası, sakatlık ve işsizlik şeklinde tanımlanmaktadır (Yazgan, 1992: 200-203).

Sosyal güvenlik mekanizmasının ana fonksiyonu, hastalık, işsizlik gibi farklı risklerin neden olduğu gelir kayıplarını ya da çocuk yetiştirmek, kira masrafları gibi gider artışlarını telafi edebilecek sosyal yardım ve destek sunmaktadır. Sosyal güvenliğin temel amacı, topraklarında yaşayan vatandaşlarına, hayatlarında her türlü olayla karşılaşmaları durumunda aşırı bir muhtaçlık yaşamadan ve hürriyetlerinden fedakârlık etmeden, insanlığa yakışır bir yaşam düzeyi sağlamak adına, kamusal ve sosyal düzenlemeler, sosyal yardım, sosyal sigorta ve çeşitli hizmetler anlamında bir dizi önlemler almaktadır (Seyyar, 2020).

Sosyal devletin bireylerine sağlamış olduğu güvenlik önlemlerinin nedenleri ise şu şekilde ifade edilmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 46)

- ✓ Bireyleri yaşamış oldukları ekonomik sıkıntıdan kurtarmak, ekonomik sıkıntıda olan bireylere asgari bir gelir sağlanması ve temel ihtiyaç giderlerini karşılayabileceğinin güvencesini garanti etmesi,
- ✓ Vatandaşları oldukları devletin kendilerini güven içinde hissetmelerini sağlaması,
- ✓ Gelir dağılımının adaletli bir şekilde yeniden dağılımını gerçekleştirmek,
- ✓ Toplumda dayanışmanın geliştirilmesini sağlamaktır.

Genel olarak tüm bu ifadelere bakıldığı zaman, göz önünde bulunan sosyal güvenliği sağlamak, sosyal devletin temel ilkelerinden biri olarak görülmektedir. Sosyal devlet, toplumda yaşayan bireylerin olası kötü bir durumla karşılaştıklarında hayatlarını

asgari bir gelir düzeyi sağlayarak bireylerin geleceklerine güvenle bakmalarını sağmaktadır.

1.3.2. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Sosyal devletin temel ilkeleri arasında öne çıkmakta olan ve oldukça önemli bir diğer unsur ise ekonomik anlamda büyüme ve kalkınmayı sağlamaktır. Bu amaç, bir ülkenin elinde bulunan kıt kaynakların artırılması, üretim imkânları sınırlarının genişletilmesi, üretim teknolojilerinin geliştirilerek daha yüksek üretim düzeylerine çıkılması böylece ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlanmasıdır (Aktuğ, 2010: 2).

Ekonomik büyüme aynı zamanda, mal ve hizmet üretim hacminde meydana gelen artışlar olarak gösterilir (Aktuğ, 2010: 8). Ekonomik kalkınma ise eğitim seviyesinin yükselmesi, kültürel bakımdan refah seviyesinin artması, sağlık, güvenlik ve diğer alanlarda gelişme göstererek insan sermayesinin gelişmesini içermektedir. Sosyal devlet kavramı, Keynesyen politikalar çerçevesinde bu alanlara sirayet ederek ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı sağlamayı hedeflemektedir.

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması ile adil gelir paylaşımının gerçekleştirilmesi amacı arasında bilindiği gibi bir çatışma olduğu görünmektedir. Ülkede üretim artışı sağlanmadan refah düzeyinin artması imkânsızdır. Bu durumdan dolayı, az gelişmiş ülkelerin, ekonomik büyüme ve kalkınma amacına, adil gelir dağılımı amacından daha fazla önem vermeleri ve sosyal devlet harcamalarını daha ziyade bu alanda kullanmaları önerilmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 51).

1.3.3. Gelir Dağılımında Adaleti Sağlamak

Gelir dağılımı, "*bir ülkede, belirli bir dönemde elde edilen milli gelirin bireyler, toplumsal gruplar, bölgeler veya üretim öğeleri arasında dağılımı*" olarak tanımlanmaktadır (Pehlivan, 2009'dan akt. Acar, 2015: 44). Adil gelir dağılımı yoluyla toplumda kişilerin gelirleri arasında büyük uçurumların olmaması, milli gelirin sınıflar ve bireyler arasında toplumsal gerginliklere yol açmayacak şekilde dağılmasın amaçlanmaktadır. Bu amaç sosyal adaletin sağlanması açısından da oldukça önemlidir. Gelir dağılımında adaletin sağlanması ve yoksullukla mücadele için istihdam politikası,

vergi politikası, fiyat ve ücret kontrolleri gibi birçok politika uygulanmaktadır (Taşdelen, 2017: 26).

1.3.4. Fırsat Eşitliğini Sağlamak

Refah devletinin amaçlarından biri genel anlamdaki eşitsizliklerin giderilmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve hayat standartlarının yükseltilmesidir. Eşitliğin sağlanması ve hayat standartlarının yükseltilmesi öncelikle eşitsizliklerin giderilmesi, belli seviyedeki hayat standartlarının korunmasına bağlıdır. Eşitliğin sağlanması amacı, devletin vatandaşlarına eşit muamele etmesi gerektiği ilkesinin uygulamadaki bir sonucudur (Erdal, 2012: 34).

Sosyal refah devletinde ise amaç, "*bireylere fırsat eşitliği sağlayarak, yasa önünde eşitliği daha etkili kılmaktır. Çünkü sosyal devlet taraftarlarına göre, yasa önünde eşitlik, bireyler arasında yasalardan kaynaklanan eşitsizlikleri kaldırmakla birlikte, tek başına insanları toplumsal hayatta tamamıyla eşit duruma getirmemekte, sosyo-ekonomik durumdaki farklılıkların yol açtığı haksızlıklar bireyler arasında tam anlamıyla eşitliğin sağlanmasını engellemektedir. Dolayısıyla sosyal refah devleti, sosyal ve ekonomik şartlardaki farklılıkların, insanlar arasında ayrıcalık doğurmasını önlemek için, güçsüzleri koruyucu tedbirlerle, sosyal ve ekonomik nedenlerin yol açtığı eşitsizlikleri gidermeye çalışır"* (Göze 1995'den akt. Aktan ve Özkıvrak 2008: 48).

2. SOSYAL DEVLETİN ARACI OLARAK SOSYAL POLİTİKA

Sosyal devlet, ulaşmak istediği hedefler doğrultusunda, benimsemiş olduğu kuralları gerçekleştirmek adına farklı farklı politikalar uygulamaktadır. Sosyal devlet anlayışı bu politikaları da, geniş anlamda ve dar anlamda sosyal politika olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Geniş anlamda sosyal politika, toplumun refah seviyesini artırmak için devletin her alanda ulaşmaya çalışmış olduğu; iktisadi büyüme, fiyat istikrarı, ödemeler bilançosu gibi durumlardır. Dar anlamda sosyal politika ise; a) refah seviyesinin düşük olduğu özellikle güçsüz, yoksul ve muhtaç durumdaki bireyleri koruma, çalışma hayatındaki kişilerin durumlarını iyileştirme ve b) toplumdaki

bireylere gelecek güvencesini sağlama olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Aktan ve Özkıvrak, 2008: 52-55).

2.1. SOSYAL POLİTİKANIN TANIMLANMASI

Sosyal politika, "*sosyal nitelikli politikalar bütünü"* olarak ifade edilebilir. Bu politikalar, "*Devletin toplumda refah ve sosyal koruma sağlamak amacıyla uyguladığı"* politikalar olduğundan kamusal bir niteliğe sahiptir (Bozkır Serdar, 2018: 2-3).

Sosyal politikanın bir bilim dalı olarak ele alınmasının, 1911 yılında Alman Otto Zwiedineck-südenhorts'un yazmış olduğu "Sosyal Politika" adlı kitabıyla birlikte gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye'de ise, sosyal politika kavramının 1916-1917 yılları arasında Ziya Gökalp'ın önderliğinde hazırlanan "Yeni Mecmua" da kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Çelik, 2013: 24).

Ülkemizde sosyal politika kavramı, 1950'li yıllardan itibaren, tarımda makineleşme ve kentlere göç ile birlikte söz konusu olan işsizlik, yoksulluk gibi sosyal sorunların artması ile birlikte daha fazla önem kazanmıştır. Fransız kültüründen etkilenen ve bu kültürden faydalanan bilim insanlarının sosyal politika terimini "İçtimai Basiret" ya da "İçtimai İktisat" olarak adlandırdıkları görülmektedir. Benzer şekilde, Alman İktisat düşüncesinin etkisinde kalanların ise "İçtimai Siyaset" adıyla bu konuyu ele aldıkları görülmektedir. Diğer taraftan bakıldığında ABD'de de çok sık bir şekilde kullanılan ve hatta özellikle AB bünyesinde hem teorik hem de pratik anlamda yaygınlaşan sosyal politika kavramı söz konusu olmaktadır.

Dar anlamda sosyal politika kavramı Endüstri Devrimi'nin ortaya çıkarmış olduğu ağır çalışma şartları karşısında çalışanları ve verilen emeği sermaye karşısında korumak ve böylelikle toplumda yaşanan sınıfsal çatışmaları önlemek, toplumun ve devletin varlığını sürdürmesini sağlamaya yönelik uygulamalar olarak ifade edilebilmektedir.

Geniş anlamda sosyal politika kavramı ise; adaleti ve sosyal yaşam refahını sağlamak, ekonomiye sosyal boyutlar katmak ve ekonominin düzgün işlemesinin sağlanmasında çıkacak olan aksaklıkları düzenleyici politikaların oluşmasını sağlamak anlamına gelmektedir. Başka bir perspektiften bakacak olursak sosyal politika kavramını; toplumda sosyal ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle güçsüz durumda olanların,

bağlı çalışanların ve özel olarak korunması gereken kesimin, çalışma yaşamları ve toplumsal yaşam içerisinde korunmalarını sağlamaya yönelik, yarı kamusal ve kamusal politikaların hepsini içine alan bilim dalı olarak ifade etmek mümkün olacaktır (Çıplak, 2015: 3-5).

2.2. SOSYAL POLİTİKANIN ÖNEMİ VE AMAÇLARI

Sosyal politikanın temel hedefi, toplum içinde uzlaşmayı sağlamaktır. Burada bahsedilen uzlaşma, toplum içinde yaşayan zengin ve yoksul arasındaki uçurumu en aza indirgemek, işveren ve işçi arasında olan anlaşmazlıkları aşağıya çekmek, toplumda bulunan sağlam ve engelli bireyler arasında oluşan dengesizlikleri gidermek bağlamında olan uzlaşmaları sağlamaktır (Maden, 2012: 12). Sosyal politika kavramı bir toplumda sadece bir arada yaşayabilmenin ahlak kurallarını kurmakla kalmaz, toplumda yaşayan insanların hepsini bir arada tutan ya da bütünleşmesini sağlayan bir araç olarak da görülür (Çelik, 2013: 24).

Sosyal politikanın amaçlarını kısaca şöyle ele alabiliriz:

- Bireysel muhtaçlık ile beraber psiko-sosyal sıkıntıların ortaya çıkması durumunda ihtiyaç sahibi bireylere sosyal güvenlik kapsamı altında maddi ve manevi desteklerin sunulması,
- Ekonomik yaşam standartlarının altında olan insanların sosyo-ekonomik yönlerinin düzeltilmesi için destek verilmesi,
- Adaletin ve barış ortamlarının sürdürülebilmesi amacıyla refah toplumunun inşa edilmesi,
- Fırsat eşitliği ilkesi kapsamında insanlık onuruna yakışır bir yaşamın sürdürülebilmesi için önlemler alınması,
- Sosyal bütünleşmeyle birlikte sosyal gelişmeyi de toplum içinde gerçekleştirmek amacıyla sosyal açıdan sorumluluk duygusunun geliştirilmesi,
- Sosyal ahlak kurallarının toplum genelinde geçerlilik kazanabilmesi adına sosyal pedagojik uygulamalarda bulunulması,
- Kamusal veya sivil alanlarda sosyal dayanışma ruhunun oluşturulması,

➢ Toplumdaki her türlü sosyal riskle karşı karşıya olan tüm bireylerin sosyal güvence sistemine dâhil edilmesi.

Sosyal politika tüm yönleriyle toplumun refahını temel alır. Bu bağlamda, sosyal politika hedeflerinin aynı anda içinde yaşanılan devletin hedefleriyle paralellik göstermesi önemlidir.

Sosyal politikaların gelişmiş düzeyde olması, sosyal devlet olmanın iyi bir göstergesidir. Sosyal politika sağlıklı bir toplumsal yapıya ulaşmak açısından da önemli bir konuma sahiptir (Bedir, 2013: 13).

2.3. SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI

Toplumdaki bireylerin refah seviyelerinin yükseltilmesi ve huzurun sağlanmasını temel ilke olarak benimseyen sosyal politika kavramı, bunları gerçekleştirebilmek adına gelir dağılımını etkileyen ve gelirin yeniden dağıtılmasını sağlayan her çeşit araçtan faydalanır (Yazgan, 1992: 19). Sosyal politika araçları dar ve geniş anlamda araçlar olarak iki ana başlıkta ele alınmaktadır.

2.3.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları

Geniş anlamda sosyal politikanın araçları temel bir bakışla türlü kurumsal araçlardır. Bu kapsamda, devletin yürütmüş olduğu politikalar, kooperatifler, sendikalar ve uluslararası örgütler geniş anlamlı sosyal politika araçları olarak sınıflandırılabilmektedir.

2.3.1.1. Devlet politikaları

Sosyal politika devletin ve toplumdaki vatandaşların mevcut varlıkları ile birlikte geleceğini de güvence altına almayı temel ilke edindiğinden dolayı bu anlamda ilk sorumluluğun devlete ait olması kaçınılmazdır. Devlet bir yandan çıkarmış olduğu yasalarla, diğer yandan ise oluşturmuş olduğu kurumlarla sosyal denge, sosyal gelişme, sosyal bütünleşmeyi ve barışı sağlamaktadır (Çelik, 2013: 29).

Bu perspektif ile bakıldığı zaman devletin, toplum içindeki sosyal güçleri dengeleyici, uzlaştırıcı ve düzenleyici tutumunun öne çıktığı görülmektedir. Birçok ülkede devlet, aynı zamanda işveren durumunu da üstlenerek, bu şekilde çalışma hayatının şekillenmesine de katkı sağlamaktadır. (Maden, 2012: 16). Sanayi kapitalizminin sebep olduğu sorunlar ile işveren ve işçi ilişkilerinin bozulması sonrasında ortaya çıkan devlet politikaları, devlet eliyle yapılan yasal düzenlemeleri, kamu kurumlarını ve kurumların politikalarını kapsamaktadır (Bedir, 2013: 18).

2.3.1.2. Sendikalar

Sosyal politikaların ulusal taraflarından bir tanesi olarak rol oynayan sendikalar, çalışanların yaşamış oldukları sıkıntıları tespit etmek, durumlarına ve ortamlarına göre işçilerin çıkarlarını temsil etmek ve haklarını korumak, toplu pazarlık ve toplu sözleşmeler ile çalışma hayatındaki sorunlarını tespit edip çözümler bulmak amacıyla kurulan örgütlerdir. Bu doğrultuda sosyal grupların büyüklüğü ve bu grupların iktisadi anlamda zayıf durumda bulunmaları, sendikaların tüm dünya ülkelerinde önemli bir konuma gelmesine neden olmaktadır (Çelik, 2013: 32).

Sendika kavramı; İngiltere, Amerika, Almanya gibi devletlerde yalnızca işçileri konu alan örgütleri ifade ederken, Türkiye ve Fransa gibi ülkelerde ise hem işçileri, hem de işverenleri konu alan örgütleri ifade etmektedir. Bunun yanında bazı ülkelerde işçi ve işveren örgütlerinin her ikisini de temsil ettiği görülse de, ilgilenmiş oldukları sosyal grubun büyük bir çoğunluğunun ekonomik açıdan zayıflığı, işçi örgütlerini ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle de sendika kavramı kullanıldığında, genel olarak işçi örgütleri anlaşılmaktadır (Maden, 2012: 20).

Sendikalar kavram olarak, ilk başta İngiltere'de on sekizinci yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa'daki diğer ülkeler ile Kuzey Amerika'da ise daha sonra kullanıldığı görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise sendika kavramı İkinci Dünya Savaşından sonra kullanılmaya başlanmıştır. Sendikaların devlet ve işverenlerce kabul görmesi, dünyada bulunan bütün ülkelerde uzunca bir mücadele verilerek gerçekleşmiştir (Çelik, 2013: 32).

Sendikaların genel olarak üç temel görevi vardır. Bu temel görevler; a) işçi haklarının işveren karşısında korunması amacıyla toplu iş görüşmeleri yapmak, b) bu

görüşmeler sonucunda toplu iş sözleşmeleri imzalamak, c) hükümete demokratik haklar çerçevesinde taleplerde bulunarak işçilerin lehine yeni kanunlar çıkartmaktır.

Sendikaların sosyal politika oluşturulmasındaki rolü ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Fakat genel anlamda bakıldığı zaman sosyal politika oluşturulmasına iki alternatif ile katıldıklarını söylemek mümkündür. Bu alternatiflerden bir tanesi işverenler karşısında toplu pazarlıklar gerçekleştirmeleri ve daha dar anlamda da sosyal politika olarak adlandırdığımız rolüdür. İkinci alternatifleri ise siyasal iktidarlara yönelik veya siyasi partiler vasıtasıyla baskı grubu rolü üstlenerek sosyal politikaların oluşturulma sürecine katılmalarıdır. Bu yöntem her ne kadar çalışanlara ilişkin gibi görülse de diğer farklı kesimleri de ilgilendirmesi açısından geniş anlamda sosyal politika şeklinde de görülmektedir (Çelik, 2013: 33).

2.3.1.3. Kooperatifler

Kuruluş amaçları yardım ilkesine dayalı olan kooperatifler; tüketim, üretim, kredi ve konut imkânı gibi toplumun iktisadi ihtiyaçlarını karşılama amacıyla kişilerin kendi istekleri ile toplanarak, kendi ekonomik çabaları ile birlikte bir işletme oluşturmasına dayanan birimlerdir.

Kooperatifler, kendilerine has kurallara ve ideolojiye sahip özgün karakterde bir sosyal politika aracı olarak neredeyse bütün ülkelerde yaygın uygulama alanına sahiptirler. Ekonomik anlamda zayıf olan toplumlarda ekonomik savunmayı yapan; sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri ortadan kaldırarak, sosyal anlamda adaleti tesis eden kooperatifler, demokrat yapıları ve kendilerine özgü kurallarıyla, sosyal ve ekonomik demokrasinin ana kurumlarını oluşturmuşlardır.

Bu kurallarıyla kooperatifçiliğin esasları; sosyal eşitlik, sosyal adalet ve demokrasi, sosyal gelişme gibi sosyal politika hedefleriyle uyuşmaktadır. Bugünkü anlamıyla kooperatifçilik, 1884'de İngiltere'nin Manchester kentinde Rochdale kasabasında 130 dokuma işçisinin kendi aralarında kurmuş olduğu tüketim kooperatifidir. Ülkemizde ise Cumhuriyet'ten önceki devrede ilk kooperatifçilik hamlesi, Mithat Paşa'nın halk sandıklarını kurması olmuştur. Cumhuriyet dönemi incelendiğinde ise, Kooperatifçilik derneği Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle birlikte kurulmuş, ardından yabancı kaynakların yayınlamış oldukları eserlerden esinlenerek,

kooperatifçilik ile alakalı eserler dillimize tercüme edilerek bazı üniversitelerin fakültelerinde okutulması karara bağlanmıştır.

Kooperatifçilik hamlelerinin önemli bir şekilde hızlanmasının sağlanması ve sosyal devlet kavramının benimsenmesi ise 1982 Anayasası ile olmaktadır. Söz konusu Anayasa'nın 171. maddesi kooperatifçilik ile ilgilidir. Bu maddeye göre "*devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır*" (Maden, 2012: 21-23).

Ülkemizde kooperatifçilik hamleleri istenildiği kadar gelişme gösterememiştir. Bu durumun sebebi siyasi ve ekonomik anlamda inişlerin ve çıkışların olması, demokratik uygulamalar ve hak ile ödev bilincinde olan eksikliklerdir.

2.3.1.4. Uluslararası Örgütler

Dünya'da uluslararası sosyal politika araştırmalarına yönelik çalışmalar Robert Owen tarafından 1830-1840 yılları arasında İngiltere'de başlanmıştır. Ardından Fransa'da Daniel Le Grand'ın 1840-1855 yılları arasında yoğun çabalarıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Fakat ilk resmiyet kazanan girişimler, 1881 yılında İsviçre'de yapılmaya başlanmıştır (Bedir, 2013: 21).

Dünya'daki endüstrileşmenin ortaya çıkması ve çalışma yaşamları ile ilgili sorunların artmasıyla birlikte, çalışma koşullarının asgari ölçülere getirilmesi ve uluslararası düzenlemelerle birlikte güvence altına alınması gereksinimleri, uluslararası sosyal politikalara ilişkin kurumların oluşmasını gerekli kılmıştır.

Uluslararası bir çalışma mevzuatının oluşturulmasıyla birlikte mevzuata uygunluk denetimlerini gerçekleştirecek ve sosyal politikaya ilişkin çalışmalar yapacak olan bir örgüte gereksinim duyulmasının ardından, Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization- ILO) kurulmuştur. Bununla beraber uluslararası anlamda çalışma koşullarında en asgari şartların düzenlenmesi söz konusu olmuştur. (Danış, 2007: 5).

Benzer şekilde Avrupa Birliği Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) gibi

ulus devletlerin oluşturdukları kurumlar da bu alanlarda önemli faaliyetlerde bulunmaktadırlar (Bedir, 2013: 27).

2.3.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları

Dar anlamda sosyal politikanın araçları, sosyal politikaları uygulayan kurumların sigorta, sosyal yardım ve sosyal tazmin, sosyal hizmet gibi önemli konularını kapsamaktadır.

2.3.2.1. Sosyal Sigorta

Sosyal sigorta, devlet eli ile organize edilen, kendi yönetim kuralları ile işlemekte bulunan, kamu hukuku karakteri olan, zorunluluğa dayanan, çalışan nüfusunun önemli bir kısmının gelir kaybına yol açan, ölüm, işsizlik gibi durumlarda bireyleri koruyan kendine has bir sigorta şeklinde tanımlanmaktadır. Sosyal sigorta, bir işyerine bağlı olarak çalışan işgücünü belli başlı oluşabilecek riskler karşısında korumak amacıyla kurulan, devlet tarafından kontrol edilip desteklenen bir sosyal müdahale aracı olarak adlandırılabilir (Maden, 2012: 24).

Söz konusu sistemde tarafların arasındaki ilişkiler, kamu hukukuna göre düzenlenmektedir. Devlet, sosyal sigortaların garantörü konumundadır. Sosyal sigortaların her vatandaşı kapsayıcı olması zorunludur. Bunun yanı sıra sosyal sigortalar, ilişiği olan kişiler tarafından ödenmiş olunan primlerle kalkınır (Alper, 2013: 131).

Sosyal sigortalar ilk olarak 19. yüzyılın sonlarına doğru Otto Von Bismark tarafından Almanya'da kurulmuştur. Sosyal devlet anlayışının gereksinimi olarak düşünülen sosyal sigortaların kurulması konusunda Almanya'yı hemen sonra Avusturya takip etmiştir. Avusturya'da 1887'de iş kazalarına ilişkin, 1888'de ise hastalıklara ilişkin sigorta sistemleri kurulmuştur. Dünya ülkelerinde hızlıca yaygınlaşan sosyal sigorta konusunda; Macaristan'da 1891; Norveç ve Fransa'da 1894; Finlandiya'da 1895, İspanya'da 1900, Hollanda ve Lüksemburg'da ise 1901 yılında modern sosyal sigortalar ile ilgili devlet destekleriyle yasal düzenlemelerin oluşturulduğu görülmüştür.

Ülkemizde ise sosyal sigortaların kurulma talimatı ilk olarak 1938 tarihinde ve 3008 sayılı iş kanununda ön görülmesine rağmen kurulması, uzun uğraşlar sonucu 1945 yılında mümkün olmuştur (Alper, 2013: 130-131).

Endüstri Devrimi'nin gerçekleşmesinin ardından öne çıkan sosyal sigorta güvencesi, çalışanlara ilk olarak gelir güvenliğini sağlamıştır. Fakat endüstri ile ilgili olan gelişmeler neticesinde koşullarda olan farklılıklar çalışanları; fizyolojik, mesleki ve sosyo-ekonomik açıdan bazı risklerle karşı karşıya bırakmıştır. Sosyal sigorta aracı, günümüzde çalışanları ve bu çalışanların geçindirmekle yükümlü oldukları insanları beklenmedik zamanlarda meydana gelen olaylara karşı koymaları amacı güden sosyo-ekonomik hizmetleri barındırmaktadır. Bu tür devlet destekli hizmetlerin, insan emeğinin korunmasında ve ekonomik olarak gelişmeler arasında denge sağlayacak unsurlar olduğu görülmektedir (Ayhan, 2012: 47).

2.3.2.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardımlar, toplumun birleşerek örgütlenmesi ile beraber ortaya çıkan yoksunlaşma durumunun hafifletilmesine, geciktirilmesine veya geçici olarak zor olan durumların giderilmesine yönelik insani bir hizmet aracıdır. Geniş kapsamda, kendisinin ve bakmak zorunda olduğu kişilerin geçimini sağlayabilme durumunu kaybeden, ellerinde olmayan sebeplerden dolayı muhtaç duruma düşen kişilere, resmi kurum ve kuruluşların veya kanunların vermiş olduğu yetkiden kaynaklı, yarı resmi ya da gönüllülük esasına dayanan kuruluşların, muhtaçlık tespitine veya kontrolüne tabi olarak yapılmakta olan ve kişilerin en yakın süre zarfı içinde, kendilerini geçindirmelerine yetecek duruma gelmelerini amaçlamaktadır. Bu nedenle sosyal yardımlar ayni ve nakdi sosyal gelirlerden oluşan "*sosyal koruma alanı*" olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 2009'dan akt. Gündüz 2013: 58).

Herhangi bir beklenti içinde olmaksızın yoksul, bakıma muhtaç, yaşlı, engelli ya da bazı özel nedenlerden kaynaklı problemleri olan kişilere uygulanması ve sadece devlet bütçesinden finanse edilmesi gibi özellikleri olan sosyal yardımlar, sosyal sigortalardan ayrılmaktadır. Sosyal yardım almak isteyen ilgili kişinin herhangi bir katkı payı ödemeden bu yardımları aldığı için bu sisteme "*primsiz sosyal güvenlik* rejimi" adı verilmiştir (Ölmez, 2007: 12).

1980 sonrası dönemde ortaya çıkan yeni liberal anlayışın yaygınlaşması, gelir dağılımı açısından toplumlarda büyük sıkıntılar ortaya çıkarmıştır. En alt ile en üst kesimler arasında gelir dağılımı farkı oldukça artış göstermiştir. Bir diğer taraftan ise şehirleşmenin yaygınlaşmasıyla şehrin kırsal kökenli mahallerinde de sosyal yardım alacak olan insanların sayısı toplumda hızlıca bir artış göstermiş ve bu artış durumundan kaynaklı devletin sosyal yardım alanındaki politikalarını hızlıca revize etmesi gerekmiştir. Bu bağlamda devlet önemli bir rol üstlenerek "*kamusal sosyal yardım hamleleri*" ile sosyal yardıma ihtiyaç duyan insanlarla daha fazla ilgilenmiştir (Taşçı, 2008: 128).

2.3.2.3. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmetler, toplumda bulunan yoksul, fiziki ya da zihinsel engelli bireylerin, ülkenin genel koşulları çerçevesinde insanca yaşama ve çevreleri ile uyum içinde hayatlarını devam ettirmeleri adına maddi ve manevi olarak, iktisadi ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasına ilişkin, devlet ve gönüllü olan özel kuruluşlarca sağlanan desteklerin hizmete geçirilmesidir (Aydın, 2008: 29). Başka bir tanımlama ile sosyal hizmetler, "*insanların sağlık ve iyilik hallerinin geliştirilmesinde, insanların başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde ve kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde, aile bağlarının güçlendirilmesinde, bireylerin, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirebilmelerinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyonel elemanlar tarafından gerçekleştirilen etkinlikler*"i kapsamaktadır (Barker 1999'dan akt. Danış, 2007: 58).

Sosyal hizmet kurumlarının genel bir özelliği ise ailelerden topluluklara ve devlete kadar uzanmakta olan grupların birer mensubu olarak zor durumda olan insanlarla ilgilenmeleridir. Sosyal hizmetler, "*ülkenin genel koşulları çerçevesinde bireylerin insana yaraşır bir biçimde varlıklarını sürdürebilecekleri ve ait oldukları grup ve toplumun bir üyesi olarak üzerlerine düşen görevleri yerine getirebilecekleri bir sosyal ortamı yaratma amacını*" taşımaktadır. Sosyal hizmetler kurumu bu durumdan başka, geçici veya sürekli olarak yardım ihtiyacı olan topluluk üyelerine, gerekli hizmetleri en iyi şekilde vermektedir (Dilik, 1980: 74).

Sosyal hizmet programları modernleşen toplumlarda oldukça yaygın bir kurumdur. Yönelmiş olduğu grupların çeşitliliği çok fazladır. Sadece yoksul bireylerle sınırlı kalmayarak, daha geniş bir hedef kitleye hitap etmektedir. Bu çerçevede "*sosyal hizmetler, aileler, çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler… güç koşullardaki kadınlar, sığınmacı ve göçmenler, tıbbi ve psikiyatrik yönden yardıma muhtaç hastalar, sosyal sapma gösteren gruplar (alkolikler, uyuşturucu madde kullananlar vb), suçlular, yoksullar gibi birey ve gruplar ile yerel düzeydeki toplumları[n] gelişme ve değişmesi yönündeki hizmet ve yardım programlarını*" kapsamaktadır (DPT, 2001: 11).

Ülkemizde sosyal hizmet uygulamalarının tarihsel arka planı Osmanlı dönemine dayanmaktadır. Özellikle Tanzimat Fermanı ile Osmanlı'nın son dönemlerinde sosyal politika ve buna bağlı olarak sosyal hizmetlere verilen önemin arttığı görülmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra da, savaş ortamına rağmen, oluşturulan bir takım düzenlemelerle sosyal hizmet uygulamalarının hızlı bir şekilde gerçekleştirildiği görülebilmektedir. 2000'li yıllara gelindiğinde sosyal hizmet alanlarında çeşitli kurumsal yapıların oluşturulduğu görülmektedir (Selcik ve Güzel, 2016: 466-467). Ülkemizde sosyal hizmet uygulamalarının 2000'li yıllarda daha fazla gündeme gelmeye başlamasının altında yatan bir neden de, bir taraftan IMF ve Dünya Bankasının yoksulluğa ilişkin bakış açıları, diğer yandan da Türkiye'nin Avrupa Birliğine adaylık sürecine girmiş olmasıdır (Şahin Taşğın ve Özel, 2011: 178).

Türkiye'de sosyal hizmetlerin, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu", "Aile Araştırma Kurumu (1989)", "Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı (1990)", "Özürlüler (Engelliler) İdaresi Başkanlığı (1997)" gibi kurumların oluşturulması yürütülmesi söz konusu olmuştur. Ancak bu kurumların birbirinden bağımsız şekilde faaliyet göstermesinin, çok adaletli olmayan uygulamalara yol açtığı görülmüştür. Bu bağlamda bu faaliyetlerin tek bir çatıda toplanması amacıyla 2011'de "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" kurulmuştur. Böylece, sosyal hizmet faaliyetleri ile ilgilenen bütün kurum ve kuruluşların tek bir çatıda toplanması sağlanmıştır (Reçber, 2019: 729). İlgili Bakanlığın adı 2018 yılında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

2.3.2.4. Sosyal Tazmin

Sosyal tazmin uygulaması, tazminat alma hakkı bulunan bireylere yönelik bir yardım şeklidir ve devlet eliyle yönetilmektedir. Sosyal tazmin, "devletin sorumluluğunda olan faaliyet ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanların zararını karşılamaya yönelik" olup maruz kalınan zararlar, önceden mevzuatla hüküm altına alınan birtakım risklerin gerçekleşmesi ile oluşur (Maden, 2012: 25). Sosyal tazmin ödemeleri vergilerle finanse edilebilmektedir. Öngörülen koşulların gerçekleşmesi halinde sosyal tazmin kişiler tarafından hak talep edilebilir duruma gelmektedir (Doğan, 2008: 24).

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE UYGULAMA ARACI OLARAK SOSYAL BÜTÇE

1. SOSYAL BELEDİYECİLİK

Belediyeler, belde sakinlerinin ortak nitelikte olan ihtiyaçları doğrultusunda yalnızca fiziki değil, bunun yanında hem sosyal, hem kültürel hem de ekonomik gereksinimlerini de karşılamak üzere görev üstlenen mahalli idarelerdir. Bu çerçevede belediye hizmetlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür: Bunlardan ilki, kentin yolları, suyu gibi alt yapı hizmetlerini ve parklarını yapmak, imar işlerini yönetmek gibi rutin belediyecilik hizmetleridir. İkincisi, belde sakinlerinin sosyo-ekonomik durumlarını geliştirmeye yönelik çalışmaların yürütülmesidir. Üçüncüsü ise söz konusu kentin sınırları içinde yaşayan insanların sosyal varlıklar oldukları göz önüne alınarak tasarlanan ve uygulanan sosyal belediyecilik hizmetleridir (Yaman, 2014: 5).

Literatür incelendiğinde, sosyal belediyecilik anlayışına ilişkin çok sayıda tanıma rastlamak mümkündür. Genel olarak kabul gören tanım Akdoğan (2002) tarafından şu şekilde yapılmıştır: Sosyal belediyecilik "*mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir model*" olarak tanımlanabilir (Akdoğan, 2002'den akt. Sönmez, 2009: 878-879).

Sosyal belediyecilik kavramı, sosyal devlet anlayışının halka sunulması amacıyla, toplumda yaşamakta olan bireylere ilişkin, yerel düzeyde sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini sağlamaya yönelik anlayış biçimidir (Adıyaman ve Demirel, 2011: 116). Sosyal belediyecilik kavramı, belediyeleri sadece alt yapı hizmeti sağlayan bir kurum olarak görmekten ziyade, kentte yaşayan halkın sosyal ve kültürel hayatlarına

katkıda bulunması gereken ve bununla ilgili görev sorumlulukları üstlenen bir kurum olarak görmektedir. Bu bağlamda sosyal belediyenin yapacağı ilk çalışmalardan biri belediye dahilinde bir "*sosyal doku haritası*" çıkarmaktır. Yerel halkın gelir, kültür, eğitim, yaş, cinsiyet vb. bilgiler sayesinde ihtiyaçların belirlenmesi mümkün olabilir (Uçaktürk vd. 2009'dan akt. Öztürk ve Gül, 2012: 385).

Sosyal belediyecilik anlayışı, sosyal devletten uzaklaşma aracı olarak değil, sosyal devletin sorumluluklarını üstüne alan, sosyal halk görüşünü benimseyen bir yaklaşım olarak bilinir. Toplumda yaşayan zayıf veya güçlü her kişiye eşit şekilde hizmet sağlar. Sosyal belediyecilik, sosyal devlet pratiğinden daha çok kentlerde sıkıntılı durumlarda yaşayan halkın zaruri ihtiyaçlarının giderilmesiyle uygulama sahası bulmaktadır. Bu açıdan sosyal belediyecilik, kurumsal kimlik düzleminden daha çok fiili durumda gelişmektedir ve böylece sosyal belediyecilik uygulamaları kentte yaşayan halkın kolaylıkla ulaşabileceği hizmetlerin başında gelmektedir (Kesgin, 2012: 178).

Kentte yaşayan ekonomik veya diğer sorunları olan dezavantajlı kişiler temel gereksinimlerini karşılamak ve sorunlarını gidermek adına bulundukları yere en yakın belediye birimlerine kolayca ulaşabilirler.

Belediye birimlerinin sosyal hizmet ve sosyal yardım ekseninde yoğun bir şekilde yenilenme sürecine girmeleri ve çalışmalara başlamaları "*sosyal belediyecilik*" kavramını öne çıkartmaktadır (Göymen, 2004: 7). Belediyeler kentlerinde yaşamakta olan bireylerin, ailelerin ve grupların ayrı kaynaklardan gelen problemleriyle ilgilenmek zorundadırlar: Kentlerde halk açısından sorun teşkil eden unsurlardan birincisi; temel sistemin yapısından ve uygulanmasından kaynaklanan ve genellikle nüfus yoğunluğu fazla olan kentlerdeki, acil müdahale gerektirdiği bilinen işsizlik, dilencilik gibi sorunları, ikincisi; belediyelerin kendi hizmet alanı içinde yaşanan, doğal afetlerden zarar gören bireyler ve ailelerin karşılaşmış oldukları problemler ve son olarak üçüncüsü ise insan doğasından kaynaklanan ve bazı çevresel şartların da etkisiyle somutlaşmaya başlayan, yaşlı, çocuk ve engellilerin durumlarıdır. Sosyal belediyecilik olarak nitelendirilen hizmetler, sözü edilen üç ana başlıktan kaynaklanan sorunları çözüme kavuşturmaya yönelik hizmetlerdir ve temelinde de sosyal hizmet ve sosyal yardımlar vardır (Ateş, 2009: 92).

Belediyelerin sahip olduğu kısıtlı kaynaklar ve merkezi idarenin sosyal politika alanında temel aktör olarak görülmesi, belediyeleri; uzun vadeli makro projeler yerine daha kısa süreli çözümler aramaya yöneltmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 14).

Bahsedilen nedenlerden dolayı belediyelerin sosyal politikaya yönelik projelerinde, sağlık, eğitim ve sosyal güvenliğin yerine, daha az maliyetlerle ve daha basit şekilde sağlanan küçük çaptaki sosyal yardımlar tercih edilmiştir. Ancak sosyal belediyeciliği kentte sıkıntılı süreçler yaşayan kesimlere yapılan yardımlarla sınırlandırmak eksik bir tanımlama anlayışı olacaktır. Çünkü yapılan sosyal harcamalar sportif ve kültürel faaliyetler için yapılan harcamaları da içine alan geniş bir alanı kapsamaktadır. Sosyal harcamaların çeşitlilikleri, belediyelerdeki yönetimin görüşüne, belediyenin ekonomik düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Belediyelerin harcamalara bakış açıları harcamaların büyüklüğünü de doğrudan etkilemektedir.

Hemen hemen her belediyede yapılmakta olan kültürel faaliyetlere (konferans, panel, konser vb.) ilişkin harcamalar, sosyal harcama olarak kabul edilmektedir. Bazı durumlarda ise yapılan harcamaların sosyal harcama niteliğinde olup olmadığına ilişkin görüş ayrılıkları sebebiyle belediyelerin birimleri arasında tartışmalar yaşanmakta ve bu ise harcamaların yanlış fonksiyon koduyla kaydedilmesine ve böylece yanlış yerde sınıflandırılmasına yol açmaktadır (Şeker, 2011: 49).

1.1. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN KONUSU

Sosyal belediyecilik ile ilgili en fazla karşılaşılan problemlerinden birisi, bu kavramın yalnızca ilgili kentlerde yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere maddi anlamda yardım yapılması şeklinde düşünülmesidir. Hâlbuki sosyal belediyecilik kavramının esas maksadı ve odak noktası sosyal dokunun rehabilite edilmesidir (Şen, 2007: 41).

Sosyal belediyecilikte asıl amaç, her talep edene yardım sağlamaktan ziyade, belediye sakinlerini başkasına muhtaç olma durumundan kurtarmak, sosyal dokuya herhangi bir müdahalede bulunmaksızın bireylerde ve gruplarda ortaya çıkan değerlerin ve davranış farklılıklarını azaltmak amacıyla, sosyal dokunun rehabilitasyonunu gerçekleştirmektir. Sosyal dokuya ilişkin rehabilitasyonla anlatılmak istenenler aşağıda maddeler halinde verilmektedir (Şen, 2007: 43).

- Toplumda yaşayan bireylerin "ben algısının" şehir algısıyla birleşmesine,
- Şehirde yaşamakta olan bireylerin, "şehre aidiyet ve mensubiyet duygusunun" gelişmesine,
- Bireylerin yaşadıkları kentleri sahiplenme duygusunun gelişimine,
- Bireylerin "şehirlilik bilincinin" gelişmesine,
- Bireylerin "şehre taşıdığı değerler, şehre kattığı değerler, şehirde edindiği değerler bağlamında bütüncül bir dönüşüm" meydana gelmesine,
- Kentte yaşanılan sorunları sahiplenmeye ve bireyin temsil ve katılım sorunlarının çözümüne,
- Yaşanılan kente bireylerin uyumunun sağlanmasına,
- Kentte yaşayanların sosyal değerleri ve sosyal davranışlar arasındaki farkın kapatılmasına,
- Bireylerin yaşamış oldukları kentlerle ilgili hayalleri ile kendilerine dair gelecek planlamaları arasında özdeşlik kurulmasına,
- Bireylerin "şehir yönetiminden talep ve beklentilerinin sağlıklı bir zemine kavuşmasına" yardımcı olmak.

1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN İŞLEVLERİ

Sosyal belediyecilik kavramı, anayasamızda da yeri olan sosyal devlet anlayışının, yerel düzeydeki tamamlayıcısı olarak ele alınmaktadır. Yerelde sosyal belediyecilik anlayışı her ne kadar uzunca bir süre ön plana çıkmamış olsa da, özellikle Avrupa Birliği'ne uyum süreçleri beraberinde öneminin arttığı görülmüştür (Toprak ve Şataf, 2009: 15-16). Sosyal belediyecilik kavramının işlevleri şu şekilde açıklanabilmektedir (Kaya, 2006);

- Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon,
- Mobilizasyon, yönlendirme, rehberlik ve kılavuzluk etme,
- Yardım sağlama ve gözetme,
- Yatırım yapma.

1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon Faaliyetleri

Sosyalleşme, toplumda yaşamakta olan insanlar için oldukça önemli bir hale gelmektedir. Bu süreç, kişilerin aile, okul, mesleki örgütler gibi üyesi oldukları kurumların ve genel olarak yaşamış oldukları kültürel ortamın kendilerinden beklemiş olduğu şekilde davranmalarını ve diğer kişilerle uyum içerisinde yaşamayı öğrenmeleri süreci olarak değerlendirilebilmektedir. Toplumda yaşamakta olan kişilerin devletin sosyalleştirme ağının dışarısında kalmalarının birçok soruna neden olduğu gözlenmektedir. Bu sorunlar, toplum tarafından dışlanmış, toplumsallaşmamış bireylerin şehirlerde doğurmuş oldukları problemlerdir. Belediyeler ise bu bağlamda sosyal eğitim işlevi gören kamu aktörleridir.

Zira oturduğu evin bahçesinde hayvan bakan, yüksek sesle müzik dinleyen veya etraflarına kötü kokular ve görüntüler saçan, diğer bir deyişle yaşadığı çevreye rahatsızlık veren vatandaşlarla ilgilenilmesi ve cezai anlamda uygulamalar yapılması belediyelere aittir. Bireylerin toplum içerisinde ne şekilde davranacakları konusunda gerekli eğitim almaları noktasında belediyelerin eğitici kurum olma fonksiyonları, eğitim sürecini tamamlayıcı olarak kabul görmektedir. Mahalli idareler toplumun düzeninin ve devamlılığının sağlamasına yönelik çalışmalarıyla birlikte, kişilere toplumsal beklentilere uyan değer, davranış, kural aşılama konusunda sosyal kontrol mekanizmaları şeklinde de görev yapmaktadır (Akdoğan, 2006'dan akt. Sönmez, 2009: 880).

1.2.2. Mobilizasyon, Yönlendirme, Rehberlik ve Kılavuzluk Etme

Belediye sınırlarında yaşayan bireylere yönelik danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, bireylerin belirli gün ve olaylarda yönlendirilmesi, karşılaşmış oldukları sorunları ne şekilde ve hangi kurumlarla çözebilecekleri noktasında yardım sağlanması gibi görevler bu kapsamda değerlendirilebilir (Toprak ve Şataf, 2009: 16). Bunlara örnek olarak Tüketici Danışma Merkezlerini gösterebiliriz.

1.2.3. Yardım Sağlama ve Gözetme

Belediyeler, kentlerinde yaşayan yardıma ihtiyacı olan kişilerin bilgilerine kolay bir şekilde ulaşabilmekte, onların sosyo-ekonomik anlamda durumlarını kontrol edebilmektedir. Yardıma muhtaç olan bireylerin temel giderlerini karşılama ve asgari yaşam sınırında bulunanlara kömür, gıda, ilaç, kırtasiye malzemesi, hasta olanlara tekerlekli sandalye temini gibi yardımları hızlı bir şekilde temin edebilmektedirler. Belediyeler, örneğin kış aylarında kentlerinde bulunan evleri dolaşarak, vatandaşlarının ne yediğini, ne yaktığını, öğrenim hayatını devam ettirenlerin ne tür ihtiyaçları olduğunu bilmesi gereken ve bu konuları başlıca takip eden bir kurum ve mekanizma olabilirler (Sönmez, 2009: 881; Taşdelen, 2017: 57).

1.2.4. Yatırım Yapma

Belediyeler yerel halkın geçim sıkıntılarını tamamen giderecek önlemler alamasalar da, ekonomik sorunları azaltıcı birtakım hizmet politikaları yürütebilmektedirler. Halkın piyasalarda bulunan ürünleri daha uygun fiyatlara temin etmelerini sağlayan tanzim satış mağazalarının kurulması, ekmek satış yerlerinin, aşevlerinin, sığınma evlerinin, sağlık ocaklarının ve mahalle kütüphanelerinin faaliyete geçirilmesi bunlardan sadece bazılarıdır. Bu hizmetlere ilişkin belediye idarelerinin yatırım yapmaları bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 16).

1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN KAPSAMI

1.2.1. Tarihsel Açıdan Sosyal Belediyeciliğin Kapsamındaki Değişim

Sosyal belediyecilik kapsamında mahalli idarelerin hangi faaliyetleri üstlendiği ya da üstleneceği üzerinde tam bir uzlaşı olmadığı belirtilebilir. Şüphesiz konu esasen devletin üstleneceği rol ve görevlerin belirlenmesine uzanmaktadır ki bu benimsenmiş olan devlet anlayışı ile doğrudan ilişkilidir. Ayrıca ülkeden ülkeye yerel yönetim kültür ve geleneğinin farklılaşması, sosyal belediyecilik uygulamalarının da dar ya da geniş kapsama sahip olmasını doğrudan etkilemektedir.

Dar anlamda sosyal belediyecilik, “dar gelirli, yoksul, muhtaç, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kesimlere mal ve hizmet olarak yardım etmek” olarak tanımlanabilir. Geniş anlamda sosyal belediyecilik ise sözü edilen “mal ve hizmet yardımlarını da aşan, toplumsal alanda daha geniş bir yelpazeyi oluşturan eğitimden sağlığa, gençlikten spora, kent kimliğini oluşturmaktan belediye-halk bütünleşmesine kadar, kent hayatının bütününü kapsamaya yönelik sosyal işlevleri içinde barındıran bir kavram” olarak karşımıza çıkmaktadır (Eryılmaz, 2010’dan akt. Zeybek, 2019: 62).

Konuya tarihsel açıdan bakıldığında refah devleti anlayışı öncesinde çoğu batılı ülkede sosyal yardım gerektiren ortak hizmetlerin ifası “gönüllülük temelinde” ve hayırsever kurumlar aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 20. yüzyılda özellikle 1940 yılından sonra “gönüllülük modeli” yerini yavaş yavaş refah devleti modeline bırakmaya başlamıştır.

Nitekim mahalli idareler merkezi idarelerce yürürlüğe konulan sosyal programların yerel düzeyde uygulanmasında önemli bir araç haline gelmişlerdir. Refah devleti programları ilk önceleri ulusal nitelikli olmalarına rağmen, yerel düzeyde yorumlanması mahalli idarelerin uygulamalarına bağlı olarak hayata geçmekteydi. Çoğu Avrupa devletinde mahalli idarelere verilen yetki ve sorumlulukların artırılması, onları; sosyal refah politikalarının “en önemli tamamlayıcı-uygulayıcısı” haline getirmiştir. Birçok gelişmiş ülkede refah devleti hizmeti uygulamalarının yarısı hatta fazlası mahalli idareler tarafından sunulmaktadır. Örneğin, İskandinav ülkelerinde bakım hizmetleri ulusal düzeydeki politikalarla yönlendirilmekte ancak bu politikaların uygulanması neredeyse bütünüyle İskandinav yerel yönetimlerince yapılmaktadır. İngiltere’de de mahalli idareler refah devleti fonksiyonlarının hayata geçirilmesinde özellikle 1945-1975 döneminde önemli fonksiyonlar üstlenmişlerdir. Hatta bazı yazarlar bu dönemde mahalli idareleri “yerel refah devleti” olarak nitelendirmişlerdir.

Mahalli idareler birçok gelişmiş ülkede eğitim, sağlık gibi refah hizmetlerinin lider üreticilerinden biri olmuştur. Ancak, mahalli idarelerin söz konusu rolünde 1980’lerin sonlarından itibaren önemli değişimler meydana gelmiştir. 1990’lara kadar mahalli idareler refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar konumundayken, “refah hizmetlerini piyasadan satın alan veya bu hizmetlerin sağlanmasında garantör olan, güvence veren kurumlar” haline gelmişlerdir (Ersöz, 2011: 73-79).

1.2.2. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

1.2.2.1. Engellilere Yönelik Uygulamalar

Engelliler, sosyal belediyecilik kapsamında olan dezavantajlı gruplardan birisidir. Belediyelerin engelliler için yapabileceği birçok faaliyet vardır: Barınma ihtiyacı olanlar için "bakım ve rehabilitasyon merkezleri" açmak; sosyo-psikolojik destek olmak açısından "danışma ve rehberlik merkezleri" açmak; sağlık açısından bakıldığında "ücretsiz muayene ve ilaç yardımı yapmak"; gelir durumları yetersiz ise "ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak"; ulaştırma hizmetlerini kolaylaştırma açısından "belediye otobüslerinden ücretsiz veya indirimli yararlanmalarını sağlamak"; onlara özgü "özel kurslar düzenlemek"; sosyal entegrasyonu sağlamak açısından "yarışmalar, şenlikler, geziler ve spor müsabakaları düzenlemek" belediyelerin engelliler için yapabileceği faaliyetler arasında sayılabilir (Çiçek, 2012: 106-107). Şüphesiz bu tür faaliyetler aynı zamanda engellilere dönük bir "kentsel planlama" yapılmasını da gerektirir. Bu tür bir planlamada, esas hedef "engelsiz fiziksel çevreler oluşturmak" ve mevcut çevrelerin "niteliğini iyileştirmek", "erişebilirliğini artırmak" olmalıdır. (Babaoğlu ve Usta, 2017: 356).

1.2.2.2. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar

Gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, sağlık ve teknik malzeme yardımları, ihtiyaca ilişkin mekânsal alanı düzenlemeye dair eşya yardımı, yaşlılar için huzurevi açmak gibi yapılan sosyal hizmetler ile sosyal yardımlar yaşlılara yönelik olarak sosyal belediyecilik faaliyetleri arasında değerlendirilebilir (Yaylı, 2009'dan akt. Ünlü, 2016: 74). Özellikle iktisadi ve kültürel açıdan gelişmiş olan belediyelerde, yaşlılara dönük seminerler, poliklinik hizmetleri, "aşevlerinden evlere yemek dağıtımı", evlerden ambulansla alınan yaşlılara sağlık hizmeti verilmesi, özel gün kutlamaları, sinema ve tiyatro davetleri, gönüllü kuruluşlarla birlikte gezi programları gibi faaliyetler yürütülebilmektedir (Çiçek, 2012: 104).

1.2.2.3. Çocuk ve Gençlere Yönelik Uygulamalar

"Bir toplumun geleceği" olan ve toplumun önemli bir bölümünü teşkil eden çocuklar ve gençler, toplumsal açıdan en kalabalık gruplardandır. Bu kesimin –özellikle çocukların- tehlikelere açık ve dezavantajlı konumu onların çoğu kez "yoksulluk, göçmenlik, engellilik" gibi başka dezavantajlarla karşı karşıya kalmasına da yo açabilmektedir. Çocukların ve gençlerin "dezavantajlarının kaynağı ne olursa olsun, insan hakları gereği, devletin onları koruyup gözetecek tedbirleri alması" gereklidir (Sipahi, 2018: 117-118).

Çocuk ve gençler için belediyelerin birçok etkinlik yapabilirler. Örneğin "gençlik merkezleri açarak, gençlere yönelik spor, kültür ve sanat, meslek edindirme gibi faaliyetleri yürütmek"; çocuk meclisleri ve kulüpleri oluşturmak; risk altındaki çocuklara dönük rehabilitasyon merkezleri açmak; "şenlikler, geziler, yarışmalar düzenlemek; burs ve kredi vermek; pansiyon binaları inşa etmek; çocuk oyun sahaları ve parkları kurmak"; gençleri üniversiteye hazırlayacak kurslar düzenlemek bunlardan bazılarıdır (Çiçek, 2012: 106). Özellikle çocuk ve gençleri kötü alışkanlık ve bağımlılıklardan kurtarmaya destek olmak, ayrıca gelişimleri için elzem olan süt gibi erdemli malların ücretsiz tüketimine imkân vermek belediyelerin üstlenebileceği etkinlikler arasındadır (Sipahi, 2018: 123, 131).

1.2.2.4. Yoksullara Yönelik Uygulamalar

Yoksulluk mahalli idarelerin tek başlarına mücadele edemeyecekleri ancak mücadeleye katkı sağlayabilecekleri bir alandır. Mahalli idareler bu konuda özellikle iki açıdan katkı verebilirler: Bunlardan ilki, "*yoksul kesimin ihtiyaçlarını belirlemek*", "*politik süreçte etkin olmak*" ve merkezi idareye bilgi vermektir. İkinci katkı yolu ise, "*etkin planlama ile ihtiyaçların önceliklerinin belirlenmesi ve koordinasyonu için teknik destek sağlama*" olarak ifade edilebilir. Yerel yönetimler yoksulluğu azaltmada "*mesleki eğitimler, ücret destekleri, sosyal güvenliğe ilişkin destekler, kamuda geçici istihdam yaratmak ve danışmanlık hizmetleri*" gibi araçlara sahiptirler (Hazman Gürler, 2011: 143-144). Özellikle sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetleri bağlamında "*aşevleri kurmak ve muhtaçlara bedava yemek ve ekmek dağıtmak; yakacak yardımında bulunmak; gıda paketleri dağıtmak; gıda, giyim ve diğer ihtiyaç maddeleri ile ev eşyası*

dağıtımı yapılan hayır marketleri kurmak; nakdi yardım yapmak; ücretsiz sağlık hizmetleri sunmak; öğrencilere çanta, kırtasiye ve okul giysisi dağıtmak" yoksulluğun etkilerini hafifletmede belediyelerin kullanabilecekleri araçlardır (Çiçek, 2012: 108).

1.2.2.5. Kadınlara Yönelik Uygulamalar

Belediyeler bir kamu idaresi olarak bireylerin ortak nitelikteki ihtiyaçlarını ve ortak sorunları çözmeyi hedefler. Ancak, cinsiyet bağlamında kadın ve erkeklerin "*ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri*" birbirinden farklılaşabilmektedir. Kaldı ki yerel alandaki kamu hizmetlerinin yetersiz olması kadınların "*çocuk bakımı, temizlik, alış veriş, yaşlı ve hasta bakımı*" gibi faaliyetlerde daha çok zaman harcamasına ve yükünün ağırlaşmasına yol açar. Bu nedenle belediyelerin kamu hizmetlerini tasarlarken konuya cinsiyet açısından da bakmaları gereklidir. Bu açıdan belediyeler a) Kadınlara yönelik özel hizmetler üretebilir, b) tüm kamu hizmetlerini kadınların da ihtiyaçlarını düşünerek tasarlayabilir (Ateş, Yavuz, Dağlı, 2018: 138).

Belediyelerin kadınlara dönük yapabileceği faaliyetlere; cinsiyete duyarlı stratejik plan ve bütçeleme yapmak; "yerel eşitlik büroları kurmak", okullaşma oranı düşük yörelerde yurt, pansiyon gibi öğrencilerin kalabilecekleri yerler tasarlamak; kadınların çocuklarını bırakabilecekleri kreşler, oyun alanları kurmak; ulaşımda belli saatlerde durak dışı yolcu indirme-bindirme uygulamasını yürürlüğe koymak; mikro kredi uygulamaları ile kadını iş hayatına kazandırmak; kadına şiddete karşı sığınma evi ya da konuk evi açmak; barolarla işbirliği yaparak kadınların hakları konusunda bilgilenmelerine yardımcı olmak (Ateş, Yavuz, Dağlı, 2018: 159-163); "aile yaşam merkezleri kurmak; kadınlar için mesleki veya el sanatları kursları açmak; okuma yazma kursları açmak; ayni ve nakdi yardımda bulunmak ve düğün şölenleri düzenlemek" örnek verilebilir (Çiçek, 2012: 107).

1.3. SOSYAL BELEDİYECİLİKTE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Belediyeler, belli başlı hizmetlerin gerçekleştirilmesini, sivil toplum kuruluşlarının aracılığıyla sağlamaktadırlar. Bir takım alanlarda vatandaşların bilgi, beceri ve deneyimlerinin harekete geçirilmesinde, sivil toplum kuruluşlarının desteğini

almak oldukça önemli sayılacak faydalar elde edilmesini sağlayabilmektedir. Bu doğrultuda mahalli idareler, belirli "meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla" birlikte işbirliği yaparak ortak projeler yürütebilmektedirler. Bu tür gönüllü kuruluşların yanında, "gönüllü kişiler" de belediye hizmetlerinin sunumuna doğrudan ya da dolaylı olarak katkı verebilir. Geçmişte "geleneksel olarak itfaiye, ilk yardım, huzurevleri, okullar ve kütüphaneler gibi alanlarla sınırlı kalan gönüllü hizmetler", günümüzde "çevre koruma ve çevresel etki değerlendirmesi çalışmaları, bilgisayar yazılım programlarının hazırlanması, büyük çaplı kamu projelerinde danışmanlık" gibi alanlarda da görülebilmektedir. Kısacası günümüzde gönüllü kişi ve kuruluşların işbirliği ile üretilebilecek hizmetlerin bir sınırı olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte, gönüllülerin, istekli olduğu alanlardaki hizmetlere katkı vermedeki becerilerine özel önem verilmeli, hatta becerileri eğitim programları ile daha da yükseltilmelidir.

Belediyelerin hizmet açısından uygun bulunan sosyal projelerin oluşturulması bakımından iki önemli kural bulunur. Bunların ilki; gönüllü kişilerin istekli olarak belediye bünyesinde bulunan çalışanlarla birlikte uyum içinde çalışmalara katılması, ikincisi ise; belediye çalışanlarının gönüllü çalışan bireyleri kendilerine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmeyerek uyum içinde birlikte çalışma bilincinde olmalarıdır.

Kentlerinde yaşamakta olan vatandaşların katılımlarını gerçekleştirebilmek bakımından belediyelerin girişimi ile yapılmış olan programlardan bir tanesi, belirli konularda kampanyalar düzenlemektir. Sivil toplum kuruluşlarının da sağladıkları katkıyla birlikte belediyeler, bütün kent halkına yönelik ağaçlandırma, semt ve mahallelere park yapma, spor alanları oluşturma, kâğıt atık, şişe ve cam toplama gibi projeleri sıkça gerçekleştirerek bu uygulamaları başarı ile yürütebilmektedirler (Güloğlu ve Es, 2006: 151).

Yerel yönetimler, çevre düzenini sağlama ve koruma, ağaçlandırma faaliyetleri gibi konularda "ÇETKO", "TEMA" ve "Peyzaj Mimarları Odası" gibi kurumlarla birlikte çalışmalar yapabilmektedirler. Altyapı düzenlemeleri ve imar planlarında da makine mühendisleri odasının destekleriyle birlikte hazırlanan plan ve projeler değerlendirilmektedir. Tüketicilerin korunması kapsamında belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte ortak çalışmaları da bulunmaktadır (Güloğlu ve Es, 2006: 151).

Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının yeterli seviyede gelişmediği ve ara koruma mekanizmalarının etkisinin az olduğu bilindiğinden devlet ve sivil toplum kuruluşları arasında belediyelerin bir ara merkez olarak sosyal hizmet fonksiyonlarını yürütmeleri mantıklı olacaktır. Sosyal ve kültürel faaliyetlerin toplumsal gruplar ve sivil inisiyatiflerin de katılımı ile gerçekleşmesi, kentte yaşayan vatandaşların yapılan hizmetleri sahiplenmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Belediyeler yapmış olduğu sosyal belediyecilik etkinlikleriyle sivil toplum kuruluşlarını destekleyici ve onlara rehberlik edecek bir misyona sahip olabilirler.

Belediyelerin STK'lerle işbirliğinin, hizmet maliyetlerini de azaltabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin Virginia Beach kütüphanesinde 100'ün üzerindeki gönüllü çalışan kente yıllık 42 bin dolar tasarruf sağlamaktadır. Bu konuda merkezi idarenin de birtakım düzenlemeler yapması ya da diğer kamu idarelerinin gönüllü çalışmayı teşvik etmesi önemli olabilir. Nitekim İngiltere'de gerçekleştirilen bir çalışmada nüfusun yaklaşık %16'sının her hafta bir kurum için gönüllü çalıştığı belirlenmiştir. Yine ABD'de 1965-1975 döneminde gönüllü çalışanların sayısı 37 milyona çıkmış olup bu kişilerin 4.5 milyonu 65 yaşın üstündedir. Gönüllülerin %10'unun sosyal hizmetlerde çalıştığı ifade edilmektedir. ABD'de bu tür gönüllü kuruluşlarda çalışan lise ve üniversite öğrencileri kredi uygulamasında ya da ikinci üniversite başvurusunda desteklenmektedir (Toprak, 2014: 387-390).

2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN UYGULAMA ARACI: SOSYAL BÜTÇE

2.1. BÜTÇE KAVRAMI

Kamu kesiminde bütçe, "devletin kaynakları ile ihtiyaçları arasındaki dengeyi gösteren" hukuki, siyasi, iktisadi ve mali yönleri bulunan bir belgedir. Kamu kesiminde bütçe, üretilecek kamu mal ve hizmetlerini ve bu hizmetlerin hangi mali kaynaklarla karşılanacağını gösterir. Bütçe, vatandaşın alacağı hizmetleri ve ödeyeceği yükümlülükleri belirleme hakkı olan "bütçe hakkı" gereğince temsilcileri tarafından onaylanarak uygulanabilir. Millet temsilcilerinin onayladığı bütçeler, icra organını sınırlandırır. Yürütme organı, bütçede onaylanan harcama tahminlerinden (ödenek) daha

fazla harcama yapamayacağı gibi bütçede gösterilmeyen gelir kaynaklarından da gelir tahsil edemez (Edizdoğan, Çetinkaya, 2017: 3-8).

Türkiye'de mali yönetimin anayasası niteliğindeki 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu bütçeyi, "*belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belge*" olarak tanımlamıştır (5018 SK, m. 3/f). Aynı kanun mahalli idareyi ise "yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler" şeklinde ifade etmiştir (5018 SK, m. 3/e).

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde ise bütçe "*İl özel idaresi, belediye, bağlı idare ve birliklerin bütçesi, mali yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren bir meclis kararı"* olarak tanımlanmıştır (MİBMY, 2016, m. 5/1).

2.2. SOSYAL BÜTÇE KAVRAMI VE ÖNEMİ

"*Sosyal*" kelimesi, Latince kökenli olup *"socius"* kelimesinden gelmektedir. İnsanların bir arada yaşamalarına dair bir kavramdır ve esasen "*insanı ve insan topluluklarını konu edinen*" anlamını içerir. Sosyal kelimesi *"kişi, aile, toplum ve toplumsal kurumlar oluşturmak" anlamına gelebileceği gibi aynı zamanda "toplumun refahı, barışı, adaleti ve huzuru"* ile özdeşleşen bir kavramdır. Buradan hareketle sosyal bütçe, *"toplumdaki bir zümrenin değil tüm toplumun refahını ve huzurunu ilgilendiren bir bütçe*" anlamına geldiği ifade edilmektedir (Özcan, 2014: 100).

Sosyal bütçe, "bütçedeki eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının; eşitlik, gelir dağılımı, yoksulluk, istihdam ve sosyal içerme kriterlerinin gözetilerek düzenlenmesini ve bu düzenlemeyle toplumdaki dezavantajlı kesimlerin (kadınlar, çocuklar, gençler, işsizler, yaşlılar ve engelliler gibi) olumlu yönde etkilenmesini" amaçlayan yeni bir bütçe yaklaşımı olarak da tanımlanabilir (Şeker, 2011: 22).

Sosyal bütçe geleneksel devlet bütçesinin yanında çeşitli gerekçelerle geliştirilen yeni bir yaklaşımdır. Bu açıdan sosyal bütçeler, "sosyal transferlerde olduğu gibi, sosyal

yasalarla gerek devlet, gerek sivil toplum kuruluşları, gerekse özel kuruluşlarca yapılan çeşitli sosyal yardımların tutarı hakkında parlamenterlere bilgi verirler". Örneğin Fransa'da bu tür bütçeler, asıl bütçe kanununun sonuna eklenmektedir. Türkiye'de ise bu tür bir sosyal bütçe bulunmamaktadır (Şeker, 2011: 22).

Bütçe uzun vadedeki sosyal stratejilerin uygulanması konusunda devlete yardımcı olan bir mekanizma görevi üstlenir. Hükümetlerin bütçeye ilişkin kararları vatandaşların günlük yaşamları ve gelecekle ilgili planları üzerinde etkili olur. Bu açıdan sosyal bütçeler de oldukça önem ifade eder (İpek ve Çıplak, 2016: 205). Sosyal bütçe, sosyal devletin en önemli araçlarındandır ve bütçenin modern fonksiyonlarıyla yakından ilgilidir.

Sosyal bütçe asıl bütçeden ayrı ve bağımsız bir bütçe olmayıp kamu idaresinin bütçesindeki "sosyal amaçlı harcamaları ve bu harcamaların finansmanında kullanılacak gelirleri" ifade eder. Yani sosyal bütçe bu tutarların bütçe içinde kapladığı alana ve elbette içeriğine, kalitesine odaklanmaya çalışan bir yaklaşımdır. Sosyal devletin getirdiği görev ve sorumlulukları layıkıyla yerine getirmek, bunları yaparken ülkenin sosyo-ekonomik koşullarını dikkate almak ve son olarak sürdürülebilirliği sağlamak sosyal bütçenin hedeflerindendir (Tüğen ve Eroğlu, 2017: 32).

Sosyal bütçenin niteliği nedeniyle, bütçe birleşenlerinin gelir ve giderlerinin faklı bir açıdan ele alınması gerekmektedir. Vatandaşlara sunulmuş olan sosyal harcamalar kapsamında yapılan hizmetlerden yararlanan bireyler, örneğin yaşlı bir vatandaşın hastane giderlerinin kamu kurumu tarafından karşılanması, bu kişinin daha önce aktif olarak çalıştığı yıllarda ödemiş olduğu primlerin bir karşılığı olabilir. Ya da başka bir örnek verilecek olursa, çocukluk yıllarında bir kişiye sağlanmış olan sosyal yardımların karşılığı, aktif olarak bir işe başlama durumunda ödeme yapmasıyla sağlanabilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sosyal bütçe uygulamaları konusunda 1994 ve 1995 yıllarında Slovakya, 1997 ve 2001 yıllarında Ukrayna ve Panama, 2000 yılında ise son olarak Bulgaristan'a sponsorluk yapmıştır. Yapılan bu destekler ile birlikte Litvanya, Lüksemburg, Zambiya ve Tanzanya gibi ülkelerde sosyal bütçe konusunda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Tüğen ve Eroğlu, 2017: 32-33).

Uygulamada sosyal belediyeciliğin somut bir yansıması ve aracı olarak kabul edilen sosyal bütçe günümüzde sosyal politikaların en önemli amaçlarından sayılan yaşam standartlarının yükseltilmesi amacına hizmet eder. Bu bütçe, devletin benimsediği sosyal politikalarla uyum içinde olma zorunluluğundan dolayı stratejik planlamalara uygun ve harcama boyutu açısından da performans esasına dayanmalıdır. Sosyal harcamaların ihtiyaç sahiplerine ve doğru yerlere yöneltilip yöneltilmemesi açısından performans esası oldukça önemlidir.

Sosyal bütçenin hazırlanmasında ve denetiminde mali saydamlık açısından fonksiyonel sınıflandırmanın tercih edilmesi gerekmektedir. Sosyal bütçe ihtiyaçlara göre analizler yapılarak hazırlanmalı ve uzun vadeli sosyal hizmetleri amaçlamalıdır. Sosyal bütçenin hazırlanması esnasında bütçe etiği ön planda tutulur. Bütçe etiği; bütçelerin hazırlanmasından uygulanmasına denetiminden sonuçların sunulması aşamasına kadar sahip olması gereken ahlaki değer ve normlardır (Özcan, 2017: 77).

Genel bir ifadeyle özetlenecek olursa sosyal bütçe, temel bazı prensiplere uyularak sosyal harcamalar ve gelirler için düzenlenen bütçedir. Kurumun genel bütçesi içinde yer almasına rağmen ek olarak raporlanır. Böylece sosyal devlet mekanizmasının başarısı hakkında daha net sonuçlar ortaya konulabilecektir (Özcan, 2014: 105).

2.3. SOSYAL BÜTÇENİN AMAÇLARI

Sosyal bütçe sosyal politika ve maliye bilimleri açısından birçok amacı sağlamaya yönelen önemli bir araçtır. Sosyal bütçenin amaçları sosyal amaçlar ve ekonomik amaçlar olarak iki başlıkta değerlendirilebilir. Sosyal amaçları; sosyal adalet ve barış, sosyal gelişme ve denge, sosyal demokrasi ve bütünleşme olarak sınıflandırmak mümkündür. Sosyal adalet, ekonomik, sosyal ve siyasal hakların adil bir şekilde uygulama alanı bulmasını ve toplumdaki herkesin yetenek ve güçleri doğrultusunda eşit şartlar altında milli gelirden pay alabilmesini ifade eder. Sosyal barış, toplumdaki sorunların barışçıl yöntemlerle çözülerek güven ortamı ve huzurun sağlanması şeklinde açıklanabilir.

Sosyal gelişme, toplumdaki kişilerin sosyal refah seviyesinin yükselmesi olarak ifade edilir ve ekonomik büyümeyle yoksulluğun azaltılmasını hedefler. Sosyal denge, toplumsal gruplar, kırsal ve kentsel alanlar, bölgeler arasındaki genel bir denge

durumudur. Ve son olarak sosyal bütünleşme, toplum bazındaki "biz" duygusunun kuvvetlendirilmesidir (Özcan, 2017: 95-97).

Ekonomik amaçlar ise, gelir dağılımında adalet, yoksulluk nedenlerinin tespiti ve bunlarla mücadele, işsizlikle mücadele, sürdürülebilir kalkınma olarak sınıflandırılabilir. Serbest piyasa koşullarında adil bir gelir dağılımı sağlanamaması sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak devlet müdahalesini gerekli kılmaktadır. Devlet kamu harcamaları ve kamu gelirleri aracılığıyla bireylerin gelirlerinde değişiklik yaratarak gelir dağılımını yeniden tesis edebilir (Özcan, 2017: 99-112).

2.4. SOSYAL BÜTÇENİN BİLEŞENLERİ

Harcamalar açısından bütün bütçelerde yer alan bazı temel unsurlar olmasına karşın ulusal bir sosyal bütçenin bileşenlerinin kesinliği ülkelere göre değişiklik gösterebilir. Bunun sebebi bütçelerdeki gelir ve gider kaynaklarındaki farklılıklar ile sosyal bütçe bileşenleri için duyulan ihtiyaç seviyesindeki farklılıklardır. Genel anlamda sosyal bütçede iki temel bileşen vardır. Bunlardan ilki istatistiksel temeldir ve bir ülkede belli bir zaman dilimi içerisindeki sosyal güvenlik sistemi gelirlerinden ve harcamalarından düzenli şekilde elde edilen toplamı ifade eder. Bileşenlerden ikincisi ise gelir ve gider tahminleridir. Bir başka deyişle orta vadede ve alternatif demografik, ekonomik, yasal varsayımlarla oluşturulan sosyal gelir ve giderlerin simülasyonlarıdır (İpek ve Çıplak, 2016: 205-206).

Sosyal bütçenin gelir ve gider kalemlerine temel oluşturan sosyo-ekonomik bileşenleri de; sosyal refah, beşeri sermaye, eğitim, sosyal güvenlik, sosyal sermaye, barınma ve iskân, sürdürülebilir çevre, sağlık, istihdam, dinlenme, din ve kültür şeklinde sıralamak mümkündür (Özcan, 2017: 79-94).

Bir ülkede milli gelirden sosyal kamusal harcamalara hangi ölçüde ödenek ayrılıyorsa, o ülkede refah seviyesinin gelişmesi ve vatandaşların refahı düşünülerek sosyal devlet anlayışına verilen önem görülebilmektedir (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 75). Yapılan sosyal harcamalar bireylerden ziyade sosyal faydayı önde tutmaktadır. Söz konusu harcamalar, toplumun çıkarlarını düşünerek, dışsallığı olan ve sosyal devlet anlayışının gereği olarak devlet tarafından yapılması gereken harcamalardır. Sosyal harcamalar da gelişmişlik seviyesine göre farklılık gösterebilir. Bir ülkede yüksek

sosyal fayda sağlayan bir harcama türü diğer bir ülke için sıradan olabilir (Yılmaz, 2010: 1).

Tablo 1. Dünyada Sosyal Kamu Harcamaların GSYİH'ye Oranı

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018
A.B.D.	18.8	18.8	18.9	18.9	18.7
Almanya	24.7	24.9	25.1	25.1	25.1
Avusturya	27.7	27.7	27.8	27.1	26.6
Belçika	29,4	29,2	29,2	29,2	28,9
Birleşik Krallık	21.9	21.6	21.2	20.8	20.6
Çekya	20,2	19,4	19,1	19,0	18,7
Danimarka	28,8	29,0	28,7	28,1	28,0
Finlandiya	30,2	30,4	29,8	28,9	28,7
Fransa	32.2	32.0	32.0	31.8	31.2
Japonya	21.9	21.9	-	-	-
İspanya	25.2	24.7	24.3	23.9	23.7
İsveç	26.8	26.3	26.4	28.1	26.1
İsviçre	15.5	15.9	15.9	16.1	16.0
İtalya	28.4	28.5	28.3	28.1	27.9
İzlanda	16,3	15,5	15,1	15,9	16,0
Kanada	16.7	17.6	17.4	17.3	-
Litvanya	15,6	15,8	16,0	15,8	16,2
Macaristan	21,5	20,9	20,8	20,2	19,4
Norveç	22,8	24,7	25,7	25,3	25,0
Şili	10,3	10,8	11,0	10,9	-
Türkiye	**11.7**	**11.6**	**12.5**	-	-
Yunanistan	25,2	25,4	25,7	24,8	23,5
OECD-Toplam	20.3	19.0	20.5	20.2	20.1

Kaynak: OECD. Stat, **Social Expenditure - Aggregated data,** https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSet Code=SOCX_AGG# (Erişim Tarihi 06.01.2019)

Yukarıda verilen Tablo 1'de görülmüş olduğu üzere sosyal harcamaların büyüklüğü ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. OECD üyesi ülkelerde GSYİH'nin ortalama % 20'sinin kamu sosyal harcamalarına ayrıldığı görülürken bu oran Türkiye için % 12 civarındadır.

Tablo 2. Dünyada Sosyal Kamu Harcamalarının Toplam Kamu Harcamalarına Oranı

Ülke	2014	2015	2016
A.B.D.	49,1	50,0	50,1
Almanya	56,0	56,9	..
Avustralya	49,0	49,0	48,5
Avusturya	53,0	54,3	..
Belçika	53,3	54,2	..
Birleşik Krallık	50,9	51,2	..
Çekya	47,6	46,5	..
Danimarka	52,2	52,9	..
Finlandiya	52,0	53,2	..
Fransa	56,2	56,2	..
Japonya	54,8	55,8	..
İspanya	56,3	56,3	..
İsveç	52,4	53,1	..
İsviçre	45,9	46,7	..
İtalya	55,7	56,6	..
İzlanda	36,3	36,5	..
Kanada	42,1	43,1	..
Litvanya	44,9	45,4	..
Macaristan	43,6	41,7	..
Norveç	49,9	50,6	..
Türkiye	34,7	34,9	..
Yeni Zelanda	49,5	49,5	48,9
Yunanistan	50,1	47,2	..
OECD-Toplam	46,8	43,1	..

Kaynak: OECD. Stat, **Social Expenditure - Aggregated data,** https://stats.oecd.org/Index.aspx?Data Set Code=SOCX_AGG# (Erişim Tarihi 06.01.2019)

Tablo 2 ise sosyal kamu sosyal harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki oranını göstermektedir. Tablo incelendiğinde birçok devletin kamu harcamalarının yarısını hatta fazlasını bu tür harcamalara ayırdığı görülmektedir.

Tablo 3. Türkiye'de Kamu Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Toplam Kamu Harcamaları İçindeki Oranı

	2018	
	Kamu Toplamı	**Mahalli İdareler**
Hastalık ve Malullük Yardım Hizmetleri	1,0	0,09
Yaşlılık Yardımı Hizmetleri	16,0	0,01
Dul ve Yetim Aylığı Hizmetleri	3,8	0
Aile ve Çocuk Yardımı Hizmetleri	0,25	0,005
İşsizlik Yardımı Hizmetleri	1,0	0
İskân Yardımı Hizmetleri	0	0
Sosyal Güvenliği Bulunmayanlara Sağlanan Hizmetler	1,06	0,1
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardımlara İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	0,005	0,005
Sınıflandırmaya Girmeyen Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	5,5	0,06
TOPLAM	**28,5**	**0,2**

Kaynak: HMB Muhasebat Genel Müdürlüğü, Genel Yönetim Mali İstatistikleri, 2018 verileri kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır https://muhasebat.hmb.gov.tr/gfs-tablolari-genel-yonetim-mali-istatistikleri (Erişim Tarihi 10.01.2020)

Tablo 3'te ülkemizdeki sosyal harcamalar içerisinde önemli bir yere sahip olan sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamaları hakkında bilgiler verilmektedir. Görüldüğü gibi 2018 verilerine göre sosyal güvenlik ve yardımların kamu harcamaları (genel yönetim) içindeki toplam payı %28,5 seviyesindedir. Mahalli idarelerin özellikle hasta ve maluller ile sosyal güvenliği bulunmayanlara dönük harcamalar yaptığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte mahalli idarelerin toplam sosyal güvenlik-yardım harcaması payının %0,2 olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 4. AB'de Mahalli İdarelerin Sosyal Harcamalarının Toplam Harcamalarına Oranı (2016 Yılı)

Ülke	Yönetim Yapısı	EĞİTİM	SOSYAL KORUMA	SAĞLIK
Avusturya	Federal	16,9	22,4	22,1
Belçika	Federal	21,5	20,6	0,5
Almanya	Federal	15,6	35,6	2,1
İspanya	Federal	3,5	9,6	1,3
Bulgaristan	Üniter	32,2	9,8	8,7
Hırvatistan	Üniter	31,2	3,7	22,0
Güney Kıbrıs	Üniter	0,0	0,0	0,0
Çekya	Üniter	28,4	7,8	13,9
Danimarka	Üniter	8,8	56,2	24,3
Estonya	Üniter	39,5	8,1	15,7
Finlandiya	Üniter	17,6	26,5	26,4
Fransa	Üniter	14,7	19,4	0,7
Hollanda	Üniter	30,7	23,8	3,4
İngiltere	Üniter	24,6	35,8	2,0
İrlanda	Üniter	10,3	32,6	0,0
İsveç	Üniter	21,0	27,6	26,7
İtalya	Üniter	6,1	4,8	47,7
Litvanya	Üniter	39,4	10,0	19,8
Lüksemburg	Üniter	10,2	12,2	0,6
Macaristan	Üniter	18,5	11,7	4,2
Malta	Üniter	0,0	0,0	0,0
Polonya	Üniter	27,6	20,8	15,6
Portekiz	Üniter	13,3	7,8	6,3
Romanya	Üniter	23,8	13,7	15,1
Slovakya	Üniter	40,2	7,5	3,6
Slovenya	Üniter	38,5	11,8	12,3
Türkiye*	Üniter	1,8	1,4	1,1
Yunanistan	Üniter	9,0	12,7	0,0
AB28-Ortalama	Üniter	16,9	24,8	13,8

***** Türkiye verisi muhasebat.hmb.gov.tr adresinden hesaplanarak eklenmiştir.

Kaynak: OECD & European Commission. Key Data on Local and Regional Governments in the European Union 2018.

Tablo 4, Avrupa Birliği ülkelerindeki mahalli idarelerin 2016 yılı bütçelerinde eğitim, sosyal koruma ve sağlık hizmetlerine ilişkin harcamalarının oranlarını göstermektedir. Görüldüğü gibi çoğu ülkede mahalli idareler önemli oranlarda sosyal harcama yapmaktadır. Örneğin sadece sosyal koruma harcamalarının bütçe içindeki payı Danimarka'da 56,2 İngiltere'de 35,8 Almanya'da 35,6 İrlanda 32,6'dır. Türkiye'de ise bu oranın %1,4 olduğu görülmektedir.

2.5. SOSYAL BÜTÇENİN AŞAMALARI

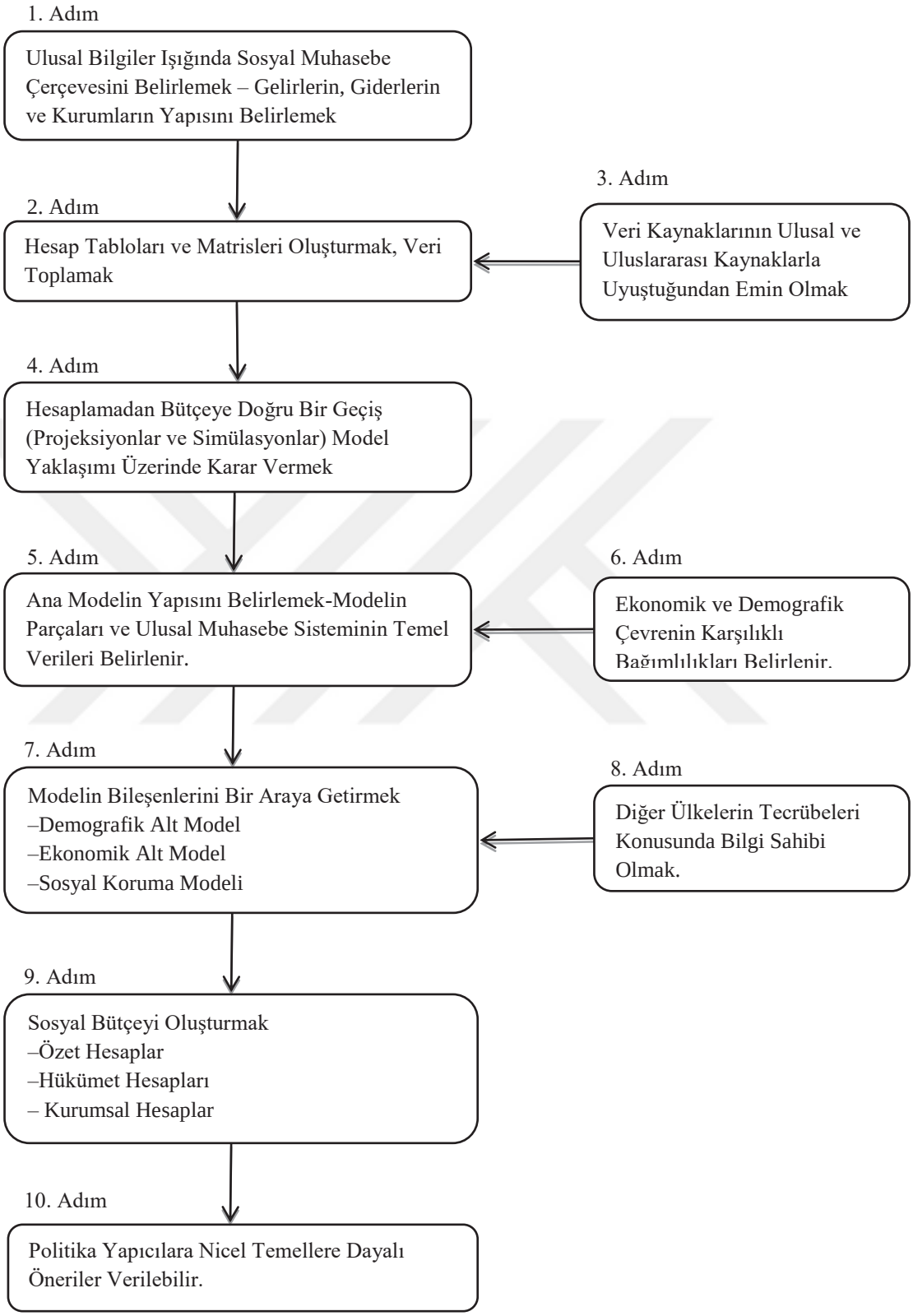
Devletlerin sosyal bütçe oluşturabilmeleri için izlemesi gereken yollar bir başka deyişle sosyal bütçenin süreci-aşamaları ayrıca ele alınmalıdır. Sosyal bütçenin aşamaları aşağıdaki şekil aracılığı ile anlatılabilir. Şekil 1'e göre birinci adımda yasal ve ekonomik fonksiyonlar dikkate alınarak gelirlerin, ekonomik ve sosyal fonksiyonlar dikkate alınarak da harcamaların yapısı belirlenir. Yöneticiler, kurumların yapısı oluşturulurken de yöneticiler, harcama yetkilileri belirlenmeli ve bu kişilere verilecek görev ve sorumluluklar açık bir şekilde ifade edilmelidir.

İkinci adımda var olan gelir ve gider yapıları baz alınarak sosyal muhasebe sistemine dayanak oluşturacak bir muhasebe sistemi belirlenmelidir. Üçüncü adımda da bilançolar, cari hesaplar ve birikim hesapları incelenerek ikinci adım desteklenmelidir.

Dördüncü adımda gelir ve harcama modellemesi yapılır. Bütünsel bir anlayışa sahip olan klasik bütçeleme veya daha bireyci bir anlayış olan mikro simülasyon yaklaşımı model olarak kullanılabilir. Beşinci, altıncı, yedinci adımlar ise birbirini destekler niteliktedir ve ana model ile modelin diğer bileşenlerinden bir bütün oluşturulan bölümlerdir.

Sekizinci adım ülkelerin uygulamaları ile ilgili bilgi sahibi olunan aşamayı ifade eder. Dokuzuncu adımda gerçekte uygulamada yer almayan ancak resmiyette var olan tüm hesaplar gösterilir. Onuncu adımla birlikte politika yapıcılar için öneriler verilir ve süreç sona erer (Tüğen ve Eroğlu, 2017: 33-35).

Şekil 1. Sosyal Bütçenin Aşamaları

Kaynak: (Tüğen ve Eroğlu, 2017: 34)

3. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN HUKUKİ ÇERÇEVESİ

Tezin bu başlığı altında sosyal belediyecilik konusu Türkiye açısından ele alınmaya başlanacak olup sosyal belediyeciliğin hukuksal altyapısına değinilecektir.

Ülkemizde sosyal belediyeciliğin ve sosyal bütçenin temel dayanağı 1982 Anayasası'dır. 2000'li yıllarda yürürlüğe konan düzenlemelerin sosyal belediyeciliği güçlendirme çabası içine olduğu belirtilebilir. Bu açıdan 2005 yılında yasalaşmış olan 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2004 tarihinde revize edilerek yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve son olarak da 6330 sayılı Kanun önemli hukuki dayanaklar olarak sayılabilir. Ayrıca 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu da özellikle bütçeleme sistemi ve sosyal bütçe açısından önemli hükümler içermektedir.

3.1. 1982 ANAYASASI

1982 Anayasasının "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlıklı 2. Maddesine göre "*Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir*".

"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. Maddesinde de devletin amacı ve görevi, "*….kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*" olarak hüküm altına alınmıştır.

Anayasa, "ailenin korunması ve çocuk haklarına" ayrı bir önem vererek sosyal devleti bir kez daha vurgulamıştır. Buna göre 41. maddede "*Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar*" denilmiş, maddenin devamında "*Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır*" ifadesine yer verilmiştir.

1982 Anayasası "ücrette adaletin sağlanması" başlıklı 55. maddesinde "Ücret emeğin karşılığıdır" hükmünden sonra "*Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır*" demiştir.

Anayasanın 60. maddesinde "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir" dendikten sonra bu görevi devletin üstleneceği; "Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" ifadesiyle vurgulanmıştır. Ayrıca 61. Maddede sosyal koruma altına alınması gerekenlere yer verilmiştir: "Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur". Anayasanın 73. maddesi "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır" diyerek vergilerin sosyal adaleti sağlamak için kullanılması gerektiğini belirtmektedir (Özcan, 2017: 217)

Anayasanın 166. maddesi "Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayiin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir" hükmü ile devletin kalkınmayı planlamada rol üstleneceğini ifade etmiştir. Bu açıdan sosyal belediyecilik ve bütçe uygulamalarının da bu tür kalkınma planlarının amaçlarına hizmet edecek araçlar olduğu belirtilebilir.

3.2. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU KAPSAMINDA BELEDİYELERİN SOSYAL BELEDİYECİLİĞE İLİŞKİN GÖREVLERİ

Sosyal belediyecilik kapsamında olan uygulamalar, ülkemizde 1990'lı yılların sonlarına doğru yoğun olarak başlamıştır. İlk olarak belediyeler sosyal ve kültürel alanlarda sosyal politikalar benimsemeye başlamışlardır. Ardından engelli olan

vatandaşları önceleyerek bir takım dezavantajlara sahip olan bireylere sosyal hizmet ve yardımlar kapsamında çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

Özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde 5393 sayılı Belediyeler Kanunu, 74 yıldır uygulanan 1580 sayılı yasanın yerine geçmiştir. Yapılan bu yeni yasa ile birlikte eski yasal mevzuatların büyük bir kısmı değiştirilerek sosyal devlet anlayışına desteğin oldukça artırıldığı görülmüştür. Çıkan kanunla birlikte belediyelerin "idari vesayet" uygulamalarından uzakta kararlar vermelerini, belediye idarelerinin daha demokratik, halkla iç içe şeffaf ve katılımcı olmalarını sağlayan düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu düzenlemelerin dışında sosyal belediyecilik anlayışının yasal temellerinin oluşturulmasını sağlayacak hükümlere de değinilmektedir (Ateş, 2009: 91). 5393 sayılı Belediye Kanunu, bir bütün olarak incelendiği zaman çeşitli maddelerde sosyal politikalar ve sosyal hizmetlerle ilgili görevlere değinildiği görülmektedir. Bu görevleri, maddeler halinde kapsamış oldukları faaliyetler ile birlikte aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

5393 sayılı Belediye Kanunun "hemşehri hukuku" başlıklı 13. maddesinde "*Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır*" denildikten sonra "*yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur*" ifadesine yer verilmektedir.

Kanunun ilgili maddesinde "*Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar*" denilerek sosyal belediyecilik bağlamında belediyelere önemli görevler yüklenmektedir.

Aynı maddede "*Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişiği olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür*" ibaresiyle belediye sakinlerinin gerekirse sosyal harcamaları finanse etmede belediyeye katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Belediyenin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı Kanun'un 14. maddesinde iki ayrı paragraf olarak sayılmıştır:

Belediyelerin zorunlu görevleri olarak nitelenebilecek (a) bendinde, mahalli ve müşterek olmak kaydıyla belediyelerin;

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı;
- Coğrafî ve kent bilgi sistemleri;
- Çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık;
- Zabıta,
- İtfaiye,
- Acil yardım, kurtarma ve ambulans;
- Şehir içi trafik;
- Defin ve mezarlıklar;
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar;
- Konut;
- Kültür ve sanat,
- Turizm ve tanıtım,
- Gençlik ve spor
- Orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları;
- Sosyal hizmet ve yardım,
- Nikâh,
- Meslek ve beceri kazandırma;
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapmak zorunda oldukları "*yapar veya yaptırır*" ibaresiyle vurgulanmaktadır.

Ayrıca ilgili maddede "*Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır*". "*Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler*" ifadelerine yer verilmektedir.

Görüldüğü 14. maddede "*sosyal hizmet ve yardımların*" belediyelerin ihtiyari bir görevi olmadığı, zorunlu olarak üstlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

İlgili maddenin (b) bendinde ise belediyelerin ihtiyari olarak üstlenebilecekleri görevler sayılmıştır. Buna göre belediyeler;

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir;
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir;
- Mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir;
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.
- Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir.
- Gıda bankacılığı yapabilir

Görüldüğü gibi belediyeler, eğitim, sağlık, kültür, spor gibi alanlarda ihtiyari olarak sosyal harcama yapabilmektedirler. 14. maddede "*hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir*" denmekte böylece belediyelerin mali güçlerinin hizmet miktar ve çeşidini belirleyeceğini ima etmektedir. Ayrıca aynı maddede "*Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uy*gulanır" ifadesine yer verilerek hizmet sunumunda en uygun yöntemlerin seçileceği belirtilmektedir.

Belediyelerin yetki ve imtiyazları başlıklı 15. maddesinde "…*izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde*

geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek" yetkisine sahip oldukları vurgulanmaktadır.

Belediye Kanununun "belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 38. maddesinde de belediye başkanının "Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak" (38/m), "Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak" (38/n) görev ve yetkisine sahip olduğu belirtilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununda sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek açısından kent konseyinin önemli bir işleve sahip olabileceği ifade edilebilir. 76. maddede "Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, *sosyal yardımlaşma ve dayanışma*, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır" denmektedir.

Kanunun 77. maddesinde ise belediyelerin sivil toplumla işbirliği yapabileceğine işaret eden gönüllü katılım müessesi düzenlenmiştir. Buna göre ilgili maddede "Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular" denmektedir.

3.3. 5216 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNUNDA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİĞE İLİŞKİN GÖREVLERİ

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 2004 yılında kabul edilmesiyle birlikte büyükşehir belediyesi; en az üç ilçe veya ilk basamakta olan belediyeleri kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan, belirlenen kanunlarla birlikte verilen görev ve mesuliyetleri yerine getiren, verilen yetkileri kullanan, idari ve mali muhtariyete sahip olup, karar organları ise seçmenler tarafından seçilerek

oluşturulan, kamu hukuk kimliği olarak tanımlanmaktadır (Akarsu, 2014: 53-54; Toprak ve Şataf, 2009: 17).

Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. Maddesinde "*Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak*" büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır. Böylece dezavantajlı gruplar ayrıca vurgulanmıştır (5216 SK, m. 7/v). Nitekim "Büyükşehir belediyesinin giderleri" başlıklı 24. maddede "Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" büyükşehir belediyesinin giderleri arasında sayılmaktadır (5216 SK, m. 18/j).

İlgili Kanunun "*Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri*" başlıklı 18. maddesinde de "bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak" başkanın görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır (5216 SK, m. 18/m).

5216 sayılı Kanunun Ek 1. maddesinde "*Büyükşehir belediyelerinde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürürler. Engelli hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin usûl ve esaslar Özürlüler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir*" ibarelerine yer verilmiştir.

3.4. 6360 SAYILI YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ YASASI'NDA SOSYAL BELEDİYECİLİK

12 Kasım 2012 tarihinde 6360 sayılı kanunun kabul edilmesiyle, 6 Aralık 2012 tarihinden itibaren 28489 sayılı resmi gazete ile yürürlüğe giren yeni büyükşehir yasası; "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile, Bazı Kanun ve

Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasını Öngören Kanun", yerel idarelerin yapısında önemli derecede değişiklikler getirmiştir (Baharçiçek, 2013: 224). 6360 sayılı kanun sosyal belediyecilik kapsamında da etkili olacak düzenlemeler getirmektedir.

Bu düzenlemelere değinmek gerekirse, Yasanın 17. maddesi 5393 Sayılı Yasanın 14. maddesinde yapılmış değişiklikler ile birlikte, büyükşehir belediyelerinde nüfusu 100.000'in üzerine çıkan belediyelere, çocuklar ve kadınlar için konukevlerinin açılması mecburiyetini getirmiştir. Söz konusu bu mecburiyet, sadece koruma ve sığınma evleri anlamında fiziki bir bina açmanın ötesinde, yardım ve korunmaya muhtaç olan vatandaşların, beslenmelerini ve bakımlarını üstlenecek görevleri içermektedir (Adıgüzel, 2013: 366).

5393 Sayılı Kanunun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesine 6360 Sayılı Kanun'la eklenen hükme göre "İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir. Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler". Böylece büyükşehir belediyeleri sosyal belediyecilikle ilgili uygulamaların bir kısmını ücretsiz ya da düşük bedelle yapabilme gücüne kavuşmuşlardır.

3.5. 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU

Bütçe çalışmaları devletlerin belli başlı sorumluklarını yerine getirmeleri amacıyla gerçekleştirilmektedir. Devletlerin vatandaşlarına refahı yüksek bir yaşam sunabilmeleri için her geçen gün daha iyi bir bütçe sistemini hayata geçirebilmek amacıyla çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Bütçe sistemlerinin, bütçe yapılma

süreçlerini daha akılcı hale getirmesi, yapılan bütçede daha açıklayıcı programlar belirlenmesi, harcamaların mali saydamlık ve hesap verebilirlik gereğince raporlarının verilmesi, bütçe girdilerinden çok çıktılara odaklanmasının sağlanması, program maliyetlerinin alternatiflerinin belirlenerek karşılaştırma yapılması ve bütçelerde tasarruf sağlayan tedbirlerin artırılması gibi temel amaçları bulunmaktadır (Erkan vd., 2012: 85).

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, "Kamu maliyesinin temel ilkeleri" başlıklı 5. maddesinde "Maliye politikası, makroekonomik ve sosyal hedefler ile uyumlu bir şekilde oluşturulur ve yürütülür" ifadesiyle sosyal devlet ve sosyal politika hedeflerini vurgulamıştır. Aynı maddenin devamında "Kamu malî yönetimi ekonomik, malî ve sosyal etkinliği birlikte sağlayacak şekilde kamusal tercihlerin oluşması için gerekli ortamı yaratır" denmiştir. Bu hükümle toplumdaki dezavantajlı grupların da diğer gruplar gibi tercihlerinin dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir. 5. madde nin g bendinde ise "Kamu idarelerinin mal ve hizmet üretimi ile ihtiyaçlarının karşılanmasında, ekonomik veya sosyal verimlilik ilkelerine uygun olarak maliyet-fayda veya maliyet-etkinlik ile gerekli görülen diğer ekonomik ve sosyal analizlerin yapılması esastır" ifadesine yer verilmiştir. 5018 Sayılı Kanun açıkça "sosyal bütçe" terimine yer vermemiş olsa da burada sözü edilen "sosyal verimlilik" ve "sosyal analizler", idare bütçelerinin sosyal amaçlarla kullanılmasını ve sosyal bütçe-muhasebe yapmayı kapsamaktadır.

5018 Sayılı Kanunun 9. maddesi "stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme" adını taşımakta ve belediyeler dâhil kapsamına aldığı idarelerde uygulanacak bütçe sisteminin adını taşımaktadır. İlgili maddeye göre "kamu idareleri; kalkınma planları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan" hazırlamak durumundadırlar. Böylelikle kamu idarelerinin sosyal devlet bakış açısıyla orta ve uzun vadeli planlama yapması, bunu yaparken vatandaşların görüşlerine başvurması ve başarısını nasıl ölçeceğine ilişkin göstergeler belirlemesi gerekmektedir.

Sosyal bütçeler günümüzde sosyal devletin önemli bir politika aracıdır. Türkiye'de sosyal devletin benimsendiği ve açıkça kullanılmasa da sosyal bütçenin gerekli olduğu gerek Anayasada gerekse 5018 Sayılı Kanun'da belirtilmektedir. İlgili Kanun'da sosyal bütçe için gerekli ve önemli olan mali şeffaflık, bütçe harcamalarının kontrolü ve hesap verme yükümlülüğü ilkeleriyle uyumlu olduğu görülmektedir (Güngör, 2014: 99).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARINA İLİŞKİN LİTERATÜR

Türkiye'de sosyal belediyecilik alanında birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan örnek olay incelemesine yer verenlerden bazıları şu şekilde belirtilebilir:

Kaya (2012), Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2009 yıllarına ilişkin sosyal harcamalarını incelemiştir. Çalışmada, ilgili belediyenin sosyal harcamalara ilişkin bütçe ödeneklerinin belediye bütçe ödeneklerine oranının %1 civarında yani oldukça düşük seviyede olduğu; eğitim hizmetlerine bütçeden ödenek ayrılmadığı; "*sosyal bütçe hazırlık sürecinde etkin bir planlama gerçekleştiremediği veya doğru bir planlamanın yapılamadığı*" belirtilmektedir (Kaya, 2012: 168).

Bayraktar (2013), "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaya Bakış Açısı 'Sosyal Belediyecilik' (Nilüfer ve Yıldırım Belediyesi Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinde Bursa Nilüfer ve Yıldırım Belediyelerini sosyal belediyecilik açısından ele almış ve uygulayıcılarla görüşme metodunu kullanmıştır. Çalışmada ilçede yaşayan bireylerin ekonomik durumu ve eğitim düzeyinin sosyal belediyecilik uygulamalarına yansıdığı, örneğin "Nilüfer Belediyesinde halktan gelen talepler doğrultusunda sosyal gelişmeye yönelik daha çok proje hayata geçirilirken, Yıldırım Belediyesinde ekonomik dezavantajları gidermeye yönelik yardımlar"ın ilk sırada yer aldığı gözlenmiştir (Bayraktar, 2013: 117).

Aygen (2014), Elazığ Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur. Elazığ Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün 2012 yılında yürüttüğü 67 faaliyet incelenmiştir. Bu faaliyetlerin %20,9' unun tanıtım faaliyetleri, %25,4'ünün

ulaşım ve konaklama yardımları, %25,4'ünün ayni ve nakdi yardımlar, %28,3' ünün yemek ikramları şeklinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Elazığ Belediyesi'nin sosyal içerikli hizmetler ve projeleri ile sosyal belediyecilik alanında bulunduğu faaliyetleri için 2012 yılı bütçesinin %10 kadar bir kısmını ayırdığı görülmüştür (Aygen, 2014: 188, 187).

Koç ve Ökmen (2015), Denizli, İzmir, Kütahya ve Manisa Belediyelerinin 2011-2013 yılı verilerini sosyal harcamalar yönüyle ele almıştır. Belediyelerin "*faaliyet raporları, performans programları ve kesin hesap belgeleri*" incelenerek sosyal belediyecilik yaklaşımları karşılaştırılmıştır. Makalede "*sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek hizmet düzeyinin düşük olduğu, tüm dezavantajlı kesimleri içeren bir kapsayıcılıkta olmadığı*", nüfusu 100 binin üzerinde olması rağmen her belediyede kadın ve çocuklara yönelik konukevi bulunmadığı, "*belediyelerin performans programlarını ve faaliyet raporlarını oluştururken aynı formatı kullanmamaları*" sebebiyle sorunlar yaşandığını, sosyal harcamaların fonksiyonel sınıflandırmaya göre bütçe gideri olarak kaydedilmesinde yanlışlıklar yapıldığı, "*bazı belediyelerin, performans hedefleri ve hedef gerçekleşmeleri çok net sunulmuşken bazı belediyelerde hedeflerin neler olduğu bile tespit*" edilemediği bulgularına ulaşılmıştır (Koç ve Ökmen, 2015: 69, 83, 84).

Çıplak ve İpek (2015), Çanakkale Belediyesi'nin bütçe uygulamalarını sosyal bütçe bağlamında incelemiştir. Bu incelemede faaliyet raporlarında yer alan harcama verilerinden faydalanılmıştır ve Çanakkale Belediyesindeki sosyal hizmet birimlerinin yaptığı harcamalar ile performans sonuçları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda dezavantajlı kesimin oldukça geniş tutulduğu ve bu kesime yönelik hedef ve faaliyetlerin belediyenin performans programlarında açıkça belirtildiği görülmüştür. 2011, 2012, 2013, 2014 yıllarına ait faaliyet raporlarından faydalanılarak Çanakkale Belediyesine ait sosyal harcama gerçekleşmeleri incelenmiştir. Belediyenin sosyal harcamalarının bütçe içindeki oranlarının düşüklüğü ve oranlar arasındaki tutarsız yapı dikkat çekmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Çanakkale Belediyesinin dayanışma ve yardımlaşma, birlik olma gibi değerlerin ön planda tutulduğu, insan odaklı bir sosyal belediyecilik anlayışına sahip olduğu sonucuna varılmıştır (İpek ve Çıplak, 2015: 202, 207, 212).

Mermer, Şataf ve Negiz (2016), Denizli Büyükşehir Belediyesinin gerçekleştirdiği sosyal belediyecilik uygulamalarından Denizli halkının faydalanma düzeylerini araştırmış ve çeşitli öneriler sunmuşlardır. Çalışmada Pamukkale ve Merkezefendi ilçeleri araştırma evreni olarak seçilmiştir. Çalışmanın amacına yönelik soruların yer aldığı anket 412 katılımcıya uygulanmıştır. Belediyenin sosyal hizmet faaliyetlerine yönelik farkındalık ve faydalanma düzeylerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde sosyal belediyecilik ile ilgili faaliyetlerinde başarılı olduğu görülmüştür. Belediye bütçesinde sosyal harcamalar için ek bir bütçe ayrıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra belediyelerin performans programı ve faaliyet raporlarını oluştururken farklı formatlar kullanmalarının sosyal harcamaların sınıflandırılmasında eksiklikler oluşturduğu görülmüştür. Belediyelerin bazılarında performans hedefleri ve gerçekleşmelerin net bir şekilde anlaşıldığı bazı belediyelerde ise hedeflerin bile tespit edilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Mermer, Şataf, Negiz, 2016: 1300, 1308, 1318).

2. BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE GENEL BAKIŞ

2.1. TARİHSEL GELİŞİM

2.1.1. Bursa İlinin Tarihi

Tarih boyunca birçok uygarlığın ortaya çıktığı Anadolu'nun cennet köşelerinden Bursa ve çevresinde eski uygarlıkların yerleşim alanlarının 7 bin yıl öncesine kadar uzandığı görülmektedir. Ilıpınar Höyüğünde yapılan kazılarında MÖ. 5200 yıl öncesine kadar uzanan bir yerleşim alanına rastlanmıştır. Bursa ve civarının en eski yerleşim yerleri İznik Gölü çevresindedir.

Bursa önce Romalılara, daha sonra da Bizanslılara ait bir il olarak varlığını sürdürmüştür. Osmanlı Beyliği zamanında yabancı kaynaklarda Bithynia Beyliği olarak yer almıştır. Kent, Osmanlı İmparatorluğu'nun 200 yıllık ilk döneminde diğer kentlere göre önemli gelişmeler göstererek birçok mimari yapı ile çevrelenmiş ve devrinin tanınmış eserleri ile bilim dünyasının merkezi haline gelmiştir. Osmanlılar bölgeye geldiklerinde, hisar içinde bir kent ve değişik etnik gruplardan olmak üzere, Ortodoks Hıristiyanları bulmuştur. Osman Bey'in oğlu ve devletin de ikinci sultanı olan Orhan

Bey Bursa'yı alarak Osmanlıların başkenti yapmıştır. Hızlı bir imar çalışması başlatarak şehri hisarın dışına çıkarmıştır. Hastane, okul, köprü, çeşme, medrese, darphane, hamamlar, aşevleri, kervansaraylar gibi kamu yararına olacak şekilde yapılar inşa edilmiş ve bunların çevrelerinde konut alanları oluşturularak "Yeşil Bursa"nın temelleri atılmıştır. Kent, Osmanlı döneminde mâmur bir başkent olarak gelişim göstermiştir, 1365'te Edirne başkent yapılana kadar da bu konumunu korumuştur ve İstanbul fethedilene kadar Osmanlıların en büyük merkezi olmuştur. Ayrıca 14.yy.'dan itibaren İran'dan gelen ipek ve Hindistan üzerinden gelen baharat sayesinde de ekonomik açıdan canlılık kazanmıştır. Kentin meşhur Koza, İpek, Fidan, Emir Hanları ipek ve baharat ticaretinin kalbinin attığı yerler olmuştur.

Kurtuluş Savaşı döneminde Bursa'nın çeşitli yerlerinde ayaklanmalar çıkmış ve Temmuz 1920'de Yunanlılar tarafından kuşatılmış; Eylül 1922'de ise kuşatmadan kurtulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra; Bursa nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan gayrimüslimlerin kentten ayrılmasıyla yeni bir bunalım yaşanmıştır. 1880'li yıllardan beri yoğun olarak göç alan kent, henüz bu göçmenleri bünyesinde hazmedememişken, önce Balkanlar'dan, daha sonra da mübadele ile Yunanistan'dan gelen göçmenler sebebiyle, Cumhuriyet'in ilk yıllarında sosyal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bursa'yı terk edenlerin çoğu tüccar ve esnaf iken, yerlerine gelen mübadele göçmenlerinin çoğunun çiftçi olması yaşanan sorunları daha da artırmıştır. Buna rağmen Cumhuriyet yönetimi, kentteki toplumsal ve kültürel sorunları kısa bir sürede aşmayı başarmıştır. İpek fabrikaları kurulmuş, kent merkezi, ilçe ve köylerde büyük imar atılımları başlamıştır. Böylelikle Bursa, kısa bir zaman içinde önemli gelişme göstererek ülkenin dördüncü büyük kenti haline gelmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr)

2.1.2. Bursa'da Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı'nın kent yönetimi ile ilgili çıkardığı ilk kanunlardan biri Bursa Belediye / İhtisab Yasası'dır. Kadılar diğer görevlerinin yanı sıra idari yöneticilik yaparak devrin belediye başkanlığını yürütürlerdi. Türkiye'de asıl belediye örgütü 28 Aralık 1857 tarihinde nizamname ile İstanbul'da kurulmuştur. 1867 yılında ise belediye yasası çıkarılmış daha sonra ise Bursa'nın da içinde bulunduğu 3 belediye kurulmuştur.

Sadrettin Efendi Bursa'nın ilk belediye başkanı olmuştur. 1912 -1914 tarihleri arasında görev yapan Sadrettin Efendi'den sonra Cumhuriyet dönemine kadar 10, 1987 yılına kadar da 32 belediye başkanı görev yapmıştır.

18 Haziran 1987 tarihinde çıkarılan 3391 sayılı kanun ile Bursa Büyükşehir statüsüne girmiştir ve birçok köy de Belediye sınırlarına dâhil edilmiştir. Kent merkezi Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım olmak üzere üç merkez ilçeye ayrılmıştır. 2005'teçıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ile büyükşehir sınırları genişletilmiş Mudanya, Gemlik, Gürsu ve Kestel ilçeleri de merkez ilçelere dâhil edilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi yedi merkez ilçesi ile Mustafakemalpaşa, Karacabey, Keles, Orhaneli, Orhangazi, İnegöl, Harmancık, Büyükorhan, Yenişehir ve İznik ilçeleriyle birlikte toplam on yedi ilçeye sahiptir. Toplam yüzölçümü 10.819 km2 dir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2018 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Bursa'nın toplam nüfusu 2.994.521'e ulaşmıştır. Ve bu verilere göre Bursa Türkiye'nin 4. Büyük kenti olmuştur. İlçe belediyeleri arasında Osmangazi Belediyesi 862.516 kişi ile nüfusu en fazla ilçe olurken, Harmancık Belediyesi 6.576 kişi ile nüfusu en az olan ilçe olarak kayıtlarda yer almıştır.

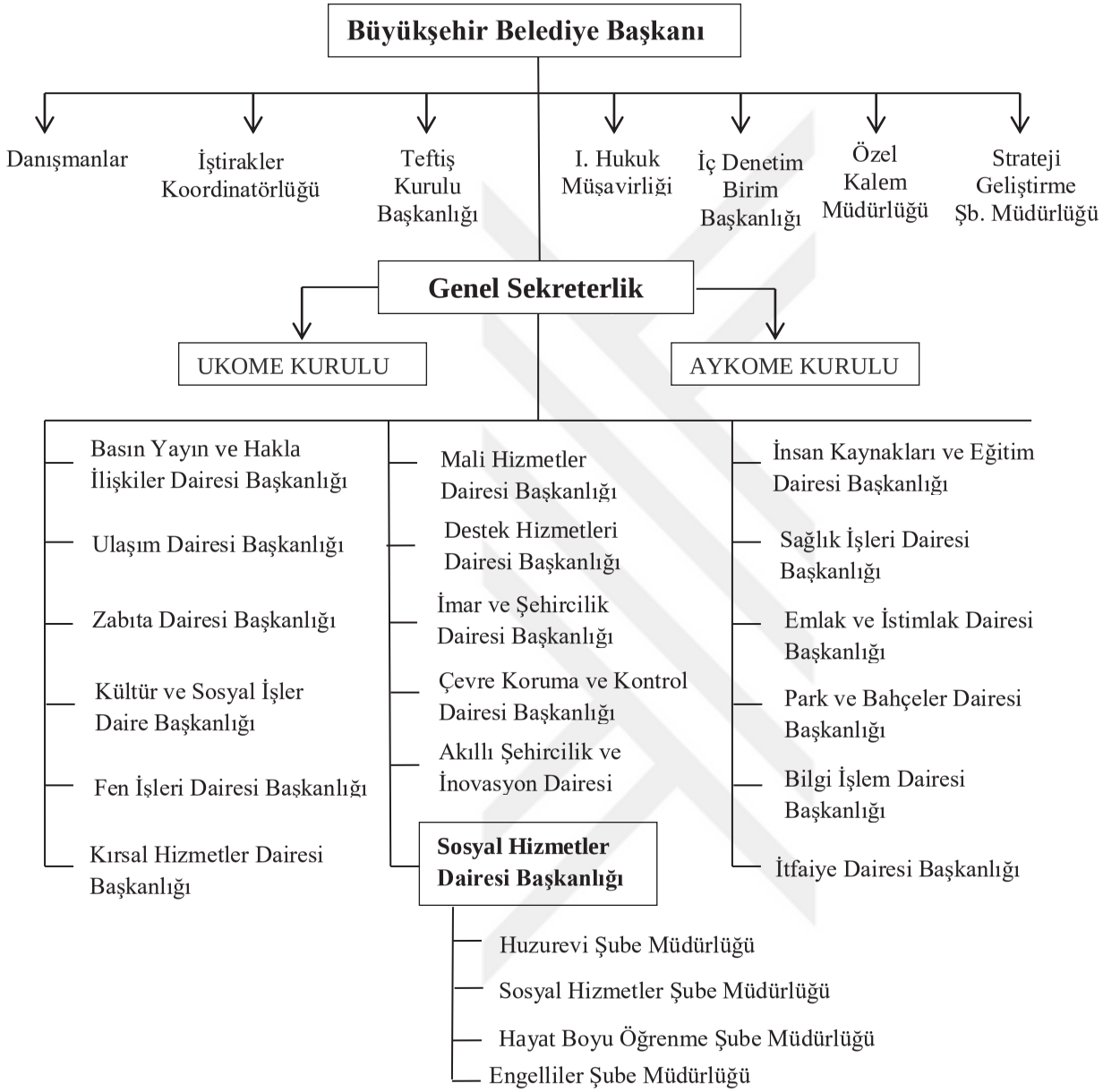
1987 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediye Başkanlığını, Ekrem Barışık (1984 – 1989), Teoman Özalp (1989 – 1994), Erdem Saker (1994- 1999), Erdoğan Bilenser (1999 – 2004), Hikmet Şahin (2004-2009), Recep Altepe (2009-2017) ve 2017 yılından beri Alinur Aktaş yürütmektedir.

2 Kasım 2017 tarihinde Büyükşehir meclisinde gerçekleştirilen olağanüstü oturum ile Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevine getirilen Alinur Aktaş, 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı seçildi (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr).

2.2. ORGANİZASYON YAPISI

Belediyede, temel yönetim organlarından meclis, belediye encümeni ve belediye başkanı, başkan yardımcısı mevcut olmakla beraber, organizasyon ayağında görev alan birimler aşağıdaki Bursa Büyükşehir Belediyesi organizasyon şemasındaki gibidir.

Şekil 2. Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Organizasyon Şeması

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=idari

Bursa Büyükşehir Belediyesi organizasyon şeması incelendiğinde yapının 1 belediye başkanı, 3 başkan danışmanı, başkana bağlı 5 birim, 1 genel sekreterlik, 18 daire başkanlığı, daire başkanlıklarına bağlı 67 müdürlükten oluştuğu görülmektedir.

2.3. SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNDEN SORUMLU TEMEL HİZMET BİRİMİ: SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı organizasyon şemasında yer alan Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı biriminin yapısı ve işleyişi Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında çıkarılan yönetmelikle düzenlenmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020). Bu yönetmeliğin çıkarılmasındaki amaç, Bursa Büyükşehir Belediyesinin ilkeleri ve hedefleri doğrultusunda kamusal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerde kalitenin artırılması, yerel hizmetlerin dengeli olarak dağılımının sağlanması ve vatandaşlara gerekli hizmetin ulaştırılabilmesi için; Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ile bağlı birimlerinin çalışma usul ve esaslarının düzenlenmesidir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020, m. 1).

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, kendine bağlanan aşağıdaki şube müdürlüklerinden oluşur:

a. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü,

b. Engelliler Şube Müdürlüğü,

c. Huzurevi Şube Müdürlüğü,

d. Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü.

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından sunulan hizmetler, organizasyon şemasında belirlenen görev, yetki ve sorumluluklar doğrultusunda düzenlenir ve yürütülür. Bu yönetmelik çerçevesinde daire başkanlığının görevleri şu şekilde sıralanabilir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020, m. 7):

- Bursa il sınırları içerisinde yaşayıp sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı konumda olan ve desteklenmesi gereken kişi ve guruplara yönelik sosyal yardım hizmetleri sunmak,

- İhtiyaç sahibi bireylerin sağlıklı ve düzenli beslenebilmelerini sağlamak amacıyla aşevleri açarak işletmek,

- İhtiyaç sahibi öğrenciler için kırtasiye malzemeleri yardımı yapmak ve eğitim imkânı sunmak,

- Yaşlı vatandaşların yaşam kalitesini yükseltmek için huzurevleri gibi yaşam mekânları açmak ve işletmek, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek,

- Bursa'da yaşayan veya il dışından Bursa'ya gelmiş olup barınma sorunu olan vatandaşların barınma ve iaşelerini karşılamak amacıyla tesisler açmak ve işletmek,

- Engelli bireylerin toplumsal hayata entegre olmalarını kolaylaştırmak ve toplumsal fırsatlardan diğer bireyler gibi eşit olarak faydalanmalarını sağlamak amacıyla bilinçlendirme, bakım, sosyal ve mesleki iyileştirme, yönlendirme hizmetleri sunmak,

- Bursa Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile sivil toplum kuruluşları tarafından açılan, engellilere hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarına ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine imkanlar dahilinde destek sağlamak,

- Düzenlediği sosyal etkinlikler ile kentlilik bilincini geliştirmek, dayanışma ve yardımlaşma duygusunu arttırmak,

- Aile içi şiddeti önlemek amacıyla projeler ortaya koymak ve konuyla ilgili yapılan çalışmalara destek vermek. Danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunarak ailevi sorunları çözmek için aile danışma merkezleri açmak ve işletmek,

- Özellikle kadınlara yönelik insan hakları tabanlı farkındalık ve bilinçlendirme çalışmalarını yürütmek,

- Sosyal hizmetler ile ilgili uygulamaları toplumdaki her kesime ulaştırmak ve bununla ilgili güvenilir bir veri tabanı oluşturmak,

- Bursa ili ihtiyaç analizini gerçekleştirmek ve bu analizler doğrultusunda stratejiler, projeler, alternatif çözümler geliştirmek.

2.3.1. Engelliler Şube Müdürlüğü

Bu Müdürlük, "Bursa il sınırları içerisinde ikamet eden engellilerin toplumsal hayata katılmalarını kolaylaştırmak ve toplumsal fırsatlardan eşit düzeyde faydalanmalarını sağlamak amacıyla; bilgilendirme, erişilebilirlik, bilinçlendirme, danışmanlık, bakım, yönlendirme, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetlerini yürütmek" ile görevli birimdir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020, m. 8/a). Bu doğrultuda sunulan hizmetler ise Akü Şarj Dolum İstasyon Hizmetleri, Bebek Bakım ve Emzirme Kabin Hizmetleri, Elektronik Takip Cihazı Hizmeti, Engelli Araçları Tamir ve Bakım Hizmetleri, Engelli Danışmanlık ve Yönlendirme Hizmetleri, Engelli Rampalı Araç Hizmetleri, Engelsiz Yaşam Merkezi Hizmetleri, Erişilebilirlik, Çevre İnceleme Çalışmaları, Sosyal Yardım Hizmetleridir.

Engelliler Şube Müdürlüğünün görevleri genel hatlarıyla şu şekilde sıralanabilir:

- Engelli hizmetleri ile ilgili konferans, kongre, çalıştay gibi bilinçlendirme çalışmalarını, etkinlik programlarını düzenlemek ve yürütmek,
- Engelli bireylerin işgücü taleplerini dikkate alarak uygun çalışma becerileri kazanmalarını, iş ve meslek sahibi olmalarını ve yerleştirildikleri iş yerlerinde çalışma ortamına uyumları ile ilgili iyileştirme çalışmalarını yapmak,
- Engelli ve ailelerinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sosyal yardımların sağlanması, manuel veya akülü tekerlekli sandalye, protez, ortez, hasta yatağı gibi ihtiyaçların tespit ve temin edilmesi, dağıtılması ile ilgili faaliyetleri yerine getirmek. Tekerlekli sandalyelerin tamir, onarım ve bakım hizmetleri ile akü dolum istasyonlarının faaliyetlerini yürütmek,
- Zihinsel engellilere ve alzheimer hastalarına yönelik elektronik takip sistemi olan "Takip Cihazı" uygulanması ve bu uygulamanın yaygınlaştırılmasını sağlamak,
- Bursa İli engelli veri tabanını oluşturmak.

Tablo 5: Engeller Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları

HİZMETİN ADI	HİZMETİN TAMAMLANMA SÜRESİ (EN GEÇ)
Sevgi Çipi (Alzheimer Hastası ve Zihinsel Engelliler için Elektronik Takip Sistemi)	Makinenin Mevcut Olması Halinde 1 Hafta
Bebek Emzirme ve Bebek Bakım Odası Kullanım Kartı Çıkarılması	30 Dakika
Engelli Akülü ve Manüel Araç Tamir ve Bakımı	Tamir için Gerekli Yedek Parçaların Mevcut Olması Halinde 1 Hafta
Sosyal Yardım Malzemesi ve Tıbbi Araç Gereç Temini	Sosyal İnceleme Yapıldıktan Sonra En Geç 2 Ay
Engellilere Yönelik Kurslar	Kurs Programına Göre Süre Değişmektedir. 1 Ay – 6 Ay

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Kamu Hizmet Standartları, 2018: 23 (https://www.bursa.bel.tr)

Engelliler Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları tablosunda (Tablo 5) görüldüğü gibi başta engelli bireyler olmak üzere diğer dezavantajlı grupların hizmetlerden en kısa sürede ve kolay bir şekilde faydalanarak toplumsal hayata katılmalarını sağlamak hedeflenmektedir.

Osmangazi, Şehreküstü, Acemler, Emek, Merinos, Uludağ Üniversitesi ve AKKM olmak üzere şehrin 6 noktasındaki metro istasyonlarında kurulan akü şarj dolum istasyonları engelli vatandaşların hizmetine sunulmuştur. Engelli Araçları Bakım ve Tamir Atölyesi hizmeti kapsamında da engelli vatandaşların araçlarının tamir ve bakım, yedek parça ihtiyaçları ücretsiz şekilde karşılanmaktadır. Hizmetler, engelli bireyler ve ailelerinin bireysel başvuruları doğrultusunda verilmektedir.

Bebek bakım ve emzirme kabinleri ise Orhangazi, Osmangazi, Fomara, Mudanya, İnegöl, Gemlik gibi şehrin farklı bölgelerinde 11 noktasında hizmet vermektedir. Kabinler bakım ve hijyen takiplerinin kolaylıkla yapılabilmesi için özel üye kart sistemi ile çalışacak şekilde tasarlanmıştır. Kartları temin edebilmek için anne kendi kimliği ve çocuğun kimliği ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Engelliler Şube Müdürlüğü'ne, ilçelerde ise belediye binasındaki hizmet masalarına başvurulabilir.

Anne ve bebeklerin güvenliği düşünülerek hazırlanan bu kartlar hiçbir ücret ödemeden annelere anında teslim edilmektedir.

Elektronik Takip Cihazı hizmeti; alzheimer, zihinsel engelli ve otizmli kişilerin veli ya da vasileri tarafından elektronik ortamda takiplerinin yapılmasını sağlayan bir sistemdir. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından ücretsiz sağlanan bu hizmette GPRS sistemi kullanılmakta ve Türkiye'nin her yerinden takibin yapılmasını sağlanmaktadır. Hizmetler, engelli bireylerin veya ailelerinin bireysel başvuruları alındıktan sonra sunulabilmektedir.

Engelliler Şube Müdürlüğü tarafından sosyal yardım hizmetinden faydalanabilmek için dilekçe ile başvuruda bulunmak gerekmektedir. Başvuruda bulunan engelli birey ya da ailesinin ev ziyareti yapılarak sosyal inceleme gerçekleştirilir. İlgili talep Sosyal Yardımlar Komisyonu tarafından değerlendirilir, uygun bulunursa tıbbi araç ve gereç, manuel veya akülü araç, akü gibi yardımlarla engelli ihtiyaç sahipleri desteklenir. Bu sosyal servis, 1 psikolog, 1 fizyoterapist, 2 sosyal hizmet uzmanı, 3 sosyolog kadrosu ile hizmet vermektedir.

Engelli bireylere ve ailelerine yönelik bilgilendirme, danışmanlık, psiko-sosyal destek, kişisel gelişim, fiziksel-sanatsal-kültürel aktivite, mesleki beceri edindirme gibi sosyal iyileştirme faaliyetleri Engelliler Şube Müdürlüğü'ne bağlı Engelsiz Yaşam Merkezi birimi tarafından yürütülür. Osmangazi ilçesinde yer alan merkez, engelli gençlerin sosyal becerilerini geliştirmekte ve çeşitli branşlarda eğitimlerine, sosyal açıdan entegrasyonlarına destek olmaktadır. Bu merkezde her yaşa ve her engel grubuna hitap edilmektedir ve Türkiye'de örnek teşkil eden sosyal rehabilitasyon hizmeti sunulmaktadır. Engelsiz Yaşam Merkezinin diğer hizmetlerinden bazıları Bilişsel Gelişim Atölyesi, Bilgisayar Atölyesi, Müzik Atölyesi, Resim Atölyesi, Hareket Atölyesi, İletişim Atölyesi, Özgür Mutfak Atölyesi, Zanaat Atölyesi adıyla açılan kurslar ve Küçük Adımlar Eğitimi, Aile Eğitimi Seminerleri, Aile Danışmanlığı adıyla sunulan aile güçlendirme hizmetleridir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/engelliler-sube-mudurlugu/idari/192?kat_id=631#detay)

2.3.2. Huzurevi Şube Müdürlüğü

Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ikamet eden sosyo-ekonomik açıdan yoksunluk içinde olan bakıma ve korunmaya muhtaç yaşlıların "huzurlu bir ortamda korunmasını, bakılmasını, fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesini sağlamakla görevli birimdir. Bu birimin görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yaşlıların kamu hizmetlerinden yararlanabilme imkânlarını arttırmak,
- Huzurevinde yaşayan yaşlıların kaliteli ve verimli zaman geçirebilmeleri için gezi, sinema, piknik tiyatro gibi etkinlikler tertip etmek,
- İlgili kamu kurumları ve kuruluşlar ile işbirliği yapmak, özel gün ve haftalar ile ilgili kutlama programlarını düzenlemek ve yürütmek,
- Huzurevi hizmetlerinin yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılmasını sağlamak,
- Huzurevi yaşlı bakımı ve iyileştirme hizmetlerini yürütmek amacıyla yönetmelik ve ihtiyaç halinde yönergeler hazırlamak.

Tablo 6: Huzurevi Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları

HİZMETİN ADI	HİZMETİN TAMAMLANMA SÜRESİ (EN GEÇ)
Yaşlı Kabul	Evraklar Tamamlandıktan Sonra 1 Ay

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Kamu Hizmet Standartları, 2018: 25 (https://www.bursa.bel.tr)

Huzurevi Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları Tablosunda (bkz. Tablo 6) görüldüğü üzere yaşlının kuruma kabul edilip buradaki hizmetlerden faydalanabilmesi için gerekli evrakların hazırlanması ve kurum tarafından bazı incelemelerin tamamlanmış olması gerekmektedir.

Yaşlının kuruluşa kaydının yapılabilmesi için; 60 yaşını doldurması, il sınırlarında en az 6 ay süreyle ikamet ediyor olması, akıl ve ruh sağlığının yerinde olması, kendi gereksinimlerini karşılamaya engel olacak hastalığının bulunmaması ve öz bakımını bağımsız şekilde yapabilecek durumda olması, bulaşıcı bir hastalığının

olmaması, evli olması halinde eşinden yazılı izin alınması gibi bir takım şartları sağlıyor olması gerekmektedir. Ayrıca bir huzurevi ya da bakım ve rehabilitasyon merkezinde kalmaya ihtiyacının olduğunun sosyal incelemeler ile tespit edilmesi de gerekmektedir. Sosyo-ekonomik durum değerlendirmesinde beslenme, bakım ve barınma yoksunluğu tespit edilen ve doğal afetler sonucu mağdur olan yaşlılar ile gazi ve şehit yakınlarına kabul aşamasında öncelik sağlanmaktadır. Ayırt etme gücü bulunmayan bir yaşlının kuruluşa kabulü diğer tüm kabul koşullarını sağlaması halinde ancak vesayet altına alınmasıyla gerçekleştirilir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/huzurevi-sube-mudurlugu/idari/72?kat_id=636#detay)

2019 yılı için aylık bakım oda ücreti 750,00 TL, 1 kişilik oda ücreti 1.000,00 TL, 2 kişilik oda ücreti 700,00 TL, 3kişilik oda ücreti 500,00 TL olarak belirlenmiştir.

Herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ve sosyo-ekonomik yoksunluk içinde olan yaşlılar huzurevinden ücretsiz olarak yararlanmaktadırlar. Kuruluşta ücretsiz kalan yaşlıların bakım giderleri Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından karşılanmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Huzurevinin tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Korunmaya muhtaç yaşlılar için ilk darülaceze Bursa Valisi Mahmut Celalettin Paşa tarafından 1891 yılında hizmete açılmıştır. 1952 tarihine kadar Darülaceze adı ile Alacahırka, 1974 tarihine kadar da Duaçınarı semtinde Düşkünler Evi olarak hizmet vermeye devam etmiştir. 1974'te ise Huzurevi adıyla Ertuğrulgazi semtindeki bugünkü alan içerisine taşınmıştır. Alacahırka Darülaceze 1998'de restore edilmiş, 1999 yılında Sosyal Hizmet Kent Gönüllüleri olarak hizmete açılmıştır. Bursa'nın birinci huzurevi 1926-2011 yılları arasında Yıldırım ilçesinde, ikinci huzurevi ise 1991-2008 yılları arasında hizmet vermiştir. Fethiye Dörtçelik Huzurevi de işadamı Mustafa Dörtçelik tarafından finanse edilmiş ve Büyükşehir Belediyesinin de katkılarıyla 1998 tarihinde yapımı tamamlanmış ve hizmete girmiştir. Hacı Bulduk Çelik Huzurevi de yine hayırsever bir iş adamı tarafından eksikleri tamamlanarak 2011 yılında hizmete açılmıştır. Bir limited şirket tarafından protokol ile Huzurevi Şube müdürlüğüne bırakılan Şukufe – Hamdi Sami Gökçen Huzurevi ise 2017 yılından beri hizmet vermektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/191125102910_Huzurevi-Tarihce.pdf)

2.3.3. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü her türlü sosyal hizmet projesini yürürlükte olan ilgili mevzuat doğrultusunda yürütmekle görevli birimdir. Bu birim ihtiyaç sahiplerinin hakkaniyet ölçüsü içerisinde belirlenebilmesi için Sosyal Yardımlar Değerlendirme Komisyonunun kurulması ve çalışma yöntemleri ile ilgili çalışmaları yürütür. Sosyal Yardımlar Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun bulunan ve modeli belirlenen yardımların teminini sağlar ve dağıtımını yapar. Komisyon tarafından yardım yapılması uygun bulunan vatandaşlara gizlilik ilkesini de gözeterek sosyal yardım hizmetlerinin yürütülebilmesi için alışveriş kuponu, elektronik kart gibi hizmetler sunar. Sosyal yardım hizmetlerini yürütmek amacıyla yönetmelik ve ihtiyaç halinde yönergeler hazırlar.

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları Tablosuna (bkz. Tablo 7) bakıldığında Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan, korunmaya ve sosyo ekonomik açıdan desteğe ihtiyaç duyan grupların gereksinimlerine cevap verebilmek adına sunulan hizmetler ve hizmet süreleri görülmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl Ramazan ayı boyunca şehrin çeşitli noktalarında Aşevi hizmeti sunulmaktadır. Sakarya Mahallesindeki Muhtaçlar Evinde, günlük 200 kişilik sıcak yemek hizmeti yıl boyunca sürdürülmektedir. Kış aylarında, barınma sorunu yaşayan, sokakta kalmış vatandaşları olumsuz kış koşullarından korumak amacıyla Barınma evi hizmeti sunulmaktadır. Barınma evinde 24 saat hizmet sunulmaktadır. Bireylerin sağlık, öz bakım ve beslenme gibi günlük ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla her türlü destek sağlanmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/sosyal-hizmetler-sube-mudurlugu/idari/73?kat_id=639#detay).

Tablo 7: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları

HİZMETİN ADI	HİZMETİN TAMAMLANMA SÜRESİ (EN GEÇ)
Sosyal Yardım Hizmeti (İhtiyaç Sahibi Vatandaşlara Gıda, Ekmek Kuponu, Yumurta Kuponu, Giysi Yardımı)	10 Gün
Sosyal Yardım Hizmeti (İhtiyaç Sahibi Vatandaşlara Ev Eşyası, Yangın ve Doğal Afete Uğramış Kişilere Yapılan Yardım Hizmeti)	Sosyal İnceleme Yapıldıktan Sonra En Geç 2 Ay
Kadın Sığınma Evi Hizmeti (6284 Sayılı Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Gereği Tüm İşlemler Gizli Yapılmaktadır.)	Yasal Süre 6 Aydır.
Barınma Evi Hizmeti	Hava Koşulları ve Mevsim Şartlarına Göre Soğuk Havalarda (Sonbahar-Kış Mevsimi Boyunca)
Aş Evi Hizmeti	Ramazan Ayı Boyunca
Sünnet Şöleni	Yılda Bir Kez Eylül Ayında

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Kamu Hizmet Standartları, 2018: 24 (https://www.bursa.bel.tr).

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) işbirliği ile şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına hizmet verilmektedir. Sığınma evine yönlendirmeler 6284 sayılı Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gereği bu merkezden yapılmaktadır. Sığınma evinde; sağlık, beslenme, sosyal yardım, psiko-sosyal destek, rehberlik ve danışmanlık, okuma-yazma ve mesleki eğitim, izleme ve değerlendirme hizmetleri verilmektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/sosyal-hizmetler-sube-mudurlugu/idari/73?kat_id=639#detay)

Sığınma evi, insanlık onuruna yaraşır tek kişilik odaları ile engelliler için uygun odaları ve alanında uzman olan personellerin görev aldığı örnek sığınma evlerindendir.

Büyükşehir Belediyesi tarafından nakdi yardım yapılmamaktadır. Ayni yardım modelinde yapılan yardımlar karşılıksızdır ve bu yardımlardan muhtaçlığı tespit edilen öksüz, yetim, dul, engelli, yaşlı, şiddet mağduru kadınlar gibi dezavantajlı gruplar faydalanır. Yardım başvuruları; sosyal hizmet uzmanları tarafından yerinde yapılan sosyal incelemeler ile raporlanır. Sosyal inceleme raporları Sosyal Yardım Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır ve sonuca göre işlem yapılır. Sosyal yardım hizmetleri; 1 Sosyal Hizmet Uzmanı, 1 Sosyolog, 3 Psikolog ve 5 Sosyal Çalışmacı ile yürütülmektedir. Eğitim yardımı, ev eşyası yardımı, gıda, ekmek ve yumurta kuponu yardımı, giysi yardımı, tıbbi malzeme yardımı, yakacak yardımı sosyal yardım kapsamındaki ayni yardım hizmetleridir.

Ayrıca yoksul ailelerin çocukları ile yetim çocuklar için 2013 yılından itibaren her yıl geleneksel Sünnet Şöleni düzenlenmektedir.

Sosyal yardımlar ile ilgili hizmetlerinin daha etkili ve verimli sunulabilmesi amacıyla Gülümseten Kart projesi hazırlanmıştır ve 2013 yılının Ramazan ayında uygulamaya geçilmiştir. Bu kart projesi kapsamda yıl boyunca 7000 kişiye 50, 75 100, 150 TL olmak üzere farklı miktarlarda kart dağıtımı yapılmıştır. Sosyal incelemeleri tamamlanan dezavantajlı gruplara 2013 yılı sonuna kadar aylık olarak sanal para yüklemeleri yapılmıştır. Sosyal Belediyeciliğin önemli örneklerinden biri olan elektronik kart uygulamasının yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir hale getirilmesi hedeflenmiştir.

BESAŞ tarafından düzenlenen ekmek yardımı kampanyası dahilinde gönderilen ekmek fişlerinin dağıtımı ise ihtiyaç sahibi vatandaşların başvuruları doğrultusunda Sosyal Yardımlar ve Değerlendirme Komisyonu Kararınca verilmektedir.

2.3.4. Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü sosyal ve eğitim alanındaki etkinlikleri yasa, yönetmelik ve genelgeler doğrultusunda planlamak ve uygulanmasını sağlamakla görevli olan birimdir. Belediyenin Stratejik Plan, Performans Programı ve bütçesine uygun olarak iş programını hazırlar ve yürütür.

Tablo 8: Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğünün Hizmet Standartları

HİZMETİN ADI	HİZMETİN TAMAMLANMA SÜRESİ (EN GEÇ)
Bursa Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (BUSMEK) Kursiyer Başvurusu	Online Başvuru 3 Dakika
Bursa Mobil Eğitim Projesi (BUMEP) Kursiyer Başvurusu	Online Başvuru Telefonla Başvuru 10 Dakika
Bursa Engelsiz Mobil Eğitim Projesi (BENMEP) Kursiyer Başvurusu	10 Dakika
İznik Tanıtım Turu / Uludağ Tanıtım Turları (Yeşil Tur) Vatandaş Başvurusu	10 Dakika
Bursa Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi (BADEM)	5 Dakika
Örgün Eğitime Destek Kursları Eğitim Projesi	1 Saat 10 Dakika

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Kamu Hizmet Standartları, 2018: 26 (https://www.bursa.bel.tr)

Yukarıda yer alan Tabloda 8'de görüldüğü gibi Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü mesleki eğitim ve sanat ile ilgili hizmetlerinin yürütülmesi konusunda vatandaşların mesleki beceri ve bilgilerinin geliştirilmesini sağlamaya yönelik kurslar açar. Kişisel gelişim kursu, özel öğretim kursu, meslek edindirme ve mesleki gelişim kursu, yetenek kursu gibi çeşitli kurslar ve öğrenci etüt merkezleri açarak bu kapsamdaki hizmetleri yerine getirir. Hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylerin eksik kalan eğitimlerini tamamlayabilmesi için eğitim hizmeti sunar (Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/hayat-boyu-ogrenme-subemudurlugu/idari/127?kat_id=632#detay).

Mobil eğitim hizmetlerinin yürütülmesi konusunda kadınların ve engelli bireylerin sosyo kültürel gelişimlerine katkı sağlayarak sosyal hayata adapte olmaları konusunda destek olur (Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020, 23).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Sosyal belediyecilik ve bu kapsamda yürütülen sosyal politika ve hizmetler literatürde teori ve uygulama açısından tartışılmıştır. Ancak sosyal belediyeciliğin Türkiye'deki belediyeler tarafından ne kadar benimsendiği, performans esaslı bütçeleme yaklaşımı çerçevesinde yeterince tartışılmamıştır. 2000'li yılların başında Türkiye'deki yerel yönetim reformları sayesinde kaynakların yerinden yönetim ilkesine ağırlık verilerek kullanılması anlayışına geçilmiştir. Ayrıca 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 2006 yılında çağdaş bir bütçeleme sistemine geçen belediyeler, stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporları sayesinde sosyal belediyeciliği hayata geçirmek açısından önemli bir fırsat elde etmişlerdir. Bu nedenle araştırmanın amacı; *Türkiye'deki belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışını performans esaslı bütçeleme ile ne ölçüde benimsediklerini ortaya koymaktır*. Performans esaslı bütçelemenin amaçları arasında mali saydamlık ve hesap verebilirlik olduğu için bu araştırma ile belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin hesabını ne kadar verebildikleri, performans saydamlığını ne kadar sağlayabildikleri anlaşılacaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Türkiye'de toplam 1.399 belediye bulunmaktadır. Bunların 30'u büyükşehir, 519'u büyükşehir ilçe, 51'i il, 403'ü ilçe, 396 belde belediyesidir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019: 26). Araştırmada kaynak ve zaman maliyeti sebebiyle Bursa Büyükşehir Belediyesi örneğinin incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bursa'nın köklü tarihi geçmişi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelen sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürü, Bursa Büyükşehir Belediyesi örneğinin seçilmesinde etkili olmuştur.

Araştırmada Bursa Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik açısından değerlendirilmesi için ise 2006-2019 yılları arası stratejik planları, performans programları ve faaliyet raporları "*doküman analizi*" yöntemiyle incelenmiştir. Söz konusu dokümanlardan belediyenin sosyal belediyecilikle ilgili hedefleri, performans göstergeleri ve hedeflere ulaşabilme durumuna ilişkin veriler derlenerek analiz edilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Sosyal belediyecilik uygulamaları kültürden spora, sanattan sosyal hizmetlere kadar oldukça geniş bir yelpazeyi içermektedir. Ayrıca belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin politika dokümanlarında standart bir şekilde sınıflandırılmamış olması, hangi faaliyetin sosyal belediyecilik ve sosyal bütçe kapsamında ele alınması gerektiğinin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle tezde sosyal belediyecilik kavramı; yaşlılar, engelliler, yoksullar, kimsesizler gibi "dezavantajlı gruplara" yönelik sosyal hizmetler olarak sınırlandırılmıştır. Bu nedenle tezin kısıtı dezavantajlı gruplar dışındaki sosyal belediyecilik uygulamalarını kapsam dışında bırakmasıdır.

4. BELEDİYELERDE PERFORMANS ESASLI BÜTÇE SİSTEMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Performans esaslı bütçe (PEB) sistemi ile ilgili olarak literatürdeki çalışmalara bakıldığında ilk uygulamaların Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktığı ve buradaki gelişmeler sonucunda dünyadaki diğer ülkeler tarafından da kabul görmeye başladığı görülmektedir. Bu sistem kamu hizmetlerinin sunulabilmesi için verilen ödeneklerden hizmet çıktısının en yüksek şekilde gerçekleşmesini sağlamak için geliştirilen bir sistemdir. PEB ülkemizde de 2006 yılından beri uygulanmaktadır (Çetinkaya, 2013: 301).

PEB sistemi; "*kamu idarelerinin ana fonksiyonlarını, bu fonksiyonların yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedeflerini belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşılıp ulaşılamadığını değerlendiren ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemi*" olarak tanımlanmaktadır (Maliye Bakanlığı, 2004: 7). Böylece PEB sistemi hesap verilebilirliği ve mali disiplini sağlar, raporlama mekanizması sayesinde de şeffaflığa katkı verir.

Performans esaslı bütçeleme; önceden belirlenmiş hizmet hedefleri doğrultusunda kaynakları performans düzeylerine göre tahsis eden bir yönetim aracı olarak tanımlanabilir. Bu sistem performans bilgisini sistemli bir şekilde kullanarak

kamu kurumlarına tahsis edilen ödeneklerle bu kurumların ulaştıkları sonuçlar arasında bağlantı kurmaktadır (Akdemir ve Çobanoğulları, 2013: 257).

4.1. STRATEJİK PLAN

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanununda stratejik plan, "*kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan"* olarak tanımlanmıştır (Md. 3/n). 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunlarına göre nüfusu 50.000'in üzerinde olan tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlü kılınmıştır. Büyükşehir Belediyesi Kanununda stratejik planı hazırlamak büyükşehir belediyesinin görevleri arasında sayılmıştır. Stratejik Planlama kamu idarelerinin planlı şekilde hizmet sunabilmesi, politika geliştirmesi, belirlenen politikaların bütçelere dayandırılması ve uygulamaların etkin bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaya yönelik temel bir araç olarak benimsenmiştir. Diğer bir ifadeyle stratejik planlama, kurum bütçesinin stratejik planda belirlenen amaç ve hedefleri ifade edecek biçimde hazırlanmasına ve kaynak tahsisinin önceliklere dayandırılmasına yardımcı olur. Stratejik planda kurumlar, misyon, vizyon ve temel değerlerini belirleyerek amaç, hedef ve stratejilerini ortaya koyarlar. Hedeflerin ölçülebilir şekilde olmadığı durumlarda stratejik planda hedefleri ölçmeye yönelik bazı performans göstergelerine yer verirler.

4.2. PERFORMANS PROGRAMI

Performans programı, "*Bir mali yılda kamu idaresinin stratejik planı doğrultusunda yürütmesi gereken faaliyetleri, bu faaliyetlerin kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren, idare bütçesinin ve idare faaliyet raporunun hazırlanmasına dayanak oluşturan programdır*" şeklinde tanımlanmaktadır (Maliye Bakanlığı, 2004: 16).

Performans programı, stratejik planlar ve bütçeler arasında güçlü bir ilişki kurulmasını sağlayan araçtır. Bu kapsamda, performans programlarında, stratejik planlarda yer alan orta ve uzun vadeli amaç ve hedeflere ilişkin yıllık hedefler, söz konusu hedefleri gerçekleştirmek üzere belirlenen faaliyet-projeler ile bunların kaynak ihtiyacı yer almaktadır (5018 S.K., m. 9). Performans hedeflerine ne derece ulaşıldığını izlemek ve değerlendirmek üzere oluşturulan performans göstergelerine de bu programlarda yer verilmektedir.

4.3. FAALİYET RAPORU

Faaliyet Raporu, performans programında belirlenen performans hedeflerinin uygulama sonrasında ne kadar gerçekleştirildiğini açıklamak üzere her yıl hazırlanan bir hesap verme yükümlülüğü aracıdır. Bu raporda mali-performans hedefleri, gerçekleşmeleri, varsa sapmalar ve sapmaların nedenleri de açıklanmak zorundadır. Nitekim 5018 Sayılı Kanun'da; "*İdare faaliyet raporu, ilgili idare hakkındaki genel bilgilerle birlikte; kullanılan kaynakları, bütçe hedef ve gerçekleşmeleri ile meydana gelen sapmaların nedenlerini, varlık ve yükümlülükleri ile yardım yapılan birlik, kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin bilgileri de kapsayan malî bilgileri; stratejik plan ve performans programı uyarınca yürütülen faaliyetleri ve performans bilgilerini içerecek şekilde düzenlenir"* denilmektedir.

5. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN STRATEJİK PLAN, PERFORMANS PROGRAMI VE FAALİYET RAPORLARINA YANSIMA DURUMU

Bursa Büyükşehir Belediyesi, performans esaslı bütçelemenin yürürlüğe konduğu 2006 yılından bu yana 2006-2009, 2010-2014 ve 2015-2019 olmak üzere 3 dönem stratejik plan hazırlamıştır. Çalışmanın hazırlandığı tarihlerde 2019 yılı faaliyet raporu açıklanmadığı için ilgili yıl inceleme dışında bırakılmıştır.

Tablo 9: Bursa Büyükşehir Belediyesinin Stratejik Planları ve Belediye Başkanları

Stratejik Plan Dönemi	Belediye Başkanı
2006 – 2009	Hizmet ŞAHİN (2006-2009 Mart), Recep ALTEPE (2009 Mart -)
2010 – 2014	Recep ALTEPE
2015 – 2019	Recep ALTEPE (2015 – Ekim 2017) Alinur AKTAŞ (Kasım 2017 -)

Kaynak: Bursa Büyükşehir Web Sitesi (http://www.bursa.bel.tr)'den yararlanılmıştır.

Tablo 9'da ilgili dönemlerde belediye başkanlığı görevini yürüten siyasetçiler yer almaktadır. Birinci ve üçüncü dönemde belediye başkanlığı değişiklikleri olduğu görülmektedir.

5.1. 2006 – 2009 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ

2006-2009 Stratejik Plan Döneminde Bursa Büyükşehir Belediyesinin örgüt yapısı incelendiğinde yapının, belediye başkanı, 83 üyeden oluşan belediye meclisi, 10 üyeden oluşan belediye encümeni, 1 belediye başkan vekili, 1 genel sekreter, 3 genel sekreter yardımcısı, 1 teftiş kurulu başkanı, 1 hukuk müşaviri, 1 sivil savunma uzmanı, 16 adet daire başkanlığı, 50 müdürlük, Buski Genel Müdürlüğü ve 6 belediye şirketinden oluştuğu görülmektedir. Dönemin büyükşehir belediye başkanları Hikmet ŞAHİN (2004-2009) ve Recep Altepe (2009-2017) olmuştur.

Dönemin örgüt yapısı incelendiğinde sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten ana birimin Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olduğu görülmektedir. Bu başkanlığa bağlı olarak çalışan müdürlükler ise aşağıda sıralanmaktadır:

a. Veteriner Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi Şube Müdürlüğü,

b. Mezarlıklar Şube Müdürlüğü

c. Huzurevi Şube Müdürlüğü

d. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

e. Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü

5.1.1. 2006 – 2009 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 stratejik planı 13.04.2006 tarihinde kabul edilerek uygulamaya girmiştir. Stratejik planda orta vadeli amaç ve hedefler ana faaliyet grubu anlamına gelen odak alanlar çerçevesinde belirlenmiştir. İlgili planda kullanılan anahtar kavramların ne anlama geldikleri Tablo 10'de gösterilmektedir.

Tablo 10: 2006-2009 Stratejik Planındaki Terimler ve Açıklaması

ODAK ALAN	"Sunulan hizmetlerinin orta ve uzun vadede ulaşılması istenen durumdur"
STRATEJİK AMAÇ (Politika)	"Kuruluşun hizmetine ilişkin ulaşmayı hedeflediği politikaların uygulanması ile elde edilecek sonuçları ifade eder"
STRATEJİK HEDEF	"Amaçların gerçekleştirilebilmesine yönelik spesifik ve ölçülebilir alt amaçlardır"
PERFORMANS HEDEFİ	"Kamu idaresinin stratejik planında yer alan amaç ve hedefleri doğrultusunda; bir mali yılda ulaşılması gereken performans seviyesidir"

Kaynak: Bursa Büyük Şehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planında **16** odak alan belirlenmiş, **69** stratejik amaca kaynak tahsisi öngörülmüş ve **227** performans hedefi oluşturulmuştur (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2006 Faaliyet Raporu: 37). Söz konusu odak alanlar Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Amaçlar

OA 1. KURUMSAL YAPININ GELİŞTİRİLMESİ
OA 2. MALİ YAPININ GÜÇLENDİRİLMESİ
OA 3. DENETİM FAALİYETLERİ
OA 4. AVRUPA BİRLİĞİ, ULUSAL VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER **Stratejik Amaç 4.3. Avrupa Birliği İle İlişkilerin Güçlendirilmesi ve Uluslararası Fonlardan Yararlanılması**
OA 5. ALTYAPI HİZMETLERİ
OA 6. KÜLTÜREL FAALİYETLER
OA 7. SOSYAL HİZMETLER **Stratejik Amaç 7.2. Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi** **Stratejik Amaç 7.3. Engelli Hizmetlerinin Verilmesi** **Stratejik Amaç 7.5. Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi**
OA 8. DOĞAL AFETLER
OA 9. ULAŞIM-TRAFİK
OA 10. YEŞİL ALAN VE REKREASYON
OA 11. İMAR VE PLANLAMA
OA 12. ÇEVRE VE SAĞLIK **Stratejik Amaç 12.3. Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması**
OA 13. EĞİTİM
OA 14. TARİHİ MİRASIN KORUNMASI
OA 15. BİLGİ TOPLUMU
OA 16. HALKLA İLİŞKİLER VE KATILIMCI YÖNETİM

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2006-2009

Tabloda Bursa Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik ile ilgili olan politikaları (amaçları) koyu şekilde gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 2006-2009 stratejik planında sosyal belediyecilik ile ilgili temel alanın "***7. Sosyal Hizmetler***" başlığı olduğu anlaşılmaktadır. Bu odak alanın stratejik amacı sosyal hizmetlerin kapasitesini arttırmak ve sosyal refah seviyesini geliştirmek olarak tespit edilmiştir. Bu amacın gerekçesi ise Bursa'nın aşırı göç alması ve ekonomik krizlerden yoğun şekilde etkilenmesi sebebiyle sosyal hizmete ihtiyacı olan birey sayısının gün geçtikçe artması,

yoksullukla mücadele konusunda destek gereksiniminin artması olarak gösterilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2006: 51-55).

Sosyal belediyecilik ile ilgili olarak 7. odak alan dışında 4, ve 12 no'lu odak alanlar içinde de sosyal belediyecilik ile ilgili bazı amaçlara yer verildiği görülmektedir. Böylece 2006-2009 Plan Döneminde 3 odak alanda *toplam 5 adet stratejik amacın dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilik faaliyetleriyle ilgili olduğu* ifade edilebilir. İlgili plan dönemindeki söz konusu 5 amaç ve bu amaçların hedefleri aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir:

4.1.1.1. Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacı

Stratejik Plan (2006-2009)'da "Bursa Büyükşehir Belediye sınırları dahilinde, yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve aile sayıları gün geçtikçe artış" gösterdiği belirtilmiş ve "İl düzeyinde sosyal yardım ihtiyaçlarının belirlenmesinde mevcut durumun analiz edilmesi, verilecek yardımların gerçekleşme düzeylerinde önem arz" ettiği belirtilmiştir. Bu çerçevede "sosyal yardım hizmetlerinin verilmesi" stratejik amacının gerekçesinin "*sosyal yardım hizmetlerinde il düzeyinde tesislerin arttırılması ve işletim eksikliğinin giderilmesini sağlamak*" olduğu belirtilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı, 2006: 38). Sosyal yardım hizmetlerinin verilmesi stratejik amacına ilişkin hedef ve bilgilere Stratejik Planda Tablo 12'de görüldüğü gibi yer verilmiştir.

Tablo 12: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK HEDEFLER	YILLAR	PERFORMANS KRİTERİ	İLGİLİ BİRİMLER
"Mevcut Durum Tespiti" • Yoksulluk Haritası Çıkarmak	2006-2007	Gerçekleştirme	Sosyal Hizmetler Şb. Md., Huzurevi Şb.Md., Eğitim Şb. Md., Coğrafi Bilg.Sist.Şb.Md.
"Yardım Konularının Tespiti ve Hizmetin Sunumu" • Yakacak • Gıda • Giyim • Eğitim Bursu • Kırtasiye Yardımı • Mobil Sağlık-Ambulans Hizmetleri ve İlaç Yardımı • Malzeme & Ekipman • Şehir İçi Ulaşım Desteği	2006-2009	Toplam 15.000 aileye çeşitli yardım konularında hizmet sunumunun yapılması Her yıl (%10 artış)	Sosyal Hizmetler Şb.Md., Huzurevi Şb.Md., Eğitim Şb.Md., Toplu Taşıma Şb. Md.
"Tesisleşme" • Sanat ve Mesleki Eğitim	2006-2009	10 kurs merkezi Her yıl (%10 artış) Yapım-Tahsis-Kiralama	Şehir Planlama Şb.Md., Etüd Proje Şb. Md, Yapı İşleri Şb.Md. Kiralar Şb.Md., İhale Şartname Hazırlama Şb. Md.
" İşletim" • Sanat ve Mesleki Eğitim	2006-2009	35 branşta kurs açmak Her yıl (%10 artış)	Sosyal Hizmetler Şb.Md.
"Tesisleşme" • Aşevi	2006	1 Adet Yapım- Tahsis-Kiralama	Şehir Planlama Şb.Md. Etüd Proje Şb. Md Yapı İşleri Şb.Md. Kiralar Şb.Md. İhale Şartname Hazırlama Şb.Md.
"İşletim" • Aşevi	2006-2009	Ramazan ayı boyunca	Sosyal Hizmetler Şb.Md. Kiralar Şb.Md.
" Gıda Bankası"	2006-2009	1000 Aile Sayı/Yıl (% 10 artış)	YG21 Şb.Md.

Kaynak: (Bursa Büyük Şehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

4.1.1.2. Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacı

Stratejik Plan (2006-2009)'da *engelli hizmetlerinin verilmesi amacına*, "Bursa Büyükşehir Belediyesi hizmet sınırları içinde ikamet eden özürlü bireylere yönelik yardım ve destek hizmetlerini güçlendirmek özürlü vatandaşların toplum yaşamına katılımlarını kolaylaştırmak ve özürlülerin haklarını gözetmeye teşvik edecek hoşgörülü bir toplum yapısının oluşumuna katkıda bulunmak amacıyla tesisleşme ve hizmet desteğinin ve kapasitelerin artırılmasını sağlamak" gerekçesiyle yer verildiği belirtilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı, 2006: 39).

Tablo 13: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK HEDEFLER	YILLAR	PERFORMANS KRİTERİ	İLGİLİ BİRİMLER
"Tesisleşme Engelli Hizmet Merkezi"	2007	(1 adet) Yapım- Tahsis Kiralama	Şehir Planlama Şb.Md. Etüd Proje Şb. Md Yapı İşleri Şb.Md. Kiralar Şb.Md. İhale Şartname Hazırlama Şb.Md.
" İşletim Engelli Hizmet Merkezi"	2008	1 Adet	Sosyal Hizmetler Şb. Md.
" Evde Bakım Hizmetleri"	2007-2009	600 Kişi/Yıl	Şehir Planlama Şb. Md. Etüd Proje Şb. Md Yapı İşleri Şb. Md. Kiralar Şb. Md. İhale Şartname Hazırlama Şb.Md.
" Ulaşılabilirliğin Sağlanması" • Fiziksel Hizmetler • Kamu Hizmetleri • Ulaşım Hizmetleri	2006-2009	Yaya yolu, Belediye binasında düzenleme, 3 adet otobüsün engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesi, 20 kişi (personel) işaret dili eğitimi Her yıl %10 artış	Yapı İşleri Şb. Md. Toplu Taşıma Şb. Md. Eğitim Şb. Md. Etüd Proje Şb. Md.
"Yerel Gündem 21 Engelliler Meclisi"	2006-2009	Her hafta toplantı sayısı	YG21 Şb. Md.

Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

Engelli hizmetlerinin verilmesi stratejik amacına ilişkin hedef ve bilgilere ilgili Stratejik Planda Tablo 13'te olduğu gibi yer verilmiştir.

4.1.1.3. Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacı

Stratejik Plan (2006-2009)'da *aile ve yetişkin hizmetlerinin verilmesi amacının* "ailenin bütünlüğünün korunması ve sosyal refahının artırılması, yetişkinlerin birey olma potansiyellerinin güçlendirilmesi ve toplumsal uyumlarının sağlanması, ekonomik, toplumsal, kültürel ve psikolojik sorunlarla baş edebilmeleri için desteklenmesi sağlamak amacıyla verilecek hizmetlerin tesisleşmesi ve işletimlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak" gerekçesiyle belirlendiği ifade edilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı, 2006: 40).

Tablo 14: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK HEDEFLER	YILLAR	PERFORMANS KRİTERİ	İLGİLİ BİRİMLER
Huzurevi • Kardeş Huzurevi • Hasta-Yaşlı Bakım Eğitimi Projesi	2006-2007	1 Huzurevi/Yıl 25 Kişi/Yıl	Huzurevi Şb.Md.
Tesisleşme • Bayan Lokali • Konuk Evi • Toplum Merkezi	2008-2009 2006-2007 2006	(1 adet) (1 adet) (1 adet) Yapım-Tahsis-Kiralama	Şehir Planlama Şb.Md. İmar Uyg.Şb.Md. Yapı İşleri Şb.Md. Kiralar Şb.Md. İhale Şartname Hazırlama Şb.Md.
İşletim • Bayan Lokali • Konuk Evi • Toplum Merkezi	2009 2007 2007	1'er adet	Sosyal Hizmetler Şb.Md.
Yaşlı Evde Bakım Hizmeti	2007-2009	500 kişi/yıl %10 artış	Sosyal Hizmetler Şb.Md.
Yerel Gündem 21 Kadın Meclisi	2006-2009	Her hafta toplantı sayısı	YG21 Şb.Md.

Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

Aile ve yetişkin hizmetlerinin verilmesi amacının ilişkin hedef ve bilgilere Stratejik Plan (2006-2009)'da Tablo 14'te olduğu gibi yer verilmiştir.

4.1.1.4. AB ile İlişkilerin Güçlendirilmesi ve Uluslararası Fonlardan Yararlanılması Amacı

Stratejik Plan (2006-2009)'da *AB ile ilişkilerin güçlendirilmesi ve uluslararası fonlardan yararlanılması amacının* "AB uyum sürecinde uluslararası temaslarla ilişkilerimizi güçlendirmek ve AB fonlarından verimli bir şekilde yararlanarak projeler gerçekleştirmek" gerekçesiyle belirlendiği ifade edilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı, 2006: 30).

Stratejik Plan (2006-2009)'da bu amaçla ilgili hedef ve bilgiler incelendiğinde hedeflerden birkaçının tez konumuz olan dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilik anlayışı ile ilişkili olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 15). Örneğin göç kaynaklı sorunların giderilmesi yönelik AB'den hibe alınması, kadınların bilinçlendirilmesi, engellilere meslek edindirilmesi, ihtiyaç sahibi kadınlara yönelik "Çocuk Bakıcılığı Eğitimi Projesi" gibi dezavantajlı gruplara yönelik hedefler sosyal belediyecilik anlayışının birer yansıması olarak kabul edilebilir.

Tablo 15: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki AB İle İlişkilerin Güçlendirilmesi ve Uluslararası Fonlardan Yararlanılması Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK HEDEFLER	YILLAR	PERFORMANS KRİTERİ	İLGİLİ BİRİMLER
"AB Göç Kaynaklı Sosyal ve Ekonomik Problemlerinin Çözümüne Destek Projesinin Yürütülmesi ve Hibe Alınması"	2006-2007	Süresinde tamamlanması	Etüd Proje Şb. Md. Sosyal Hizmetler Şb.Md
"Kadınların Eğitim Yoluyla Bilinçlendirilmesi ve Toplum İçindeki Statülerinin Arttırılması. (UNDP)"	2006	Tamamlanması	YG21 Şb.Md.
"Engellilere Bursa'ya Özgü Hediyelik Eşya Üretimi Konusunda Meslek Edindirilmesi ve Bursa Turizminin Geliştirilmesi. (UNDP)"	2006	Tamamlanması	YG21 Şb.Md.
"İhtiyaç Sahibi Bayanlara Yönelik Çocuk Bakıcılığı Eğitimi Projesi. (SRAP-Dünya Bankası)"	2006	Tamamlanması	YG21 Şb.Md.

Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

4.1.1.5. Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacı

Stratejik Plan (2006-2009)'da *sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması amacının* "yoğunlaşan kent nüfusuna; …yaşamları esnasında verilen tedavi ve koruyucu sağlık hizmetlerinin… daha modern hızlı ve düzenli bir şekilde yapılmasını sağlamak" gerekçesini taşıdığı ifade edilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009 Stratejik Planı, 2006: 30).

Stratejik Plan (2006-2009)'da bu amaçla ilgili hedef ve bilgiler incelendiğinde hedeflerden özellikle yaşlı sağlığını izlemek hedefinin tez konusu olan dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilikle ilişkili olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 16).

Tablo 16: 2006-2009 Dönemi Stratejik Planındaki Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK HEDEFLER	YILLAR	PERFORMANS KRİTERİ	İLGİLİ BİRİMLER
"Yaşlı Sağlığını İzlemek" • Mahalle bazında yaşlı sağlığını izlemek • Huzurevinde verilen sağlık hizmetlerini 24 saate çıkarmak	2007-2009 2007	5 mahalle/yıl Hizmetin 24 saate çıkması	Sağlık İşl.Şb.Md.

Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

5.1.2. 2006 – 2009 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri

Orta vadeli olan Stratejik Plandaki amaç ve hedeflere, her yıl performans programı hazırlanarak adım adım ulaşılmaya çalışılması esastır. Performans programlarında ilgili yıl hedefi belirlenmekte ve o yılın bütçesi ile hedeflere kaynak tahsis edilmektedir. Bütçe dönemi sonrasında ise yılın performans hedeflerine ulaşılıp ulaşılmadığı faaliyet raporlarıyla açıklanmaktadır.

Bu araştırmanın temel konusu olan dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilik anlayışının ne kadar benimsendiği, performans hedef ve gerçekleşme durumlarına bakılarak anlaşılabilir. Daha önce söz edildiği gibi idarelerin hedeflerden sapmalar varsa bunların sebeplerini de açıklamak zorunda oldukları belirtilmelidir.

2006-2009 Stratejik Plan dönemine ait yıllık performans hedefleri ve gerçekleşme durumu aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin 2006 ve 2007 yıllarına ait performans programlarına ulaşılamadığından ilgili yıllara ait verilere 2008 yılı performans programı ve faaliyet raporundan ulaşılmıştır.

Tablo 17, ilk plan dönemine ait "Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacına" ilişkin performans bilgilerini içermektedir:

Tablo 17: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Sosyal Yardım Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu

SA 7.2 SOSYAL YARDIM HİZMETLERİNİN VERİLMESİ					
SH 7.2.1	**"2006-2007 Yılları Arasında Mevcut Durumun Tespiti İçin Yoksulluk Haritası Çıkarmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Yoksulluk haritasının hazırlanmasını gerçekleştirme"	H. Yok	H. %50	H. %100	H. %100
		G. %20	G.0	G.0	G.0
		S.Açıklama yok	S.Açıklama yok	S.Açıklama yok	S.Açıklama yok
SH 7.2.2	**"2006-2009 Yılları Arasında Toplam 15000 Aileye Çeşitli Yardım Konularında Hizmet Sunumun Yapılması"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Giyim yardımı"	H. 2500aile	H. 3000aile	H. 3500aile	H. 3500aile
		G. 2500aile	G. 3000aile	G. 3500aile	G. 3500aile
PG	"Eğitim bursu verilecek öğrenci sayısı"	H.1750	H. 1750	H. 1750	H. 1750
		G.1750	G. 1750	G. 1750	G. 1750
PG	*"Eğitim bursu işlemlerinden memnuniyet"*	H.Yok	H.%80	H.%80	H.%80
		G.%89	G.%87	G.%87,4	G.-
		S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
PG	*"Personel davranışından memnuniyet"*	H.Yok	H. %80	H.%80	H.%80
		G.%93	G.%92	G.%93,2	G.-
		S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
PG	*"İletişim kolaylığı"*	H.Yok	H. %80	H.%80	H.%80
		G.%85	G.%89	G.%92.8	G.-
		S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
PG	*"Burs ücretinin yeterliliği"*	H.Yok	H. %80	H. %80	H.%80
		G.%59	G.%56	G.	G.-
		S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
PG	*"Burs ödeme süresinin uygunluğu"*	H.Yok	H. %80	H.%80	H.%80
		G.%85	G.%81	G.%83,4	G.-
		S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S.	S. Açıklama yok.
PG	*"Öğrenci sayısının yeterliliği"*	H.Yok	H. %80	H. %80	H.%80
		G.%69	G.%70	G.	G.-
		S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
PG	*"Banka işlemlerinden memnuniyet"*	H.Yok	H. %80	H.%80	H.%80
		G.%82	G.%90	G.-	G.-
		S. Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	S. Açıklama yok.	S. Açıklama yok.
SH 7.2.5	**"2006 Yılında 1 adet aşevi tesisi kurmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**

Aşevi 2009 yılında kurulmuştur.					
SH 7.2.6	**"2006-2009 Yılları Arasında Aşevini İşletmek"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Verilen aşevi hizmeti"	H.1 G.0 S. Açıklama yok.	H.1 G.0 S. Açıklama yok.	H.1 G.0 S. Açıklama yok.	H.1 G.1
SH 7.2.7	**"2006-2009 Yılları Arasında Gıda Bankası Kurmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	*"Gıda bankasın teftişinin tamamlanması"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.%100 G.- S. Açıklama yok.	H.%50 G.- S. Açıklama yok.
PG	*"Gıda bankası için personel görevlendirilmesi"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.3 G.- S. Açıklama yok.	H.4 G.- S. Açıklama yok
PG	*Gıda bankası için bağışlar yolu ile malzeme temin edilmesi"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.%50 G.- S. Açıklama yok.	H.%80 G.- S. Açıklama yok.

**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*
PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma
Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

- Elde edilen dokümanların incelenmesi sonucunda stratejik planda yer verilmeyen ancak yılın performans programlarıyla ilave edilen performans göstergelerinin olduğu görülmüştür. Anlaşılırlığı sağlamak için bu göstergelerin Tabloda italik olarak yer alması kararlaştırılmıştır. Sosyal yardım hizmetlerinin verilmesi amacına ilişkin göstergelere bakıldığında toplam 10 performans göstergesinin stratejik plan dışında sonradan eklendiği anlaşılmıştır. Bu durum stratejik plan hazırlama aşamasında yeterli tecrübenin olmaması ve planı düzeltme çabası olarak yorumlanabilir.

- 7.2.1 nolu *"yoksulluk haritası çıkarılmasına"* ilişkin stratejik hedefe ait performans göstergesi için 2006 yılında hedef belirlenmediği fakat gerçekleşme oranı tespit edildiği görülmüştür. Diğer yıllarda ise yıllık performans hedefleri belirlenmesine rağmen hedefin gerçekleşme durumunun açıklanmadığı tespit edilmiştir.

- 7.2.2 nolu *"2006-2009 Yılları Arasında Toplam 15000 Aileye Çeşitli Yardım Konularında Hizmet Sunumun Yapılması"* stratejik hedefinde yer alan "giyim yardımı" göstergesine ait performans hedeflerinde ilgili yılların tamamında %100 gerçekleşme olduğu görülmüştür. Aynı stratejik hedef dahilinde *"Eğitim bursları"* ile ilgili göstergeler incelendiğinde ise 2006-2009 yıllarında 1750 kişilik eğitim bursu hedefinin %100 gerçekleştiği görülmüştür.

- 7.2.5 nolu *"2006 Yılında 1 adet aşevi tesisi kurmak"* stratejik hedefinin ancak 2009 yılında gerçekleştirildiği anlaşılmıştır ve böylece 7.2.6 nolu "*2006-2009 Yılları*

Arasında Aşevini İşletmek" hedefinin de gecikmeli olarak 2009 yılında gerçekleştiği görülmüştür.

- 7.2.7 nolu *"2006-2009 Yılları Arasında Gıda Bankası Kurmak"* stratejik hedefine ilişkin yılı performans programlarıyla ilave edilen 3 adet performans göstergesinin 2008 ve 2009 yıllarına ait hedeflerin olduğu anlaşılmıştır. Ancak yaptığımız doküman analizlerinde bu hedeflerin gerçekleşme durumuna ilişkin bir bilgiye rastlanılamamıştır.

- Tablo 17'nin geneli değerlendirildiğinde performans göstergelerinin sapma nedenlerine ilişkin yeterli açıklamalara yer verilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 18: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Engelli Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu

SA 7.3 ENGELLİ HİZMETLERİNİN VERİLMESİ					
SH 7.3.1	**"2007 Yılında Engelli Hizmet Merkezi Kurmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Engelli merkezinin kurulması"	Gösterge 2007-2009 yıllarını kapsamakta.	H.1 G.0 S. Engelli Hizmet Merkezi gerçekleştirilemedi	H.1 G.0 S. Engelli Hizmet Merkezi gerçekleştirilemedi	H.1 G.0 S. Engelli Hizmet Merkezi gerçekleştirilemedi
PG	*"Her yıl engelli envanterini oluşturmak"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.1 G.0 S. Engelli Hizmet Merkezi gerçekleştirilemediği için envanter oluşturulamadı.	H.1 G.1
SH 7.3.2	**"2008 Yılında Engelli Hizmet Merkezini İşletmek"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Engelli Merkezi kurulamadığı için işletilmesi hedefi de gerçekleştirilememiştir.					
SH 7.3.3	**"2007-2009 Yılları Arasında Evde 600 Kişiye Bakım Hizmetleri Vermek"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
2008 yılı performans programında 7.4.4 "2007-2009 yılları arasında yılda 500 kişiye evde bakım hizmeti vermek" stratejik hedefi olarak yer aldığı görülmüştür.					
SH 7.3.4	**"2006-2009 Yılları Arasında Engellilerin Ulaşılabilirliğini Kolaylaştırmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
Stratejik hedefe ait performans göstergesi ve performans hedefi bilgisine ulaşılamamıştır.					
SH 7.3.5	**"2006-2009 Yılları Arasında Yerel Gündem 21 Engelliler Meclisi İçin Toplantılar Düzenlemek"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Engelliler meclisi her hafta toplantı sayısı (yaz dönemi ve ramazan ayı hariç)"	H. G. 42 S.	H.45 G. 76 S. Açıklama yok.	H.45 G. Her hafta yapılıyor S. Açıklama yok.	H.45 G. Her hafta yapılıyor. S. Açıklama yok.

**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*
PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma
Kaynak: (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)

Tablo 18, 2006-2009 Stratejik Planında yer alan "*Engelli Hizmetlerinin Verilmesi* " amacına ilişkin performans bilgilerini içermektedir.

- 7.3.1 nolu "*2007 Yılında Engelli Hizmet Merkezi Kurmak"* stratejik hedefine ilişkin "*her yıl engelli envanterini oluşturmak"* göstergesinin stratejik plan dışında sonradan 2008 yılı performans programına eklendiği anlaşılmıştır. 2008 yılında engelli envanterinin oluşturulamamasının sebebi olarak engelli merkezinin kurulamamış olması gösterilmiştir. Ancak 2009 yılında merkez yine kurulamamasına rağmen envanterin çıkarıldığı anlaşılmıştır.

- 2007 yılında kurulması hedeflenen *engelli merkezi* kurulamadığı için 7.3.2 nolu "*2008 Yılında Engelli Hizmet Merkezini İşletmek*" stratejik hedefine de ulaşılamadığı tespit edilmiştir.

- Stratejik Planda 7.3.3 nolu "*2007-2009 Yılları Arasında Evde 600 Kişiye Bakım Hizmetleri Vermek"* stratejik hedefinin altına 2008 yılı performans programında "*2007-2009 yılları arasında yılda 500 kişiye evde bakım hizmeti vermek*" şeklinde yeni bir hedef belirlendiği ancak eski hedefin de aynen yer aldığı gözlenmiştir. Buradan hareketle 600 kişiye verilecek bakım hizmetinin 500'ünün yaşlıları ilgilendireceği şeklinde bir yorum yapılabilir. Ancak plan döneminde hedeflerin değiştirilmesi ya da hedefe ilaveler yapılması performans esaslı bütçeleme yaklaşımı ile uyuşmamaktadır. Ayrıca kaç kişiye bakım hizmeti verildiğine dair bir herhangi bir performans bilgisine de ulaşılamamıştır.

- 7.3.5 nolu "*2006-2009 Yılları Arasında Yerel Gündem 21 Engelliler Meclisi İçin Toplantılar Düzenlemek"* stratejik hedefi incelendiğinde toplantı sayısının gösterge olarak belirlendiği yıl hedeflerinin 45 olduğu, ilk iki yıl dokümanlarda net gerçekleşme rakamı verilmesine rağmen, son iki yılda "her hafta yapılıyor" şeklinde net bilgi içermeyen bir açıklama yapıldığı görülmüştür.

Tablo 19, 2006-2009 Stratejik Planında yer alan "*Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi* " amacına ilişkin performans bilgilerini içermektedir.

Tablo 19: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Aile ve Yetişkin Hizmetlerinin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu

SA 7.4 AİLE ve YETİŞKİN HİZMETLERİNİN VERİLMESİ					
SH 7.4.1	**"Huzurevini Geliştirmek İçin Projeler Oluşturmak"**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"2006-2007 1 huzurevi/yıl	Gösterge Yok	H.%100 G.0 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	" Hasta- yaşlı bakım eğitimi projesi 25 kişi/yıl"	Gösterge Yok	H.%100 G.0 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Huzurevi yaşlı memnuniyet anketi"*	Gösterge Yok	H.%90 G.0 S. Açıklama yok	H.2 G.2	H.2 G.2
PG	*"Huzurevi yaşlı yakını memnuniyet anketi"*	Gösterge Yok	H.%90 G.0 S. Açıklama yok	H.2 G.2	H.2 G.2
PG	*"Huzurevi ziyaretçi memnuniyet anketi"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.2 G.2	H.4 G.4
PG	*"Huzurevinde hizmet verilen yaşlı sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.300 G.300	H.300 G.300

PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma
**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*
Kaynak: (Bursa Büyük Şehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5), (Bursa Büyük Şehir Belediyesi 2008 Yılı Performans Programı, https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/2008.pdf), (Bursa Büyükşehir Belediyesi 2009 Yılı Performans Programı, https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/2009.pdf)

- Yukarıdaki tabloya göre 7.4.1 nolu *"Huzurevini Geliştirmek İçin Projeler Oluşturmak"* stratejik hedefine ilişkin olarak toplamda 6 gösterge belirlenmiş olup bunlardan "*2006-2007 1 huzurevi/yıl*" ve " *hasta- yaşlı bakım eğitimi projesi 25 kişi/yıl*" göstergelerinin stratejik planda yer aldığı, diğer 4 göstergenin ise stratejik planda yer almadığı ve yılı performans programları ile dahil edildiği görülmüştür.

- Dokümanlar incelendiğinde 2007 yılındaki "*huzurevi yaşlı yakını memnuniyet anketi"* gibi bazı performans göstergelerine ait hedeflerin belirlenmesine rağmen gerçekleşme durumları hakkında bilgi verilmediği görülmüştür.

- Tablo 19'nin geneli değerlendirildiğinde 2008 yılında 4, 2009 yılında 4 olmak üzere toplamda 8 performans hedefine %100 ulaşıldığı sonucuna varılmıştır.

2009 yılı faaliyet raporunda performans programlarında yer alan performans hedeflerine ulaşmak amacıyla yapılan hizmetler ile ilgili envanterler oluşturulmasının gerekliliğine, hizmetlerdeki etkinliğin sağlanabilmesi için de yazılım programlarına duyulan ihtiyaca değinilmiştir. Böylece kullanılacak bu programlar sayesinde raporlama

ve izlenebilirlik etkin şekilde sağlanabilecektir. (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2009 Faaliyet Raporu: 244).

Tablo 20, 2006-2009 Stratejik Planında yer alan "*Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması* " amacına ilişkin performans bilgilerini içermektedir.

Tablo 20: 2006-2009 Stratejik Plan Dönemi Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması Amacına İlişkin Performans Durumu

12. 3 SAĞLIK HİZMETLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI					
SH 12.3.1	**Yaşlı Sağlığını İzlemek**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Mahalle bazında yaşlı sağlığını izlemek (2007-2009)"	Gösterge 2007-2009 yıllarını kapsamakta	H. 5	H. 5	H. 5
			G. %0	G. %0	G. %0
			S. Personel Eksikliği sebebiyle hedef gerçekleştirilememiştir.	S. Personel Eksikliği sebebiyle hedef gerçekleştirilemiştir.	S. Personel Eksikliği sebebiyle hedef gerçekleştirilemiştir.
PG	"Huzurevinde verilen sağlık hizmetlerini 24 saate çıkarmak (2007)"	Gösterge 2007 yılını kapsamakta	H. 24 Saat	Gösterge 2007 yılını kapsamakta	Gösterge 2007 yılını kapsamakta
			G. 24 Saat		
SH 12.3.2	**Sağlık Donanım İhtiyaçlarını Gözden Geçirmek**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**
PG	"Merkez laboratuarının modernizasyonu" 2006-2007	H. Yok	H. Yok	H. %17	H.%100
		G.	G.	G.	G.%100
		S.	S.	S.	
PG	"Laboratuar sayısını arttırmak"	Gösterge 2008 yılını kapsamakta	Gösterge 2008 yılını kapsamakta	H. Yok	H.%100
				G.	G.%100
				S.	

Kaynak: (Bursa Büyük Şehir Belediyesi Stratejik Plan 2006-2009, https://www.bursa.bel.tr/?sayfa=yayinlar#tab-5)
SP: Stratejik Plan, PP: Performans Programı, PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma

- *"Sağlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması"* amacı ile ilgili olarak toplamda 4 performans göstergesine yer verildiği, 2007 yılında 1, 2008 yılında 1,2009 yılında 2 performans hedefinin gerçekleşmesinin %100 olduğu tespit edilmiştir.

- 12.3.1 nolu "*Yaşlı Sağlığını İzlemek"* stratejik hedefe ilişkin stratejik planda yer alan 2 göstergenin hedefleri 2017 yılını içerdiği için 2017 yılı performans programında yer aldığı görülmüştür. Aynı stratejik hedefe ilişkin "*mahalle bazında yaşlı sağlığının izlenmesi*" performans göstergesinin hedeflerinin de personel eksikliğinden dolayı ilgili yıllarda gerçekleştirilemediği sonucuna varılmıştır.

5.2. 2010 – 2014 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ

2010-2014 Stratejik Plan Döneminde Bursa Büyükşehir Belediyesinin örgüt yapısı incelendiğinde yapının, belediye başkanı, 46 üyeden oluşan belediye meclisi, 10 üyeden oluşan belediye encümeni, 1 belediye başkan vekili, 1 genel sekreter, 3 genel sekreter yardımcısı, 1 teftiş kurulu başkanı, 1 hukuk müşaviri, 1 sivil savunma uzmanı, 16 adet daire başkanlığı, 1 genel müdürlük, 53 şube müdürlüğü ve 7 belediye şirketinden oluştuğu görülmektedir. Dönemin büyükşehir belediye başkanı Recep Altepe (2009-2017)'dir.

Dönemin örgüt yapısı incelendiğinde sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten ana birimin Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olduğu görülmektedir. Bu başkanlığa bağlı olarak çalışan müdürlükler ise aşağıda sıralanmaktadır:

a. Veteriner Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi Şube Müdürlüğü,

b. Mezarlıklar Şube Müdürlüğü

c. Huzurevi Şube Müdürlüğü

d. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

5.2.1. 2010 – 2014 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 dönemine ait stratejik planı 10.09.2009 tarihinde kabul edilerek uygulamaya girmiştir. Stratejik planda 13 odak, 28 stratejik amaç ve 158 stratejik hedef belirlenmiştir. Stratejik hedeflerin altında da performans göstergelerine yer verilmiştir. Söz konusu odak alanlar Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21: 2010-2014 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Amaçlar

OA 1. KURUMSAL YAPININ GELİŞTİRİLMESİ
OA 2. MALİ YAPININ GÜÇLENDİRİLMESİ
OA 3. TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI
OA 4. DENETİM VE KONTROL FAALİYETLERİ
OA 5. ULUSAL VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
OA 6. KÜLTÜREL VE SANATSAL FAALİYETLER
OA 7. SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER **Stratejik Amaç 7.1. Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kapasitesinin Arttırılması**
OA 8. AFET HİZMETLERİ
OA 9. ULAŞIM VE TRAFİK HİZMETLERİ
OA 10. YEŞİL ALAN VE REKREASYON
OA 11. İMAR VE PLANLAMA
OA 12. ÇEVRE SAĞLIĞI HİZMETLERİ
OA 13. BİLGİ TOPLUMU

Kaynak: Bursa Büyükşehir Stratejik Planı 2010-2014

Tabloda Bursa Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik ile ilgili olan politikaları (amaçları) koyu şekilde gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 2010-2014 stratejik planında sosyal belediyecilik ile ilgili temel alanın "*7. Sağlık ve Sosyal Hizmetler"* başlığı olduğu anlaşılmaktadır.

2010-2014 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Hedef ve Faaliyetler Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 22: 2010-2014 Dönemi Stratejik Planında Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Hedef ve Faaliyetler

STRATEJİK AMAÇ	STRATEJİK HEDEFLER	FAALİYETLER
7.1. Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kapasitesinin Arttırılması	7.1.1"Sağlık Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"	
	7.1.2"2010–2014 yılları arasında Yoksullukla Mücadelede Sağlık Desteği Sağlamak"	7.1.2.1.Mahalle/ Köylere Mobil Sağlık Hizmeti Vermek
		7.1.2.2.İlaç Yardımı Yapmak
		7.1.2.3.Hasta Nakil Hizmetleri Vermek
		7.1.2.4.Her Yıl İlaç Toplama Kampanyası Düzenlemek
		7.1.2.5.Kent Ölçeğinde Evde Hasta Bakım Hizmetleri Sunmak
	7.1.4"2010-2014 Yılları Arasında Sosyal Yardım Hizmetleri Vermek"	7.1.4.1. İhtiyaç Sahiplerine Yakacak Desteği Verme
		7.1.4.2.İhtiyaç Sahiplerine Gıda Desteği Vermek
		7.1.4.3.Eğitim Seti Desteği Vermek
	7.1.5"Sosyal Yardım Merkezlerinin İşletmek"	7.1.5.1.Ramazan Ayı Boyunca Aşevi Hizmeti Vermek
		7.1.5.2.İhtiyaç Sahibi Vatandaşlara Kış Ayları Boyunca Barınma Hizmeti Vermek
	7.1.6"2010–2014 Yılları Arasında Engelli Hizmetleri Vermek ve Desteklemek"	
	7.1.7"2010–2014 Yılları Arasında Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Vermek"	
	7.1.8" Sanat ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"	
	7.1.9"Aile ve Yetişkin Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"	
	7.1.10"Hedef Grupların İhtiyaç Duydukları Sosyal, Kültürel ve Kentsel Hizmetleri Semt/Mahalle Ölçeğinde Toplulaştırılmış Hizmet Merkezlerinde Erişimlerine Sunmak"	
	7.1.11" Hedef Grupların Kişisel Gelişim İhtiyaçlarını ve Sosyal Sorunlarını Gözeten Danışmanlık Hizmetleri Vermek"	
	7.1.12"Kent genelinde hizmet veren tüm kurumların bilgi aktaracağı, ihtiyaç sahiplerini, öncelikli ihtiyaçları ve hizmet/ yardımlardan yararlananların yer alacağı ortak veri tabanı oluşturmak"	
	7.1.13"İlgili Kurumlarla İşbirliği Yapmak"	

Kaynak: Bursa Büyükşehir Stratejik Planı 2010-2014

5.2.2. 2010 – 2014 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri

2010-2014 Stratejik Plan döneminin uygulama aracı olan performans programlarındaki yıllık hedefler ve gerçekleşme değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 23: 2010-2014 Stratejik Plan Dönemi Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kapasitesinin Arttırılması Amacına İlişkin Performans Durumu

7.1. Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kapasitesinin Arttırılması						
SH 7.1.1	**Sağlık Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	*"Huzurevinde verilen sağlık hizmetlerini 24 saate çıkarmak"*	H. 24sa G.24sa	H. 24sa G.24sa	PH Yok	PH Yok	PH Yok
PG	*"Hasta nakil hizmeti verilecek hasta sayısı"*	H.250 G.1224 S. Açıklama yok	H.1200 G.1530 S. Açıklama yok	H.1500 G.1475 S. Açıklama yok	H. 1800 G. 2437 S. Açıklama yok	H.2gün G. 2gün S. Açıklama yok
SH 7.1.2	**2010–2014 yılları arasında Yoksullukla Mücadelede Sağlık Desteği Sağlamak**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	*"Laboratuar hizmetlerini geliştirmek (tıbbi tahlil sayısının arttırılması)"*	H.1 cihaz G.1 cihaz	H. Yok G S.	H. Yok G S.	H. 1500 G.1474 S. Açıklama yok.	H. 1500 G.- S. Açıklama yok.
PG	*"Hasta nakil hizmetlerini geliştirmek(ambulans sayısını 4'eçıkartmak)"*	H. 1 amb. G. 1 amb.	H. Yok G. S.	H. 2amb. G. 2amb.	H. 2amb. G. 2amb.	H. 2amb. G. 2amb.
PG	*"Radyoloji ünitesi hizmetlerini geliştirmek(Radyoloji Uzman Dr. Alınması)"*	H.1 uzm.dr G.1 uzm.dr	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	"Mobil sağlık hizmeti verilecek mahalle ve köy/kişi sayısı"	H.10mh/köy G.12mh/köy S. Açıklama yok.	H.12mh/köy G.0 S. Aile hekimliği uygulamasına geçilmesi sebebiyle mobil sağlık hizmetlerine ihtiyaç azalmıştır.	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	"İlaç ve acil tedavi yardımı uygulamalarında destek olunacak yoksul vatandaş sayısı"	PH Yok	PH Yok	H. 1000 G.1121 S.	H. 1200 G. 966 S.	H. 1000 G. S.
PG	"İlaç yardımı alacak kişi sayısı"	H. 1500 G. 2025 S. Açıklama yok	H. 1500 G. 1405 S. Açıklama yok	PH Yok	PH Yok	PH Yok
PG	*"Yıllık yaşam desteği verilecek hasta sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H. 500 G. 1985 S. Açıklama yok.	H. 800 G. 2007 S. Açıklama yok.	H. %80 G. %90 S. Açıklama yok.

PG	"Her yıl ilaç toplama kampanyası düzenlemek"	H. 1kez G. 1kez 	H. 1kez G. 0 S .İlaç miktarı yeterli olduğundan kampanya düzenlenmemiştir	PH Yok	PH Yok	PH Yok
PG	"Evde hasta bakım hizmeti alacak kişi sayısı*"*	H. 500kişi G. 1682kişi S. Açıklama yok.	H.500kişi G. 1682 S. Açıklama yok.	PH Yok	PH Yok	PH Yok
SH 7.1.4	**2010-2014 Yılları Arasında Sosyal Yardım Hizmetleri Vermek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	"Yakacak desteği verilecek aile ayısı"	H.15.000 G.19.237 S. Açıklama yok.	H.15.000 G.19.200 S. Açıklama yok.	H.15000 G.15000	H.15000 G.16605 S. Açıklama yok.	H.8000ton G.8000ton
PG	"Gıda desteği verilecek aile sayısı"	H.15000 G.23640 S. Açıklama yok.	H.15.000 G.25000 S. Açıklama yok.	H.25000 G.25000	H.25000 G.6774 S. Açıklama yok.	H.5000paket G.40480paket S.Açıklama yok
PG	"Eğitim desteği verilecek aile sayısı"	H.5000 G.16750 S. Açıklama yok.	H.5000 G.20000 S. Açıklama yok.	H.20000 G.20000	H.20000 G.854 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok
PG	"*İhtiyaç sahiplerine verilecek eşya sayısı*"	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.1000 G.2038 S. Açıklama yok.	H.2000 G.110600 S. Açıklama yok
PG	"*İhtiyaç sahiplerine ev eşyası desteği vermek"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.300 G.1240 S. Açıklama yok
PG	*"Elektronik kart verilen ihtiyaç sahibi vatandaş sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.5000 G.0 S. Üst yönetimin kararı ile uygulanmamıştır.Onun yerine gıda paketi dağıtım kararı alınmıştır.
SH 7.1.5	**Sosyal Yardım Merkezlerini İşletmek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	"Ramazan ayı boyunca aşevi hizmetinden faydalanan günlük kişi sayısı"	H.4000 G.4000 	H.4000 G.4000 	H.4000 G.4000 	H.4000 G.4000 	H.5000 G.5000
PG	"Barınma evinden faydalanacak kişi sayısı"	H.250 G.388 S. Açıklama yok	H.250 G.350 S. Açıklama yok	H.350 G.350 	H.350 G.418 S. Açıklama yok.	H.400 G.500 S. Açıklama yok
PG	"*Merkeze gelenlere yapılacak yardım sayısı*"	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.18000 G.- S. Açıklama yok	H.18000 G.18852 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok
SH 7.1.6	**2010-2014 Yılları Arasında Engelli Hizmetleri Vermek Ve Desteklemek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	*"Engelliler Meclisi taleplerinin desteklenmesi"*	H.%80 G.%80 	H.%80 G.%90 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Engelli envanteri için*			H.200	H.200	H.100

	gerçekleştirilecek hane ziyareti"	Gösterge Yok		G.200	G.200	G.100
PG	*"Engelli envanterinin artış yüzdesi"*	H.%6 G.%6		H.%6 G.%6	H.%6 G.%6	H.%6 G.%6
PG	*Engelli Hizmet Merkezinin Kurulmak ve işletmek(Yapım-TahsisKiralama.) "Kurulacak engelli merkezi adedi"*	H.1 G.0 S. Açıklama yok.		H.1 G.0 S. Engelli Merkezi kurmak için görüşmeler devam etmektedir.	H.1 G.0 S. Engelli Merkezi kurmak için görüşmeler devam etmektedir.	H.1 G.0 S. Engelli Merkezi kurmak için görüşmeler devam etmekte olup engelli merkezinde yapmayı planladığımız hizmetlerin büyük bir kısmı şu anki hizmet birimimizde yapmaktayız.
PG	*"Kurulacak engelli merkezinin hizmet vereceği kişi sayısı"*	Gösterge Yok		H.300 G.0 S. Açıklama yok.	H.300 G.0 S. Açıklama yok.	H.300 G.0 S. Açıklama yok.
PG	*"Engelli dernekleri düzenlenecek toplantı adedi"*	H.12 G.12		H.10 G.10	H.9 G.9	H.9 G.9
PG	*"Kamu kurumları ile yapılacak koordinasyon toplantı adedi"*	Gösterge Yok		H.10 G.10	H.10 G.10	H.10 G.10
PG	*"Engellilere yapılan araç gereç yardımı adedi"*	Gösterge Yok		H.20 G.20	H.20 G.20	H.20 G.20
SH 7.1.8	**Sanat ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	*"Bursa engelsiz mobil eğitim projesi hizmetlerinin verilmesi(BENMEP)"- "Engelsiz mobil eğitim projesi katılımcı sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.480 G.144 S.İhale 2014 yılı sonunda onaylandığındane timler 2015 yıl içerisinde de deva edecektir.
SH 7.1.9	**Aile ve Yetişkin Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
PG	*"Yaşlı bakım,sağlık ve beslenme hizmeti verilecek kişi sayısı "*	H.300 G.276 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Yaşlılara yönelik düzenlenecek kültürel etkinlik sayısı"*	H.15 G.15	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Hasta-yaşlı bakım eğitimi verilecek personel sayısı"*	H.15 G.15	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Oda ve kat hizmetleri eğitimi verilecek personel sayısı ve süresi"*	H.15 G.15	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Kadın Meclisi üyeleri ve kadına yönelik hizmet veren derneklerle iletişim ve koordinasyon toplantı sayısı "*	H.6 G.16 S.Açıklama yok	H.6 G.16 S.Açıklama yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Desteklenecek kadın meclisi proje sayısı"*	H.3 G.0	H.3 G.0	SP' de Olmayıp	SP' de Olmayıp	SP' de Olmayıp PP' de yer alan

		S.Açıklama yok.	S.Açıklama yok.	PP' de yer alan gösterge	PP' de yer alan gösterge	gösterge
PG	*"Huzurevi sakinlerine ve sakin yakınlarına yönelik anket"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.2 G.2	H.2 G.2	H.2 G.2
PG	*"Kadın Sığınmaevi Hizmetinin yürütüleceği merkez sayısı"*	Gösterge Yok	H.- G.1 S.Açıklama yok.			
PG	*"Kadın Danışma Merkezi Hizmetinin yürütüleceği merkez sayısı"*	Gösterge Yok	H.- G.1 S. Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok	
PG	*"Toplumsal Cinsiyet Eşitliği çalışmalarına destek vermek amacıyla yapılacak faaliyet sayısı"*	Gösterge Yok	H.- G.2 **S.** Açıklama yok.	H.2 G.2	H.2 G.4	H.6 G.6
PG	*"Kadınlara yönelik bilinçlendirme toplantısı sayısı"*	Gösterge Yok	H.- G.3 S. Açıklama yok.	H.2 G.2	H.2 G.2	H. Yok G **S.**
PG	*"Kadın Sığınmaevi ve Kadın Danışma Birimi çalışanlarına verilecek hizmet içi eğitim sayısı"*	Gösterge Yok	H.- G.2 S. Açıklama yok.	H.2 G.2	H.2 G.2	H. Yok G **S.**
PG	*"Kadın Sığınmaevi'nden faydalanacak kadın sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.20 G.115 **S.** Sığınmaevinin kapasitesinin 20 kişi olması sebebiyle hedefte sapma meydana gelmiştir.	H.80 G.93 S.Açıklama yok.	 G.92 S.Açıklama yok.
PG	*"Kadın Danışma Merkezi'ne günlük başvuru yapan kadın sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.10 G.5 S.Performans düşüşü olarak değerlendirilme mektedir.	H.2 G.2	Gösterge Yok
PG	*"Aile içi şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, madde bağımlılığı konularında Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde eğitim ve danışmanlık hizmeti alan kişi sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.50 G.50	**2013 yılından itibaren 7.1.11" Hedef Grupların Kişisel Gelişim İhtiyaçlarını ve Sosyal Sorunlarını Gözeten Danışmanlık Hizmetleri Vermek" hedefinin göstergesi olarak performans programında yer almışlardır.**	
PG	*"Aile Planlaması, Anne-Çocuk Sağlığı, Çocuk Gelişimi Konularında Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde eğitim ve danışmanlık hizmeti alan kişi sayısı"*	Gösterge	Gösterge Yok	H.50 G.50		
PG	*"Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde kadınlara Yönelik Okuma-Yazma, Meslek Edindirme, Sosyal Haklar, Beceri Geliştirme konularında yıllık verilen eğitim sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.2 G.2		
SH 7.1.10	**Hedef Grupların İhtiyaç Duydukları Sosyal, Kültürel ve Kentsel Hizmetleri Semt/Mahalle Ölçeğinde Toplulaştırılmış Hizmet Merkezlerinde Erişimlerine Sunmak**	**2010** **YOK**	**2011** **YOK**	**2012** **YOK**	**2013** **YOK**	**2014** **YOK**
7.1.10 Stratejik Hedefine ait bilgiye ulaşılamamıştır.						
SH	**Hedef Grupların Kişisel**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**

7.1.11	**Gelişim İhtiyaçlarını ve Sosyal Sorunlarını Gözeten Danışmanlık Hizmetleri Vermek**					
PG	"Aile içi şiddet, çocuk ihmal ve istismarı, madde bağımlılığı konularında Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde eğitim ve danışmanlık hizmeti alan kişi sayısı"	**2013 yılına kadar 7.1.9 "Aile ve Yetişkin Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek" hedefinin göstergesi olarak performans programlarında yer almıştır.**			H.75 G.75	
PG	"Aile Planlaması, Anne-Çocuk Sağlığı, Çocuk Gelişimi Konularında Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde eğitim ve danışmanlık hizmeti alan kişi sayısı"				H.50 G.50	Gösterge Yok
PG	"Kadın Sığınmaevi ve Çocuk Merkezi'nde kadınlara Yönelik Okuma-Yazma, Meslek Edindirme, Sosyal Haklar, Beceri Geliştirme konularında yıllık verilen eğitim sayısı"				H.3 G.3	Gösterge Yok
SH 7.1.12	**Kent genelinde hizmet veren tüm kurumların bilgi aktaracağı, ihtiyaç sahiplerini, öncelikli ihtiyaçları ve hizmet/ yardımlardan yararlananların yer alacağı ortak veri tabanı oluşturmak.**	**2010** **YOK**	**2011** **YOK**	**2012** **YOK**	**2013** **YOK**	**2014** **YOK**
7.1.12 Stratejik Hedefine ait bilgiye ulaşılamamıştır.						

**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*

PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Stratejik Planı, performans programları ve faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 23'de yer alan bilgiler incelendiğinde yoksullukla mücadelede sağlık desteği sağlamak, sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara, engelli ve hasta bireylere hasta nakilleri konusunda destek olmak, sosyo- ekonomik açıdan yoksunluk içinde olan ve günlük bakım ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayan bireylere gerekli hizmetlerin sunulması, gibi sosyal belediyeciliğin alanına giren birçok performans hedefi ve bu hedeflere bağlı performans kriterleri belirlendiği görülmektedir.

Tablonun geneli incelendiğinde sosyal belediyecilik ile ilgili 12 stratejik hedefe ilişkin toplamda 50 performans göstergesi belirlendiği ve bu göstergelere ait hedeflerden 2017 yılı için 10, 2011 yılı için 2, 2012 yılı için 18, 2013 yılı için 10, 2014 yılı için ise 12 hedefte %100 gerçekleşme olduğu sonucuna varılmıştır.

- 7.1.1 nolu "*Sağlık Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"* stratejik hedefine ilişkin 2 performans göstergesinin de 2015-2019 dönemi stratejik planında yer almadığı, ilgili yılların performans programları ile ilave edildiği görülmüştür.

- 7.1.6 nolu "*2010-2014 Yılları Arasında Engelli Hizmetleri Vermek ve Desteklemek"* amacının altında belirtilen *7.1.6.1, 7.1.6.2, 7.1.6.3* nolu performans göstergelerinin sorumlu faaliyet birimlerinin değişmesi sebebiyle 2011 yılı için programdan çıkarıldığı görülmektedir.

- 7.1.9 nolu "*Aile ve Yetişkin Hizmetleri Vermek ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"* stratejik amacının altında belirtilen *7.1.9.3, 7.1.9.4, 7.1.9.5, 7.1.9.6* nolu performans göstergelerinin 2011 yılı için hedefleri olmamasına rağmen gerçekleşmelerinin olduğu dikkat çekmektedir.

- 7.1.10 nolu "*Hedef Grupların İhtiyaç Duydukları Sosyal, Kültürel ve Kentsel Hizmetleri Semt/ Mahalle Ölçeğinde Toplulaştırılmış Hizmet Merkezlerinde Erişimlerine Sunmak"* ve 7.1.12 nolu "*Kent Genelinde Hizmet Veren Tüm Kurumların Bilgi Aktaracağı, İhtiyaç Sahiplerini, Öncelikli İhtiyaçları ve Hizmet/ Yardımlardan Yararlananların Yer Alacağı Ortak Veri Tabanı Oluşturmak"* stratejik hedeflerine ilişkin performans göstergesi ve hedef bilgilerine ulaşılamamıştır.

- "*Yakacak desteği verilecek aile sayısı*" ve "*gıda desteği alacak aile sayısı*" performans göstergelerine ait gösterge ölçütlerinin "aile sayısı" yerine "ton" ve "paket" olarak değiştirilmesi önemli bir aksaklık olarak değerlendirilebilir.

2012 yılı faaliyet raporunda performans programlarında yer alan hedeflere ulaşmak ve bilgi akışının da güvenilir ve hızlı olması için yazılım programı kullanıldığı bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca e-belediye uygulaması ile birlikte oluşturulan engelli hizmetleri bilgi sistemi programının engelli veri tabanı oluşturmak suretiyle istatistiki bilgilere erişimi kolaylaştıracağına değinilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2012 Faaliyet Raporu: 265).

5.3. 2015 – 2019 STRATEJİK PLAN DÖNEMİNİN İNCELENMESİ

2015-2019 Stratejik Plan Döneminde Bursa Büyükşehir Belediyesinin örgüt yapısı incelendiğinde yapının, belediye başkanı, 46 üyeden oluşan belediye meclisi, 10 üyeden oluşan belediye encümeni, 1 belediye başkan vekili, 1 genel sekreter, 3 genel sekreter yardımcısı, 1 teftiş kurulu başkanı, 1 hukuk müşaviri, 1 sivil savunma uzmanı, 16 adet daire başkanlığı, 1 genel müdürlük, 53 şube müdürlüğü ve 7 belediye şirketinden oluştuğu görülmektedir. Dönemin büyükşehir belediye başkanı Recep Altepe (2009-2017) ve Alinur Aktaş (2017-) olmuştur (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2005).

Dönemin örgüt yapısı incelendiğinde sosyal belediyecilik hizmetlerini yürüten ana birimin Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olduğu görülmektedir. Bu başkanlığa bağlı olarak çalışan ve sosyal belediyecilik anlayışıyla hizmet sunumu gerçekleştiren müdürlükler ise aşağıda sıralanmaktadır:

a. Engelliler Şube Müdürlüğü,
b. Huzurevi Şube Müdürlüğü,
c. Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü,
d. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü
e. Sosyal İşler ve Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü.

5.3.1. 2015 – 2019 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 dönemine ait stratejik planı 15.10.2014 tarihinde kabul edilerek uygulamaya girmiştir. Stratejik planda 9 odak alan belirlenmiştir. Söz konusu odak alanlar Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planındaki Odak Alanlar ve Sosyal Belediyecilikle İlgili Stratejik Amaçlar

OA 1. İMAR Ve ŞEHİRCİLİK HİZMETLERİ YÖNETİMİ
OA 2. ULAŞIM HİZMETLERİ YÖNETİMİ
OA 3. YEŞİL ALAN VE ÇEVRE HİZMETLERİ YÖNETİMİ
OA 4. KIRSAL HİZMETLER YÖNETİMİ
OA 5. KÜLTÜR, SANAT VE TURİZM HİZMETLERİ YÖNETİMİ
OA 6. SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER YÖNETİMİ **Stratejik Amaç 6.1. Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi** **Stratejik Amaç 6.2. Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması** Stratejik Amaç 6.3. Gelecek Nesillere Hayvan Sevgisinin Aşılanması Ve Sahipsiz Hayvanların Korunması
OA 7. KENT VE TOPLUM DÜZENİ HİZMETLERİ YÖNETİMİ
OA 8. AFET YÖNETİMİ
OA 9. KURUMSAL KAYNAK YÖNETİMİ

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019

Tabloda Bursa Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik ile ilgili olan politikaları (amaçları) koyu şekilde gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde 2015-2019 stratejik planında sosyal belediyecilik ile ilgili temel alanın "6. *Sağlık ve Sosyal Hizmetler Yönetimi*" başlığı olduğu anlaşılmaktadır.

5.3.1.1. Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Amacı

2015-2019 Dönemi Stratejik Planında "*Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi*" amacına ilişkin bilgiler Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planında Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Stratejik Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK AMAÇ	STRATEJİK HEDEFLER	FAALİYETLER
6.1. Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi	6.1.6 "Sanat Ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Vermek Ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"	6.1.6.1 Bursa Sanat ve Mesleki Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi (BUSMEK)
		6.1.6.2 "Bursa Mobil Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi (BUMEP)"
		6.1.6.3 'Bursa Engelsiz Mobil Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi (BENMEP)'
	6.1.8" Koruyucu Sağlık Hizmetlerinde Kişisel Duyarlılığı Arttırmak"	6.1.8.2 'İl Uyuşturucu Koordinasyon Kurulu ile Ortak Proje Kapsamında Rehabilatasyon Merkezinin Yapılması'

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019, s. 136-137; Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 Performans Programı, s. 27.

5.3.1.2. Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması Amacı

2015-2019 Dönemi Stratejik Planında "*Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması*" amacına ilişkin bilgiler Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26: 2015-2019 Dönemi Stratejik Planında Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması Amacına İlişkin Bilgiler

STRATEJİK AMAÇ	STRATEJİK HEDEFLER	FAALİYETLER
6.2 Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması	6.2.1 "Toplumdaki Sosyo - Ekonomik Eşitsizliği Azaltmak"	6.2.1.1 'Çocuk Merkezleri Hizmetlerinin Sürdürülmesi'
	6.2.2 "Kentte Yaşayan Herkes İçin; Kentin Sunduğu Ekonomik Ve Sosyal Fırsatlardan Eşit Biçimde Yararlanabileceği Katılımcılığın Sağlandığı Bir Kent Oluşturmak"	6.2.2.1 'Kentsel Hizmetlerde Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleşmesi İçin Eşitlik Birimi ile Belediye Birimleri Arasında İşbirliğinin Sağlanması'
		6.2.2.2 'Kent Yönetimine Katılımın Sağlanması İçin STK, Üniversite, Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Eşitlik Birimi Arasında İşbirliğinin Sağlanması'
		6.2.2.3 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Farkındalık Çalışmalarının Yürütülmesi'
	6.2.3" Şiddet Mağduru Kadınlara Kişisel Bütünlüklerini Sağlama Konusunda Destek Olmak"	6.2.3.1 'Var Olan Kadın Sığınmaevi Hizmetlerinin Yürütülmesi'
	6.2.4 "Yaşlılara Verilen Hizmetin Kalitesinin Artırılması Ve Daha Fazla Yaşlıya Ulaşmak"	6.2.4.1 'Huzurevinde Yaşayan Yaşlılara Hizmet Verilmesi'
	6.2.5 "Engelli Ve Engelli Yakını Olan Vatandaşlarımızın, Kapasitelerini Geliştirerek, Bağımsızlaşmalarına Destek Olmak, Toplumsal Gelişmelerden Faydalanmalarını Sağlayarak Yaşam Kalitelerini Yükseltmek"	6.2.5.1 Engelli Merkezinin Yapılması
		6.2.5.2 Engelli Tespiti Ve Envanter Güncelleme Çalışmalarının Yapılması
		6.2.5.3 Engellilerden Gelen Talepleri Değerlendirerek Evde Temizlik Hizmetinin Sağlanması
		6.2.5.4 Engellilerden Gelen Talepleri Değerlendirerek Sosyal Yardım Sağlanması
		6.2.5.5 Gelen Talepleri Değerlendirerek Engelliler İçin Sosyal Aktiviteler Oluşturulması
		6.2.5.6 Toplu Taşıma Hizmetinden Faydalanamayan Engelli Vatandaşlara Ulaştırma Hizmetinin Sağlanması
	6.2.6" Sosyoekonomik Yoksulluk Ve Yoksunluk İçinde Bulunan Kişilere Sağlık Destek Hizmeti Sunmak"	6.2.6.1 Yatağa Bağımlı Hastalara Sağlık Desteğinin Verilmesi
		6.2.6.2 Engelli Hastalara; Evden Hastaneye-Hastaneden Eve Hasta Nakillerinde Destek Olunması
		6.2.6.3 İlaç ve Tedavi Yardımında Bulunulması

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019, s. 138-142; Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 Performans Programı, s. 29.

5.3.2. 2015 – 2019 Yılları Performans Hedefleri ve Gerçekleşmeleri

2015-2019 dönemine ilişkin stratejik plan, performans programları ve faaliyetleri birlikte incelenerek büyükşehir belediyesinin sosyal belediyecilikte dezavantajlı gruplara yönelik başarı düzeyi açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 27: 2015-2019 Stratejik Plan Dönemi Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi Amacına İlişkin Performans Durumu

SA 6.1. Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi					
SH 6.1.6	**Sanat Ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Vermek Ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek (Sosyal İşler ve Eğitim İşleri Şube Müdürlüğü)**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PG	"BUSMEK Kurslarında eğitim alan kişi sayısı"	H.15000 G.16679 S. Açıklama yok.	H.16000 G. S. Açıklama yok.	H.20000 G. S. Açıklama yok.	H.25000 G.39170 S. Açıklama yok.
PG	"BUMEP Mobil Eğitim Projesinde eğitim alan kişi sayısı"	H.9600 G.5512 S. Açıklama yok.	H.9600 G. S. Açıklama yok.	H.6400 G. S. Açıklama yok.	H.6400 G.11579 S. Açıklama yok.
PG	"BENMEP Engelsiz Mobil Eğitim Projesinde eğitim alan kişi sayısı"	H.480 G.743 S. Açıklama yok.	H. 400 G. 846 S. Açıklama yok.	H. 400 G. 1152 S. Açıklama yok.	H. 750 G. 1676 S. Açıklama yok.
PG	*"Bursa Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi (Badem) katılımcı memnuniyet oranı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H. %70 G. %80 S. Açıklama yok.	H. Yok G. S.
PG	*"Bursa Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi (Badem) katılımcı sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.1000 G.3038 S. Açıklama yok.	H.1000 G.2623 S. Açıklama yok.
SH 6.1.8	**Koruyucu Sağlık Hizmetlerinde Kişisel Duyarlılığı Arttırmak**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PG	"Madde Bağımlıları Rehabilitasyon Merkezi tamamlanma oranı"	H.%100 G.%100	Gösterge Yok	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Yapılacak ev ziyareti sayısı"*	Gösterge Yok	H.180 G.20 S .Merkezin yeni açılması ve uzman personel sayısının yetersizliğinden dolayı hedefin altında kalınmıştır.	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Merkezde görüşme yapılan hasta sayısı"*	Gösterge Yok	Gösterge Yok	H.120 G.262 S. Açıklama yok.	H.250 G.249 S. Açıklama yok.

**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*

PG: Performans Göstergesi, H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, performans programları ve faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Planın bu açıdan iki temel stratejik amacından "Bursa Halkının Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Sağlık, Sosyal Ve Bireysel Gereksinimlerini Karşılayan Hizmetlerin Verilmesi" amacına ilişkin veriler Tablo 27'de gösterilmektedir.

- 6.1.6 nolu "*Sanat Ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Vermek Ve Verilen Hizmetleri Geliştirmek"* stratejik hedefine ilişkin 5 göstergeden 3'ünün stratejik plan ve ilgili yıl performans programında yer aldığı, diğer 2'sinin ise stratejik planda yer almadığı ve 2017 yılında performans programları ile ilave edildiği görülmüştür.

- 6.1.8 nolu "*Koruyucu Sağlık Hizmetlerinde Kişisel Duyarlılığı Arttırmak"* stratjik amacına ilişkin 3 göstergeden 1'inin stratejik plan ve performans programında yer aldığı diğer 2'sinin ise yılı performans programı ile ilave edildiği anlaşılmıştır.

- 4 yıl için belirlenen toplam 19 performans göstergesinden" *koruyucu Sağlık Hizmetleri kapsamında ev ziyareti gerçekleştirmek*" göstergesi hedefin altında kalmıştır. "*Madde bağımlıları rehabilitasyon merkezi tamamlanma oranı"* hedefi %100 gerçekleşme göstermiştir. Diğer göstergeler için ise sapmalar göstermekle birlikte hedeflerin üzerinde gerçekleşmeler meydana geldiği görülmektedir.

2015-2019 Planındaki temel stratejik amaçlardan "Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Arttırılması Amacına" İlişkin Performans Durumu ise Tablo 28'de verilmektedir.

Tablo 28: 2015-2019 Stratejik Plan Dönemi Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Arttırılması Amacına İlişkin Performans Durumu

SA 6.2.Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Artırılması					
SH 6.2.1	**Toplumdaki Sosyo-Ekonomik Eşitsizliği Azaltmak (Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü)**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PG	*"Yapılacak Kadın Sosyal Yaşam Merkezi sayısı"*	H.1 G.0 S.Açıklama yok.	H.1 G.0 S.Açıklama yok.	Gösterge Yok	Gösterge Yok
PG	*"Sosyal yardım alan kişi sayısı"*	H.40000 G.100000 S.Açıklama yok.	H. 60000 G.61073 S. Açıklama yok.	H.60000 G.70339 S. Açıklama yok.	H.65000 G.35160 S. Yardımların türünün yenilenmesi veya değiştirilmesinden dolayı sapma ortaya çıkmıştır.
SH 6.2.2	**Kentte Yaşayan Herkes İçin; Kentin Sunduğu Ekonomik Ve Sosyal Fırsatlardan Eşit Biçimde Yararlanabileceği Katılımcılığın Sağlandığı Bir Kent Oluşturmak (Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü)**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PG	"Eşitlik Biriminin yönettiği ortak proje sayısı"	H. 5 G. 7 S.Açıklama yok.	H.7 G.2 **S.**Bazı projeler 2017 yılına ertelenmiştir.	H.7 G.5 S.Genel bütçe tasarruf tedbirlerinden dolayı hedefe ulaşılamamıştır.	H.7 G.0 S.Faaliyetler idare tarafından kaldırılmıştır.
PG	"Eşitlik Biriminin yönettiği ortak proje sayısı"	H. 5 G. 7 S.Açıklama yok.	H. 7 G. 6 S. Bazı projeler 2017 yılına ertelenmiştir.	H.7 G.5 S. Genel bütçe tasarruf tedbirlerinden dolayı hedefe ulaşılamamıştır.	H.7 G.0 S.Faaliyetler idare tarafından kaldırılmıştır.
SH 6.2.3	**Şiddet Mağduru Kadınlara Kişisel Bütünlüklerini Sağlama Konusunda Destek Olmak (Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü)**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
PG	"Kadın sığınmaevinden yararlanan kadın sayısı"	H.90 G.90	H. 90 G. 43 S. Kurumda kalanların 6aylık tam süreyi doldurmalarına bağlı olarak kuruma giriş çıkış yapan kadın sayısındaki değişim hızının düşmesi.	H.90 G.112 S.Açıklama yok.	H. 90 G. 96 S. Açıklama yok.
PG	"Kadın sığınmaevi hizmetinden yararlananların memnuniyet oranı"	H. %90 G. %95 S.Açıklama yok.	H. %90 G. %70 S. Kurumda uzun süre aynı kadınların kalması memnuniyet oranlarının düşmesine sebep olmuştur.	H.%90 G.%94,8 S.Açıklama yok.	H. %90 G. %95,2 S.Açıklama yok.
SH 6.2.4	**Yaşlılara Verilen Hizmetin Kalitesinin Artırılması Ve**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**

	Daha Fazla Yaşlıya Ulaşmak (Huzurevi Şube Müdürlüğü)				
PG	*"Huzurevinde kalan sakinlerin memnuniyet oranı"(Maksem)*	H.%85 G.%85	H.%80 G.%82 S. Anket hazırlık işlemleri devam ettiğinden 2017 yılında yapılacaktır.	H.%81 G.0 S.Açıklama yok.	H.%81 G.%84 S.Açıklama yok.
PG	*"Huzurevinde kalan yaşlı yakınlarının memnuniyet oranı"(Maksem)*	H.%85 G.%85	H.%80 G.0 S.Anket hazırlık işlemleri devam ettiğinden 2017 yılında yapılacaktır.	H.%81 G.%84 S. Açıklama yok.	H.%81 G.%83 S.Açıklama yok.
PG	*" Huzurevinde kalan yaşlı sayısı"(Maksem)*	H.200 G.200	H.200 G.200	H.200 G.217 S.Açıklama yok.	H.200 G.200
PG	*"Kurşunlu Yaşlı Bakım Merkezinde yaşayan yaşlılara hizmet verilmesi"- "kalan sakin sayısı"*	Gösterge Yok	H. 30 G. 0 S. Kurşunlu yaşlı bakım merkezinin bakım onarım işlemleri yapılamadığından hizmete açılamamıştır.	PH Yok	PH Yok
PG	*"Kurşunlu Yaşlı Bakım Merkezinde kalan sakin yakınlarının memnuniyet oranı"*	Gösterge Yok	H. %80 G. 0 S. Kurşunlu yaşlı bakım merkezinin bakım onarım işlemleri yapılamadığından hizmete açılamamıştır.	PH Yok	PH Yok
PG	*"Kurşunlu yaşlı bakım merkezinde kalan sakinlerin memnuniyet oranı"*	Gösterge Yok	H. %75 G. 0 S. Kurşunlu yaşlı bakım merkezinin bakım onarım işlemleri yapılamadığından hizmete açılamamıştır.	PH Yok	PH Yok
PG	*"Huzurevinde kalan yaşlı yakınlarının memnuniyet oranı"*	PH Yok	PH Yok	H.%80 G.0 S.Huzurevi faaliyete girmemiştir.	H.%75 G.%76 S.
PG	*"Huzurevinde kalan yaşlıların memnuniyet oranı"*	PH Yok	PH Yok	H.%80 G.0 S. Huzurevi faaliyete girmemiştir.	H.75 G.%81 S.
PG	*"Huzurevinde kalan yaşlı sayısı"*	PH Yok	PH Yok	H.25 G.0 S. Huzurevi faaliyete girmemiştir.	H.25 G.25
SH 6.2.5	**Engelli Ve Engelli Yakını Olan Vatandaşlarımızın, Kapasitelerini Geliştirerek, Bağımsızlaşmalarına Destek Olmak, Toplumsal Gelişmelerden Faydalanmalarını Sağlayarak Yaşam Kalitelerini Yükseltme (Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü)**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
	"Projenin tamamlanma oranı-	H.%100 G.%0	H.1 G.0	PH 2017 yılından	PH 2017 yılından

PG	yapılacak engelli yaşam merkezi sayısı"	S.Açıklama yok.	S.Yapılan bütçe hesaplamalarına göre hedefin ertelenip,sonraki yıllarda gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.	itibaren "Engelsiz Yaşam Merkezinin İşletilmesi"olarak değiştirilmiştir.	itibaren "Engelsiz Yaşam Merkezinin İşletilmesi" olarak değiştirilmiştir.
PG	"Envanteri güncellenecek engelli kişi sayısı"	H.10000 G.180 S.Açıklama yok.	H.600 G.163 S.2016 yılında açılması düşünülen Engelli Yaşam Merkezi göz önünde tutularak hedeflerin yüksek tutulmasından dolayı bu göstergede sapma meydana gelmiştir.	PH 2017 yılından itibaren "Engelsiz Yaşam Merkezinin İşletilmesi" olarak değiştirilmiştir.	PH 2017 yılından itibaren "Engelsiz Yaşam Merkezinin İşletilmesi" olarak değiştirilmiştir.
PG	"Evde temizlik hizmetinden yararlanacak engelli kişi sayısı"	H.20 G. 378 S.Açıklama yok.	H.130 G.60 S. Hizmetlerin dönemsel olarak Sağlık İşleri Daire Başkanlığına aktarılması sebebiyle sapma meydana gelmiştir.	PH Yok	PH Yok
PG	"Hizmet sayısı"	Gösterge Yok	H.700 G.463 S.Açıklama yok.	PH Yok	PH Yok
PG	"Sosyal yardımdan yararlanacak engelli kişi sayısı"	H. 70 G. 0 S.Açıklama yok.	H.80 G.660 S.Açıklama yok.	PH Yok	PH Yok
PG	"Sosyal etkinlik ve faaliyetlerden yararlanacak engelli kişi sayısı"	H.6300 G.7870 S.Açıklama yok.	H.20000 G.15000 S. 2016 yılında açılması düşünülen Engelli Yaşam Merkezi göz önünde tutularak hedeflerin yüksek tutulmasından dolayı bu göstergede sapma meydana gelmiştir.	PH 2017 yılında "Engelli Hizmet Çalışmalarının Sürdürülmesi" olarak değiştirilmiştir. Gösterge aynı kalmıştır.	PH 2017 yılında "Engelli Hizmet Çalışmalarının Sürdürülmesi" olarak değiştirilmiştir. Gösterge aynı kalmıştır.
PG	"Engelli taksi hizmetinden yararlanacak kişi sayısı"	H.120 G. 0 S. Açıklama yok	H.80 G.0 S.Yapılan bütçe hesaplamalarına göre hedefin ertelenip daha sonraki yıllarda gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.	PH Yok	PH Yok
PG	"Engelsiz yaşam merkezinden yararlanacak kişi sayısı"	PH Yok	PH Yok	H.1000 G.0 S. Merkezlerin faaliyete geçmemesi sebebiyle hedefe ulaşılamamıştır.	H.1000 G.541 S. Engelsiz yaşam merkezi yeni açıldığı için hedefin altında kalınmıştır.
PG	"Envanteri güncellenecek engelli kişi sayısı"	PH Yok	PH Yok	H. 600 G.226 S. Merkezlerin faaliyete	H.600 G.8842 S.

				geçmemesi sebebiyle hedefe ulaşılamamıştır.	
PG	"Sosyal etkinlik ve faaliyetlerden yararlanacak kişi sayısı"	PH Yok	PH Yok	H.20000 G.18000 S. Merkezlerin faaliyete geçmemesi sebebiyle hedefe ulaşılamamıştır.	H.20000 G.9103 S. Tasarruf tedbirleri nedeniyle bazı projeler iptal edilmiştir.
SH 6.2.6	**Sosyoekonomik Yoksulluk Ve Yoksunluk İçinde Bulunan Kişilere Sağlık Destek Hizmeti Sunmak**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
*PG	"Evde hasta bakım hizmeti verilecek hasta sayısı"	H.2500 G.19059 S.Açıklama yok.	H.2500 G.6310 S.Belediyenin sorumluluk alanının il mülki sınırlarına genişlemesinden dolayı hasta sayısı artmıştır.	H.5000 G.7466 S.	H.8000 G.7425 S.
PG	"Hasta nakil hizmeti verilecek kişi sayısı"	H.2600 G.7281 S.Açıklama yok.	H.2600 G.6375 S.Belediyenin sorumluluk alanının il mülki sınırlarına genişlemesinden dolayı hasta sayısı artmıştır.	H.5000 G.17139 S.	H.7500 G.22055 S. Kişi değil vaka sayısına yer verilmiştir.
PG	"Sosyal yetersizlik içerisinde bulunan vatandaşlara yapılan sağlık yardım sayısı"	H.1100 G.543 S.Açıklama yok.	H.1100 G.206 S.Genel sağlık sigortası sisteminin yaygınlaşmasından dolayı sağlık yardımı talebi azalmıştır.	H.600 G.225 S. Genel sağlık sigortası sisteminin yaygınlaşmasından dolayı sağlık yardımı talebi azalmıştır.	H.400 G.181 S. Yeterli talep olmadığı için hedefin altında kalınmıştır.

**Stratejik Planda veya ilgili yıl Performans Programlarında yer verilmeyip sonradan eklenen göstergeler italik yazılmıştır.*

PG: Performans Göstergesi, PH: Performans Hedefi H: Hedef, G: Gerçekleşme, S: Sapma

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, performans programları ve faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

- 6.2.1 nolu "*Toplumdaki Sosyo-Ekonomik Eşitsizliği Azaltmak"* stratejik hedefine ilişkin 2 göstergenin 2015-2019 stratejik planında yer almadığı, yılı performans programı ile ilave edidiği görülmüştür.

- 6.2.2 nolu "*Kentte Yaşayan Herkes İçin; Kentin Sunduğu Ekonomik Ve Sosyal Fırsatlardan Eşit Biçimde Yararlanabileceği Katılımcılığın Sağlandığı Bir Kent Oluşturmak"* stratejik hedefine ilişkin performans göstergeleri ile ilgili bazı projelerin ileri tarihlere ertelenmesinden dolayı hedeflere ulaşılamadığı görülmüştür.

- 6.2.4. nolu "*Yaşlılara Verilen Hizmetin Kalitesinin Artırılması Ve Daha Fazla Yaşlıya Ulaşmak"* stratejik hedefine ilişkin hedeflerin huzurevinin faaliyete girmemesinden dolayı gerçekleştirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

- Tablonun geneli incelendiğinde belirlenen birçok hedefin hizmetin süresinde tamamlanamaması, hizmete ilişkin talebin azalması, bütçe planlarındaki değişiklik, sorumlu hizmet birimlerinin değiştirilmesi gibi sebeplerden dolayı gerçekleştirilemediği anlaşılmıştır.

6. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yardıma muhtaç ve desteklenmesi gereken yoksun ve yoksul kesimlere yöneltilen sosyal belediyecilik uygulamalarında birçok sorunla karşı karşıya kalınmaktadır. Sosyal belediyeciliğin sorunu olarak karşımıza çıkanlardan bazıları temelde belediyelerin de sorunlarıdır. Ülkemiz de yadsınamayacak bir belediyecilik tecrübesi olmasına karşın halen belediyeciliğin bazı sorunları çözülmüş değildir (Çöpoğlu, 2014: 237).

Belediyelerin genel sorunları ile bağlantılı bulunan sosyal belediyeciliğin sorunları, içeriği nedeniyle kendine has bir takım ilave sorunlara da sahiptir. Sosyal belediyeciliğe ilişkin söz konusu sorunlar aşağıdaki gibi açıklanabilmektedir.

Belediye yöneticilerinin sosyal politikalar konusunda yeterli bilince sahip olmamaları, sosyal belediyecilik anlayışına ilişkin olumsuz yaklaşımları ve belediyelerdeki sosyal hizmetler ve sosyal politika alanlarında yeterli sayıda uzman personelin olmaması sosyal belediyecilik uygulamalarını oldukça zorlaştırmaktadır. Birçok yönetici, sosyal politikaların sosyal barış ve sosyal kalkınma açısından önemini anlayamamakta ve bu yönde sunulan hizmetleri gereksiz harcama kalemi olarak görmektedir (Aygen, 2014: 183).

Sosyal belediyecilik anlayışıyla sunulan birçok hizmetin belediyelerin zorunlu hizmetlerinden olmaması ve sosyal belediyeciliğin belli standartlara sahip olamaması belediyelerin hizmet standartlarını kendi kendilerine belirlemelerine yol açmaktadır. Bu da sunulan hizmetlerin denetimini güçleştirmektedir (Çöpoğlu, 2014: 237). Etkin bir denetim mekanizmasının olmaması da söz konusu hizmetlerin daha ziyade kayırmacılık

niteliğinde gerçekleştirilmesine yol açabilmektedir. Tarafsızlık veya şeffaflık gibi ilkelerin benimsenmemesi, siyasi yakınlık, akrabalık, hemşerilik durumları göz önüne alınarak gerçekleştirilen söz konusu hizmetler belediyelerin kamu kurumu olması özelliğini kaybetmelerine neden olabilmektedir (Pektaş, 2010: 18).

Sosyal belediyeciliğin sorunlarından biri de veri yetersizliğidir. Gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunulmasında yol gösterici olan kentsel ve sosyal doku haritaları olarak ifade edilen, kent sakinlerinin gelir, yaş, kültür, sağlık, istihdam, eğitim durumu gibi bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlarla ilgili yeterli çalışmaların yapılmamış olması ve yerel ve merkezi yönetimlerin bu konuda bilgi paylaşımına açık olmaması hizmetlerin hızlı ve sağlıklı şekilde gerçekleştirilmesini engellemektedir (Bayraktar, 2013: 95; Çöpoğlu, 2014: 238).

Çeşitli belediyeler arasında ve belediyelerle merkezi yönetim birimleri arasındaki koordinasyon eksikliği diğer bir sorun alanını oluşturmaktadır. Farklı birimlerde farklı kriterlerle değerlendirmelerin yapılması, muhtaç durumda olanların hizmetlerden eşit şekilde faydalanmasını engellemektedir. Ayrıca bazı durumlarda da ihtiyaç sahiplerinin birden fazla kurumdan destek almasıyla mükerrer faydalanmaların ve kaynak israfının ortaya çıkması söz konusu olabilmektedir (Aygen, 2014: 184; Pektaş, 2010: 18).

Bir diğer önemli sorun da sosyal belediyecilik anlayışıyla sunulan hizmetlerin ve sosyal yardımların bireylerin anayasal güvencesine dayanan ekonomik ve sosyal hakları olarak görülmemesidir. Belediyelerin, esasen bireylerin hakkı olan hizmetleri bir lütuf olarak göstermeleri, beraberinde bu haklardan yararlananlara minnet duygusu hissettirecek ve bu durumun siyasi kazanım aracı olarak kullanılmasına sebep olacaktır (Bayraktar, 2013: 95).

Yukarıda ana hatlarıyla sayılan, sosyal belediyeciliğin uygulama sorunlarının giderilmesine ilişkin bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Vatandaşların sahip olduğu sosyal hakların temel insan haklarından sayıldığı, sosyal belediyecilik anlayışıyla sunulan hizmetlerin de toplumla duygusal ve fiziki bağ kurulması açısından oldukça önemli olduğu belediye yöneticileri tarafından iyice kavranmalıdır. Böylece sosyal belediyecilikte gönüllülük arttırılacaktır.

- Sosyal nitelikli hizmetlerin sunumunda belediyeler, ilgili diğer kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin koordinasyon içinde hareket etmeleri gerekmektedir. Bu durum toplumsal açıdan bir sinerji oluşmasını sağlayarak hizmetlerin verimliliğini arttıracak ve sosyal belediyeciliğin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır (Çöpoğlu, 2014: 245).

- Merkezi yönetim sosyal belediyecilik uygulamaları konusunda kendi rolünü hizmet planlaması yapmak, hizmetlerin standartlarını belirlemek ve yolsuzlukları önlemek amacıyla denetim yapmak olarak sınırlamalıdır. Bu alandaki yetki, görev ve sorumlulukların hükme bağlandığı düzenlemeler ve yasal tedbirler geliştirmelidir. Böylece hizmetlerin sunumunda yaşanan rol çatışması ve hizmet çakışması da ortadan kalkacaktır (Aygen, 2014: 185).

- Kentsel ve sosyal doku çalışmalarıyla kentlerde yaşayanların envanteri çıkarılmalıdır. Elde edilen verilerle gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesi ve hizmetlerden yararlandırılması kolaylaşacaktır (Aygen, 2014: 185).

- Bazı belediyeler tarafından sunulan başarılı uygulama örnekleri diğer belediyelerle paylaşılmalı, rakip partili belediye yönetimlerinin bu örnekleri alma konusundaki çekingenlikleri ortadan kaldırılmalıdır. Bu paylaşımların yapılmasıyla emek, zaman ve finans kaynaklarından tasarruf sağlanabilecektir.

Engelli vatandaşların toplumla bütünleşmesi amacıyla "ayrımcılık yapmama" ya da "sosyal dışlanmayı ortadan kaldırma" amacıyla engelli vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen bazı yaklaşımlar önem arz etmektedir. İyi niyetlerle yapılmış olsa dahi "engelliler parkı", "engelliler otobüsü", ve "engelliler lokali" gibi uygulamaların ayrımcı tutumlara sebep olması, temel yaklaşımlar açısından doğru kabul edilmeyen uygulamalardır. Ayrımcı isimler yerine engelli vatandaşların da yararlanabilecekleri herkese uygun tesislerin hizmete açılmasının daha uygun bir yöntem olabileceği söylenebilir (Seyyar, 2008: 83).

SONUÇ

Sosyal ve ekonomik yapılardaki işleyişlerin değişmesi, toplumdaki hemen hemen her kesim için kabul edilebilir bir yaşam standardı ve kalitesinin sağlanmasında daha farklı ihtiyaçları gündeme getirmiştir. Bununla birlikte sosyal destek ve sosyal politika uygulamalarını bir yönetim fonksiyonu haline gelmiştir ve yerel yönetimler de merkezi yönetimler yanında bu bağlamda önemli rol üstlenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de belediyelere sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde hizmet sunabilmeleri adına yasalarla düzenlemeler yapılmış, yetkiler verilmiş olmasına rağmen uygulamaların hedeflenen noktadan henüz uzak olduğu söylenebilir. Yerel kamu yöneticilerinin birçoğu, sosyal politikaların önemini, sosyal kalkınma ve barışa sağladığı katkıyı anlayamamakta ve bu hizmetleri çoğu zaman yetersiz mali imkânlarla yapılan gereksiz harcama kalemleri olarak görmektedir. Sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, bireylerin sosyal haklarının temel insan hakları arasında yer aldığı gerçeğinin iyice kavranması gerekmektedir. Sosyal politika alanına giren birden çok yetkilinin olması, gerçekleştirilen sosyal faaliyet ve hizmetlerin etkisini sınırlandırmaktadır. Bu sebeple yerel kamu yöneticilerinin görev, yetki ve sorumlulukları gözden geçirilmelidir. Aralarında koordinasyon sağlanmalıdır. Sosyal politika faaliyetlerinin planlanmasında ve yürütülmesinde sivil toplum kuruluşları, duyarlı girişimciler ve akademik çevreler de yer almalıdır. Sosyal nitelikli yerel kurullarda, bu alanın uzmanları yer almalıdır.

Sosyal belediyecilik ile ilgili en fazla karşılaşılan problemlerinden birisi, bu kavramların yalnızca ilgili kentlerde yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere maddi anlamda yardım yapılması şeklinde düşünülmesidir. Hâlbuki sosyal belediyecilik kavramının esas maksadı ve odak noktası sosyal dokunun rehabilite edilmesidir. Sosyal belediyecilikte asıl amaç, her talep isteyene yardım sağlamaktan ziyade, belde sakinlerini yardıma muhtaçlık durumundan kurtarmak, sosyal dokuya müdahale edilmeksizin birey ve gruplarda ortaya çıkan değer ve davranış farklılıklarının azaltılmasıdır. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için kullanılan en önemli araç sosyal bütçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bütçe; genel bütçe ve bağımsız bir bütçe

olmasının yanı sıra, devletin belediyelere sunmuş olduğu ve sosyal hizmetler amacıyla yapılan harcamaların finansmanında kullanılan gelirleri ifade etmektedir. Refah devleti olmanın vermiş olduğu sorumluluklar doğrultusunda, sosyal bütçe ana konulardan biri olarak görülmektedir. Ayrıca, sosyal bütçenin sürdürülebilir olması önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bir başka anlamıyla sosyal bütçe; bütçede yer alan harcamalar doğrultusunda sağlık, eğitim, sosyal güvenlik durumu ile sosyal yardım harcamaları, yoksulluk, gelir dağılımı ve istihdam gibi problem yaratan durumların iyileştirilmesini amaçlamakta ve bu iyileştirme harcamalarında ilk olarak hedef kitlesinde dezavantajlı durumda bulunan kesimlerin olumlu yönde etkilenmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Uygulamada sosyal belediyeciliğin somut bir yansıması ve aracı olarak kabul edilen sosyal bütçe günümüzde sosyal politikaların en önemli amaçlarından sayılan yaşam standartlarının yükseltilmesi amacına hizmet eder.

Türkiye'deki belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışını performans esaslı bütçeleme ile ne ölçüde benimsediklerini ortaya koymayı amaçlayan bu tezde sosyal belediyecilik kavramı; yaşlılar, engelliler, yoksullar, kimsesizler gibi "dezavantajlı gruplara" yönelik sosyal hizmetler olarak ele alınmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesinin üç dönem stratejik planı, performans programları ve faaliyet raporları incelenerek sosyal belediyeciliği ne ölçüde benimsediği, başarı durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

İncelemeler sonucunda; performans esaslı bütçeleme sisteminin tam olarak uygulanamaması sonucunda sosyal belediyecilik konusunda başarı düzeyinin net olarak anlaşılamadığı ve vatandaşlara da aktarılamadığı görülmüştür.

Yaygın görülen sorunlardan biri, başarı ölçümünde kullanılan performans göstergelerinin plan dönemi içinde değiştirilmesi, planda olmayanların eklenmesi ya da çıkarılmasıdır. Plan döneminde sabit olarak kalması ve başarı düzeyini ifade etmesi gereken göstergelerin değişmesi önemli bir sorun olarak nitelenebilir.

Bir diğer sorun alanı, hedef ve gerçekleşme rakamları verilmesine ve arada sapmalar olmasına rağmen birçok göstergede sapmanın sebeplerinin açıklanmaması ya da belirtilen açıklamanın gerçekçi görünmemesidir. Hedefin üzerinde gerçekleşme sağlansa bile buna ilişkin bir açıklama yapılmaması da konunun bir diğer boyutudur.

Aksaklıklardan bir diğeri, dönem içinde bürokratik yapıda yani daire başkanlığı ya da müdürlüklerin teşkilat yapılarındaki değişimlerdir. Sorumlu hizmet birimlerinin değiştirilmesi nedeniyle bazı hedeflere ulaşılamamış olduğu ya da daha doğru bir ifadeyle bunun bir gerekçe olarak gösterildiği göze çarpmaktadır.

Sosyal belediyecilik idari açıdan ve söylem olarak benimsenmesi rağmen sosyal bütçe yaklaşımı ile desteklenmemesi önemli sorunlardan bir diğeridir. Politika belgelerinde dezavantajlı gruplar, engelliler, yaşlılar, kadınlar vb. amaç, hedef ve göstergelerde yer almasına rağmen bu amaç ve hedeflere tam olarak ne kadar harcama yapıldığı raporlardan anlaşılamamaktadır. Dolayısıyla performans esaslı bütçelemenin özündeki "ne kadar kaynakla neyin başarıldığı" açıklanamamakta ve sosyal belediyeciliğin de hesabı tam olarak verilememektedir.

Sosyal belediyeciliğin sadece bir söylem olarak kalmaması için belediye bütçesi içindeki sosyal harcamaların ve performansın ayrıca değerlendirilmesi, sosyal bütçe oluşturulması gerekliliği açıktır. Sosyal bütçenin genel kabul gören performans göstergeleriyle başarısının ölçülmesi, raporlanması ise tüm belediyelerde bir karşılaştırma yapmaya imkân tanıyacak belediyeler arasındaki rekabetin vatandaşlara olumlu yansımasını sağlayabilecektir. Bu konuda merkezi idareden mahalli idarelere gönderilen paylarda belediyelerin sosyal belediyecilik performansı bir kriter olarak kullanılabilir. Merkezi idare tüm belediyelerde kullanılabilecek ortak performans göstergeleri belirleyerek süreci yönetebilir.

Türkiye'de özellikle mahalli idarelerin mali istatistiklerine ulaşma konusunda aksaklıklar bulunmaktadır. Merkezi idare (Muhasebat Genel Müdürlüğü) verileri toplu olarak açıklamakta ancak belediye bazında veriler ilan edilmemektedir. Bu konularda mahalli idarelerin çoğu da bilgi paylaşımı konusunda cömert değildirler. Bu konuda mahalli idare birliklerinin rol üstlenmesi ile belediyelerin sosyal belediyecilik performanslarının kamuoyuna açık ortak bir veri tabanında ya da platformda izlenmesi bu açıdan bir ilerleme sağlayabilir.

KAYNAKÇA

ACAR İ., "Türkiye'de Gelir Dağılımı", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C.4, Yıl.4, S. (2015/1), ss. 42-59.

ADIGÜZEL Ş., "Kentsel Yoksullukla Mücadelenin Bir Aracı Olarak "Sosyal Belediyecilik" Antakya Belediyesi Sosyal Belediyecilik Uygulamaları", *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar* İçinde, Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya ve Abdullah Aydın, Pegem Akademi, Birinci Baskı, İstanbul, 2013, ss. 361-373.

ADIYAMAN Ahmet T., S. DEMİREL, "Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Ankara Büyükşehir Örneği", *Dış Denetim Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, ss. 115-129.

AKARSU S., Sosyal Belediyecilik (Zeytinburnu Belediyesi Örneği), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

AKDEMİR T., G. ÇOBANOĞULLARI, "Performans Esaslı Bütçeleme Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Program Değerlendirme Ölçüm Aracı", *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, Ed. Figen ALTUĞ, Ahmet KESİK, Murat ŞEKER, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.

AKDOĞAN Y., "Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik", *Eminönü Bülteni*, Şubat, 2002.

AKTAN C. C., Ö. ÖZKIVRAK, *Sosyal Refah Devleti*, 1. Baskı, İstanbul: Okutan Yayınları, 2008.

AKTUĞ S., "Kavramsal Açıdan Ekonomik Büyüme", Ekonomik Kalkınma ve Bölüşüm İlişkileri, 2010.

ALPER Yusuf, "ABD Sosyal Güvenlik Sistemi Bir Model Olabilir Mi?", *Çimento İşveren Dergisi*, S. 2, C. 22, 2008, ss. 4-31.

ALPER Yusuf, *Sosyal Politika*, (Ed. Abdurrahman İlhan Oral, Yener Şişman), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2013.

ATEŞ, H., "Sosyal Belediyecilik", *Çerçeve Dergisi*, Ocak 2009, ss. 88-95. http://www.musiad.org.tr/contentimages/arastirmalaryayin/pdf/cerceve_dergisi_49.pdf, (04.09.2019).

ATEŞ, H., Ö. YAVUZ, Z. DAĞLI, "Kadınların Toplumsal Hayata Katılımı ve Yerel Yönetimler: Türkiye İçin Bir Değerlendirme", *Küreselleşme Sürecinde Yerel Hizmet Yerel Siyaset*, Ed. A. Mengi & D. İşçioğlu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara, 2018, ss. 137-164.

AYDIN Murat, *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, Yedirenk Yayıncılık, 2008.

AYDIN M. Kemal, Eyüp Ensar ÇAKMAK, "Sosyal Devletin Temelleri", *Bilgi,* Yaz 2017, ss. 1-19.

AYGEN Murat, "Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1, 2014, ss. 173-192.

AYHAN Abdurrahman, "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri", *Sosyal Güvenlik Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, 2012, ss. 41-55.

BABAOĞLU, C. & S. USTA, "Engelli Politikalarında Belediyelerin Rolü: Ankara ve Karaman Örnekleri", *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar,* Ed. M. Güler & M. Turan, Marmara Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul, 2017, ss. 352-363.

BAHARÇİÇEK A., "6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası İle Yerel Yönetimlerin Yapısında Yapılan Değişikliklerin Türkiye'nin Demokratikleşme Süreci Üzerindeki Etkileri", Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar İçinde, Bulut, Y., Eren, V., Karakaya, S., ve Aydın, A., Pegem Akademi, Birinci Baskı, İstanbul, 2013, ss. 223-229.

BAYRAKTAR Bahar, Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaya Bakış Açısı "Sosyal Belediyecilik" (Nilüfer ve Yıldırım Belediyesi Örneği", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

BEDİR Eyüp, *Sosyal Politika*, (Ed. Abdurrahman İlhan Oral, Yener Şişman), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2013.

BOZKIR SERDAR Aysu, "Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye' de Sosyal Politika, *Sosyal Politika*, Ed. Aysen TOKOL ve Yusuf ALPER, Bursa: 2018, ss. 1-6

Bursa Büyükşehir Web Sitesi www.bursa.bel.tr (Erişim Tarihi: 10.10.2009)

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2018 Yılları Faaliyet Raporları.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006-2009, 2010-2014, 2015-2019 Stratejik Planı.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2008-2019 Performans Programları.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kamu Hizmet Standartları, 2018, (https://www.bursa.bel.tr)

Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/engelliler-sube-mudurlugu/idari /192?kat_id=631#detay.

Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/huzurevi-sube-mudurlugu/ idari/72?kat_id=636#detay

Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/191125102910_Huzurevi-Tarihce.pdf

Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/sosyal-hizmetler-sube-mudurlugu/idari/73?kat_id=639#detay

Bursa Büyükşehir Belediyesi, https://www.bursa.bel.tr/hayat-boyu-ogrenme-subemudurlugu/ idari/127?kat_id=632#detay

Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2020

ÇELİK Ekin Gülşen, *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikalara Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

ÇETİNKAYA Özhan., "Türkiye'de Performans Esaslı Bütçelemenin Uygulamasına Eleştirel Bakış", *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, Ed. Figen ALTUĞ, Ahmet KESİK, Murat ŞEKER, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI, 2018 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, Ankara, Haziran 2019.

ÇIPLAK Benan, Belediyelerde Sosyal Bütçe Anlayışı Açısından Çanakkale Belediyesi' nin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

ÇİÇEK Eda, *Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara, 2012.

ÇÖPOĞLU Mustafa, "Sosyal Belediyecilik ve Sorunları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 2014, ss. 223-247.

DANIŞ, Mehmet Zafer, "Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Sayı 2, Cilt 18, Ekim 2007, ss. 51-64.

DİLİK Sait, "Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Arasındaki İlişkiler", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1980, ss. 73-84.

DOĞAN Yavuz, *Türkiye'de Sosyal Devlet Harcamalarının Gelişimi (1980-2006)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

DPT, Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2001. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08SosyalHizmetlerveYardimlar.pdf, (05.01.2020).

EDİZDOĞAN, N., Ö. ÇETİNKAYA, *Kamu Bütçesi,* 7. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2017.

ERDAL S., Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi, (Doktora Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

ERKAN, Birol; Mehmet ŞENTÜRK; Yusuf Ekrem AKBAŞ; Sadettin PAKSOY. "Dünyada ve Türkiye'de Sosyal Bütçeleme (Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme) Yaklaşımı", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 9, 2012, ss. 85-106.

ERSÖZ H. Y., "Doğuştan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 53(2), 2003, ss. 119-144.

ERSÖZ, H. Y. *Sosyal Politikada Yerelleşme,* İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 2011.

ERYILMAZ B., Sosyal belediyeciliğin teorik ve normatif temelleri, *I. Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Sosyal Belediyecilik Kitabı, Ankara 27-28-29 Mart 2010, ss. 84-88.

GÖYMEN K., *Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler*, 2004, http://research.sabanciuniv.edu/1427/1/KorelGoymen.pdf, (03.09.2019).

GÖZE A., *Liberal Marxiste Faşist Nasyonel Sosyalist ve Sosyal Devlet*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2009.

GÜLOĞLU T., M. ES, "Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler", *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F., Sakarya, 2008, ss. 257-267.

GÜLOĞLU Tuncay, Muharrem ES, "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlere Etkisi", *Sivil Toplum / Sivil Toplum Kuruluşlarına Tarihsel ve Kavramsal Bakış*, III. International NGO's Conference, 2006, ss. 147-154 http://web.hitit.edu.tr/dosyalar/yayinlar/fatihsanoz@hititedutr030320 153Z0L2U3W.pdf E.T. 05.01.2020.

GÜMÜŞ İ., *Devlet Müdahalesi ve Piyasalaşma Kıskacında Refah Devleti: Türkiye'de Sosyal Güvenlik Reformu*, Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012.

GÜNDÜZ Hikmet, *Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, 2013.

GÜNGÖR Özcan, "Sosyal Bütçe Teorik Yapısı ve Türkiye'de Anayasal Temelleri", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:2, 2014, ss. 99-108.

HAGUE R.,M. HARROP, Comparative Goverment And Politiks An Introdiktion, Sixth Edition, London: Palgra ve Macmillan, 2004.

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI, Genel Yönetim Mali İstatistikleri, Muhasebat Genel Müdürlüğü, 2018, https://muhasebat.hmb.gov.tr/gfs-tablolari-genel-yonetim-mali-istatistikleri (Erişim Tarihi 10.01.2020).

HAZMAN GÜRLER G., Türkiye'de Yerel Düzeyde Kalkınma Hedefi ve Belediyeler, Seçkin Yayıncılık, 2011.

İPEK, Selçuk, B. ÇIPLAK, "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Bütçe Uygulamaları: Çanakkale Belediyesi Örneği", *Yönetim Bilimleri Dergisi,* C. 14, S. 27, 2016, ss. 201-215.

KAYA Erol, Sosyal Belediyecilik, 2006, www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyal belediyecilik.htm (04.09.2019).

KAYA Nurullah, "Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçe; Erzurum Büyükşehir Belediyesi Sosyal Bütçesinin Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, 2012, ss. 157-169.

KAYALIDERE, G., & H. ŞAHİN, "Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk", *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Yıl:2, Cilt: 2, Sayı:2, 2014, ss. 57-75.

KESGİN B., "Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 26,Ağustos 2012, ss. 169-180.

KOÇ N., M. ÖKMEN, "Sosyal Belediyecilik Anlayışı Sosyal Çerçevesinde Seçilmiş Belediyelerin Bütçelerinin Değerlendirilmesi", *Maliye Dergisi*, S.168, Ocak-Haziran 2015, ss. 83-84.

KORAY Meryem, Hasan Ejder TEMİZ, "Merkezi Yönetimle İlişkiler, Kısıtlar ve Harcamalar Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik ve Dört Büyükşehir Belediyesi Açısından Uygulamalar", Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı:42, 2014, ss. 11-60.

KORAY Meryem, *Sosyal Politika*, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi, 2005.

KORAY, Meryem, Sosyal Politika, 3.Baskı, Bursa, İmge Kitabevi, 2008, ss. 95

KORAY, Meryem. *Sosyal Politika*, Ezgi Kitapevi Bursa, 2000.

KUYUCUKLU N., *İktisadi Olaylar Tarihi*, İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları, 1980.

MADEN Cengiz, *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Esenler Belediyesi Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi, Yalova, 2012.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği, 27.05.2016 Tarih ve 29724 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete (www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi 05.01.2020).

MALİYE BAKANLIĞI, *Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi (Pilot Kurumlar İçin Taslak)*, Ankara, 2004.

MERMER B., C. ŞATAF, N. Negiz, " Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği)", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 4, 2016, ss. 1299-1322.

OECD, Stat, **Social Expenditure - Aggregated data,** https://stats.oecd.org/Index.aspx?Data Set Code=SOCX_AGG# (Erişim Tarihi 06.01.2019).

OECD & European Commission. Key Data on Local and Regional Governments in the European Union 2018.

ÖLMEZ, Tuğba Olcay, Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD, Ankara, 2007.

ÖZCAN, G, "Sosyal Bütçe Anlayışı" *Gelir Dağılımını Sağlamadaki Rolü Türkiye Analizi,* İzmir, 2017.

ÖZCAN, G., "Sosyal Bütçe Teorik Yapısı ve Türkiye'de Anayasal Temelleri", *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt 21, Sayı 2, 2014, ss. 99-108.

ÖZDEMİR Süleyman, "Refah Devleti ve Üstlendiği Temel Görevler Üzerine Bir İnceleme", *AB – Türkiye & Endüstri İlişkileri*, (Ed. A. Hekimler), İstanbul: Beta Yayınları, 2004.

ÖZDEMİR Süleyman, *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, Yayın NO: 2004-69, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası, 2007.

ÖZTÜRK H., ve H. GÜL, "Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?", *IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2012, ss. 377-392.

PARLAK B., "Türkiye'de Değişen ve Dönüşen Büyükşehir Belediyeleri: 5216 Sayılı Yasadan 6360 Sayılı Yasaya Büyük Dönüşümün Analizi", İdari ve Mali Açıdan Türkiye'de Yerel Yönetimler İçinde, Mecek, M., Doğan, M., Parlak, B., Bekad Yayınları, Antalya, 2015, ss. 117-134.

PEKTAŞ Ethem Kadri, "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar", *Akademik İncelemeler Dergisi*, C. 5, S. 1, 2010, ss. 5-22.

PIERSON C., *Beyond the Welfare State? The New Political Economy of Welfare*, Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1991.

REÇBER Bircan, "Sosyal Hizmetin Gelişiminde Türkiye'nin Konumu: Teorik Bir Analiz", *Toplum ve Sosyal Hizmet,* 30(2), 2019, ss. 715-738.

SALLAN GÜL Songül, "Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere ve Türkiye Örnekleri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 40, Sayı (3-4), 2000, ss. 51-66.

SELCİK Ozan, Bekir GÜZEL, "Sosyal Hizmet Mesleğinin Çalışma Alanı ve Sosyal Hizmet Uygulamasının Türkiye Ölçeğinde Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 46, Ekim 2016, ss. 461-469.

SEYYAR Ali, (2008), "Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel Özürlüler Politikası", *Yerel Siyaset Dergisi*, Mart 2008, ss. 80-85, (http://www.yerelsiyaset.com/pdf/mart2008/18.pdf) (04.09.2019).

SEYYAR Ali, (2020), "Sosyal Güvenlik Nedir?", *Sosyal Siyaset Kürsüsü*, 2016, (http://www.sosyalsiyaset.net/documents/sg.htm) (05.01.2020).

SİPAHİ, Banu, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Çocuklara Yönelik Hizmetleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Küreselleşme Sürecinde Yerel Hizmet Yerel Siyaset*, Ed. A. Mengi & D. İşçioğlu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara, 2018, ss. 117-135.

SÖNMEZ, Mete Burak, "Klasik Belediyecilikten Yeni Belediyecilik Anlayışına Geçiş: "Sosyal Belediyecilik" (Ümraniye Belediyesi'nin Eğitim Alanına Yönelik Sosyal Belediyecilik Hizmetleri)", *Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler 2*, TODAİE Yayını, Ankara, 2009, ss. 875-888.

ŞAHİN TAŞĞIN Neşe, Hüseyin ÖZEL, "Türkiye'de Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt 22, Sayı 2, Ekim 2011, ss. 175-190.

ŞEKER M., *Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu*, İstanbul: TESEV Yayınları, 2011.

ŞEN Mustafa, "Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik", *Sosyal Politikalar Dergisi*, Kış 2007, (http://www.sosyalpolitikalar.com/SayfaDetay.aspx?id=32) (14.08.2019).

TAŞÇI Faruk, "Türkiye'nin Kamusal Sosyal Yardım Anlayışı (1980-2007) Üzerine Bir Analiz", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 55, 2008, ss. 127-149.

TAŞÇI Faruk, "Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2010/1, 2010, ss. 175-202.

TAŞDELEN, Servet, Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Maliye ABD, Isparta, 2017.

TOPRAK, D., C. ŞATAF, "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2009, ss. 11-24.

TOPRAK, Z. *Yerel Yönetimler,* 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, İzmir, 2014.

TÜĞEN Kamil, A. EROĞLU, "Yoksulluğu Önlemeye Yönelik Sosyal Bütçe Uygulamaları ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, C. 54, S. 627, 2017.

UÇAKTÜRK T., A. UÇAKTÜRK, M. ÖZKAN, "Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği", *VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi,* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

ÜNLÜ, U., "Sosyal Belediyecilik Anlayışının E-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi", *Sayıştay Dergisi,* Sayı 102, Temmuz-Eylül 2016, ss. 63-89.

YAMAN Murat, "Sosyal Devlet ve Sosyal Belediyecilikte Yaşanan Dönüşüm: Kütahya Belediyesi Örneği", *Akademik Bakış Dergisi,* Sayı 42, Nisan 2014, ss. 1-18.

YAY Serdar, "Tarihsel Süreçte Türkiye'de Sosyal Devlet", *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt 3, Sayı 9, 2014, ss. 147-161.

YAZGAN Turan, "İktisatçılar İçin Sosyal Güvenlik Ders Notları", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*, İstanbul, 1992.

YILDIRIM Aziz, Sosyal Yardımların Koordinasyonunda Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi, 4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu "Sosyal Politikanın Yönetişim", 19-20 Kasım, Ankara, 2009.

YILMAZ Mehmet, Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Sosyal Harcamaların OECD ve Türkiye'de Karşılaştırmalı Analizi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2010

ZENGİN Eyüp, "Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım", *Türk İdare Dergisi,* S. 422, 1999, ss. 111-132.

ZEYBEK, S. Ö. 2000-2019 Yılları Arasında Türkiye'de Yerel Siyaset-Kent Yoksulluğu İlişkisinde Sosyal Belediyecilik, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, Ankara, 2019.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu www.mevzuat.com (Erişim Tarihi: 12.09.2019).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, www.mevzuat.com (Erişim Tarihi: 12.09.2019).

6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, www.mevzuat.com (Erişim Tarihi: 13.09.2019).

5393 Sayılı Belediye Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf (Erişim Tarihi: 12.09.2019).